

**T.C.
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YEREL TARİH
KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN TUTUM VE
GÖRÜŞLERİ: RİZE İLİ ÖRNEĞİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Nilay YENİAY

**Danışman
Doç. Dr. Ayşe SEYHAN**

**RİZE
2024**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında, Doç. Dr. Ayşe SEYHAN danışmanlığında, Nilay YENİAY tarafından hazırlanan *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutum ve Görüşleri: Rize İli Örneği* adlı bu tez çalışması, 06/08/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Ünvanı, Adı SOYADI

İmza

Başkan

:

Prof. Dr. İlhan TURAN

Üye

:

Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

Üye

:

Dr. Öğr. Üyesi Özlem ELVAN

ETİK BEYAN

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmak üzere teslim ettiğim “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutum ve Görüşleri: Rize İli Örneği” konulu tezimi, bilim ve araştırma etiği prensiplerine riayet edilerek tarafımdan yazılmıştır.

Tez çalışmamda, başka kaynaklardan aktarılan bütün bilgi ve alıntılar, Enstitünüz Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak açıkça gösterilmiştir. Kaynağı gösterilenler dışında kalan bütün bilgiler uygun araştırma yöntemi kullanılarak tarafımdan edinilmiş ve esere bu şekilde yansıtılmıştır. Şahsıma ait olmayan hiçbir bilgi, kasıt veya kusurlar, şahsıma aitmiş gibi gösterilmemiştir. İnternet kaynakları dâhil, sahibine/kaynağına atıf yapılmaksızın hiçbir bilgi kullanılmamıştır. Aksinin ortaya çıkması halinde doğacak bütün hukuki, idari, akademik ve etik sorumluluk tarafıma ait olacaktır. Eserin tesliminden sonra herhangi bir zamanda, bilim etiğine aykırılık tespit edilmesi ve / veya eserimle ilgili intihal veya intihal şeklinde anlaşılabilecek bir durumun ortaya çıkması halinde; Üniversiteniz ve eğitim kadronuzun hiçbir şekilde sorumlu tutulmayacağını hür irademle kabul, beyan ve taahhüt ederim.

06/08/2024

Nilay YENİAY

ÖN SÖZ

Yerel tarih, belirli bir bölge veya topluluğun tarihinin incelendiği, kaydedildiği ve anlatıldığı alandır. Yerel tarih çalışmaları, bölgenin kültürel, toplumsal ve ekonomik geçmişini anlamamıza yardımcı olur. Yerel tarih, bir öğrencinin yaşadığı bölgenin veya ülkenin tarihi hakkında bilgi edinmeyi ve anlamayı içerir. Bu, öğrencilere kendi topluluklarının ve kültürlerinin geçmişini keşfetme fırsatı sunar.

Yerel tarih, sosyal bilgiler derslerinde öğretmenler için son derece önemli bir kaynaktır. Bu kaynak, öğrencilerin yerel topluluklarıyla ve tarihleriyle bağ kurmalarını sağlayarak derse olan ilgilerini artırır ve tarihi olayları somut bir bağlamda ele almalarını sağlar. Yerel tarihin öğretmenler açısından kullanımı, derste etkili ve zengin bir öğrenme deneyimi sağlama potansiyeli taşır. Bu nedenle, sosyal bilgiler eğitiminde yerel tarihe önem verilmesi, toplumların daha sağlam ve sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkı sağlayacaktır. Elde edilen veriler ışığında sonuçlarıyla bilimsel alana ve eğitim-öğretimin amacına ulaşmasına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Bu öğrenme yolculuğumda yolumu aydınlatan, motive eden ve beni her daim cesaretlendiren danışmanım Doç. Dr. Ayşe SEYHAN'a kalbi duygularıyla teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırma ve öğrenme hevesi kazanmamı sağlayan en büyük destekçim anneme ve öğrenim hayatımdaki öğretmenlerime teşekkür ederim.

Araştırmanın tamamlanması için gereken zamanı oluşturan ve beni motive eden kıymetli eşim Halis YENİAY'a çocuklarımdan esirgediğim zaman için gelecekte beni anlayışla karşılayacaklarına inandığım canım yavrularım Mustafa Kutay ve Ali Atay'a, enstitü görevlilerine ve araştırmanın tamamlanmasında doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunan herkese çok teşekkür ederim.

Nilay YENİAY

2024/ RİZE

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
ETİK BEYAN.....	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖZET	VIII
ABSTRACT.....	IX
KISALTMALAR	X
TABLolar LİSTESİ	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ.....	1
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
1.1. Sosyal Bilgiler	8
1.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı	8
1.1.2. Sosyal Bilgilerin Önemi ve Amacı.....	9
1.2. Okul Dışı Öğrenme	12
1.2.1. Okul Dışı Öğrenmenin Tanımı ve Kapsamı	12
1.2.2. Okul Dışı Öğrenmenin Özellikleri.....	13
1.2.3. Okul Dışı Öğrenmenin Faydaları	14
1.2.4.Okul Dışı Öğrenmenin Sınırlılıkları	16
1.3. Yerel Tarih.....	17
1.3.1. Yerel Tarihin Tanımı	17
1.3.2. Yerel Tarihin Dünyadaki Gelişimi	18
1.3.3. Yerel Tarihin Türkiye’deki Gelişimi	19
1.3.4. Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları	22
1.3.5. Yerel Tarih Öğretiminin Sınırlılıkları.....	24
1.3.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Yöntem Olarak Yerel Tarih.....	25
1.3.7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Yerel Tarih Kaynakları.....	27
1.3.7.1. Rize’deki Yerel Tarih Kaynaklarına Bazı Örnekler.....	29
1.3.7.1.1. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Maddi Unsurlara Örnekler	29
1.3.7.1.2. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Kültürel Unsurlara Örnekler	34

1.3.7.1.3. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Tarihi Şahsiyetlere Örnekler	35
1.3.7.1.4. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Müzeler	39
1.4. İlgili Araştırmalar.....	40
2. YÖNTEM	46
2.1. Araştırma Modeli	46
2.2. Çalışma Grubu	48
2.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı	50
2.3.1. Öğretmen Görüşme Formu	50
2.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği.....	51
2.4. Verilerin Toplanması	51
2.5. Verilerin Analizi	52
2.5.1. Nicel Verilerin Analizi.....	52
2.5.2. Nitel Verilerin Analizi	53
3. BULGULAR.....	54
3.1. Araştırma Problemlerine İlişkin Elde Edilen Nicel Bulgular ve Yorumlar ...	54
3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	56
3.1.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Bulguları.....	56
3.1.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Alma Değişkenine Ait Bulguları.....	58
3.1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Bulguları.....	59
3.1.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Yaş Değişkenine Ait Bulguları.....	60
3.1.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Bulguları.....	62

3.2. Araştırma Problemlerine İlişkin Elde Edilen Nitel Bulgular ve Yorumlar	64
3.2.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	64
3.2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarih ve Öğelerine Yönelik Bulgular	64
3.2.2. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	66
3.2.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarihin Kullanılabilirlik Durumuna Yönelik Bulgular	66
3.2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Yerine Yönelik Bulgular.....	68
3.2.3. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	70
3.2.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarih Uygulamalarına Yönelik Bulgular	71
3.2.4. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	72
3.2.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Öğretiminin Sağladığı Katkılarına Yönelik Bulgular	73
3.2.5. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	74
3.2.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derste Yerel Tarih Öğretimi Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar ve Önerilerine Yönelik Bulgular.....	75
3.2.6. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	77
3.2.6.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize İlinin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilme Durumuna Yönelik Bulgular	77
3.2.6.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Şahsiyetlere Yönelik Bulgular	79
3.2.6.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Olaylara Yönelik Bulgular	81
3.2.6.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Mekanlara Yönelik Bulgular.....	82
3.2.6.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Dönemlere Yönelik Bulgular	84
4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	86
4.1. Tartışma ve Sonuç.....	86
4.1.1. Araştırmanın Nicel Verilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç	86

4.1.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma....	86
4.1.2. Araştırmanın Nitel Verilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç	88
4.1.2.1. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	88
4.1.2.2. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma ..	90
4.1.2.3. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma	92
4.1.2.4. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma...	93
4.1.2.5. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma....	95
4.1.2.6. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma ..	96
4.2. Öneriler.....	101
KAYNAKÇA.....	103
EKLER	111
ETİK KURUL KARARI	118

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

Hazırlayan : Nilay YENİAY

Yıl : 2024

Sayfa Sayısı : 118

ÖZET

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YEREL TARİH KULLANIMINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN TUTUM VE GÖRÜŞLERİ- RİZE İLİ ÖRNEĞİ**

Bu çalışmanın temel amacı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarını ve görüşlerini belirlemektir. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu Rize il merkezi ve ilçelerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır. Karma desen yaklaşımına göre tasarlanan çalışmada hem nitel hem nicel yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik nicel verileri “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği” ile nitel boyutu için “Öğretmen Görüşme Formu” ile elde edilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen nicel verilerin analizinde, Aritmetik ortalama, Standart sapma ve Çarpıklık/Basıklık Değerleri, t-testi, Levene testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Post Hoc gibi analizleri; nitel analizinde ise İçerik ve Betimsel analiz uygulanmıştır. Araştırmanın nicel bulgularına göre, Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına yönelik öğretmen tutumları, cinsiyet, eğitim alma durumu ve kıdem yılı değişkenlerine göre farklılık göstermektedir, ancak yaş ve eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Nitel bulgular ise, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde, okul içi ve okul dışı uygulamalarda tercih ettikleri yöntemler arasında belgesel hazırlama, gazete çıkarma, sunumlar, pano hazırlama, sözlü tarih çalışmaları, soy ağacı oluşturma, öykü ve şiir yazma, yerli malı tanıtımı, sergi düzenleme ve eğitsel oyunlar bulunmaktadır. Özellikle, yerel tarihin bireylere ve topluma olan katkıları vurgulanmış, öğretmenlerin zorluklar ve önerilerle ilgili en çok “Zorluklar” kategorisinde görüş bildirdikleri belirtilmiştir. Rize tarihinde öğretilebilecek önemli mekânlar arasında ise en çok “Askeri Mekânlar” vurgusu yapılmıştır. Sonuç olarak, yerel tarih öğretiminde yerel kaynaklardan yararlanılması ve bu kaynakların sınıf içi etkinliklerde ve araştırmalarda kullanılması teşvik edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Tarih, Sosyal Bilgiler, Tutum, Öğretmen Görüşleri

Recep Tayyip Erdogan University Institute of Graduate Studies

Department : Turkish and Social Sciences Education

Thesis Type : Master's Thesis

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Ayşe SEYHAN

Author : Nilay YENİAY

Year : 2024

Pages : 118

ABSTRACT

**TEACHER ATTITUDES AND OPINIONS TOWARDS THE USE OF LOCAL
HISTORY IN SOCIAL STUDIES TEACHING - RİZE PROVINCE
EXAMPLE**

The main purpose of this study is to determine teacher attitudes and opinions regarding the use of local history in social studies teaching. The research was conducted in the 2023-2024 academic year. The study group consists of social studies teachers working in Rize and its districts. Both qualitative and quantitative methods were used in the study designed according to the mixed design approach. The quantitative data of the study for social studies teachers were obtained with the "Teacher Attitudes Scale on the Use of Local History Subjects in Social Studies Teaching" and the "Teacher Interview Form" for the qualitative dimension. In the analysis of the quantitative data obtained at the end of the research, analyzes such as Arithmetic mean, Standard deviation and Skewness/Kurtosis Values, t-test, Levene test, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis test and Post Hoc; In the qualitative analysis, Content and Descriptive analysis were applied. According to the quantitative findings of the research, teacher attitudes towards the use of local history subjects in Social Studies teaching differ according to gender, education level and years of Qualitative findings indicate that the methods preferred by Social Studies teachers in teaching local history in in-school and out-of-school practices include preparing documentaries, publishing newspapers, presentations, billboard preparation, oral history studies, creating a family tree, writing stories and poems, promoting local goods, exhibitions. There are editing and educational games. In particular, the contributions of local history to individuals and society are emphasized. seniority variables, but no significant difference was found between the variables of age and education level. Regarding the difficulties and suggestions, it was stated that teachers mostly expressed their opinions in the "Challenges" category. Among the important places that can be taught in the history of Rize, "Military Places" were most emphasized. As a result, it is recommended to benefit from local resources in teaching local history and to encourage the use of these resources in classroom activities and research.

Keywords: Local History, Social Studies, Attitude, Teacher Opinions

KISALTMALAR

Akt.	:	Aktaran
Ed	:	Editör
MEB	:	Millî Eğitim Bakanlığı
S	:	Sayfa
SBDÖP	:	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
YTÖ	:	Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği
Ö	:	Öğretmen

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Nicel ve Nitel Araştırmaya İlişkin Demografik Bilgiler.....	49
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Tutum Ölçeğın’de Yer Alan Sorulara İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	55
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Betimsel Analiz Sonuçları	57
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	57
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Alma Değişkenine Ait Betimsel Analiz Sonuçlar.....	58
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Alma Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi ve Levene Testi Sonuçları.....	59
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Betimsel Analiz Sonuçları.....	59
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	60
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Yaş Değişkenine Ait Betimsel Analiz Sonuçları	61
Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Yaş Değişkenine Ait Kruskal-Wallis-H Testi Sonuçları.....	61
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Betimsel Analiz Sonuçları.....	62

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Kruskal-Wallis-H Testi Sonuçları.....	63
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Post Hoc (Tamhane) Testi Sonuçları.....	63
Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarih ve Öğelerine Yönelik Görüşleri	65
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Kullanılabilirlik Durumuna Yönelik Görüşleri	67
Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Yerine Yönelik Görüşleri.....	69
Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Uygulamalarına Yönelik Görüşleri.....	71
Tablo 18. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Katkılarına Yönelik Görüşleri.....	73
Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretimi Sürecindeki Karşılaştıkları Zorluklar ve Önerilere Yönelik Görüşleri	75
Tablo 20. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize İlinin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilme Durumuna Yönelik Görüşler	78
Tablo 21. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihindeki Yer Tutan Önemli Şahsiyetlere Yönelik Görüşleri.....	79
Tablo 22. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihindeki Yer Tutan Önemli Olaylara Yönelik Görüşleri	81
Tablo 23. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihindeki Yer Tutan Önemli Mekanlara Yönelik Görüşleri	83
Tablo 24. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihindeki Yer Tutan Önemli Dönemlere Yönelik Görüşleri	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Rize/Pazar Kız Kalesi.....	29
Şekil 2. Rize Kalesi.....	30
Şekil 3. Rize Zil Kale	31
Şekil 4. Rize Pazar/Ciha Kalesi	32
Şekil 5. Rize/Çamlıhemşin Taş Kemer Köprü	33
Şekil 6. Rize Fındıklı Konaklar	34
Şekil 7. İpsiz Recep.....	36
Şekil 8. Zihni Derin.....	37
Şekil 9. İsmail Kahraman	37
Şekil 10. Mesut Yılmaz.....	38

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu ve önemi, araştırmanın amacı, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

Araştırmanın Problem Durumu

Günümüzde bireylerin bilgi toplumuna aktif ve etkili bir şekilde katılmaları, 21. yüzyıl becerileriyle bilişsel alandaki gelişimlerinin yanı sıra çeşitli beceriler açısından da ilerlemeleri oldukça önemlidir (Demir, 2021). Çeşitli ve karmaşık olaylarla karşı karşıya kalan bireyler, toplum içinde sürekli olarak hayata uyum sağlama ve bilgiyi beceriye dönüştürme çabası içerisindeyler. Bu durum, bireylerde sürekli bir değişim sürecinin varlığını göstermektedir (Göç, 2008). İlkokul 4. sınıf ve ortaokul düzeyinde uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programı bu becerilerin öğrencilere kazandırılması açısından en uygun temele sahiptir (Çelikkaya, 2011). Sosyal bilgiler dersi öğrencileri topluma uyumlu bireyler olarak yetiştirir ve onların aile, okul ve meslek yaşamlarında etkili ve başarılı olabilmeleri için çeşitli beceriler kazanmalarını amaçlar. Günlük yaşamla iç içe olan konularıyla sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin hayatları boyunca karşılaşabilecekleri sosyal olaylar, olgular veya kavramlar hakkında ön hazırlık yapmalarını sağlar ve bilgi birikimlerini genişletmelerine yardımcı olur. Bu dersin temel amaçları arasında; bilgiyi işleme ve yönetme, kültürü öğrenme ve koruma, vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirme gibi hedefler bulunmaktadır (Öztürk, 2010). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırma konusunda etkili olabilecek bir yapıdadır.

Yapılandırmacılık ve sosyal bilgiler programının ilkelerine uygun olarak sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilerin kendi tecrübelerini kazanmalarını sağlayacak çeşitli eğitim ortamlarının ve buna dayalı yöntem ve stratejilerin birlikte kullanılmasıyla mümkündür. Bu yaklaşım, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder ve öğrenme sürecini bireysel deneyimlerle zenginleştirir. Öğrenciler, kendi bilgilerini yapılandırırken, problem çözme, eleştirel düşünme ve iş birliği gibi becerilerini geliştirirler. Eğitim ortamları, öğrencilerin etkileşimde bulunabileceği ve bilgiye anlam katabileceği şekilde tasarlanmalıdır. Bu amaçla, öğretmenler çeşitli öğretim stratejilerini, teknolojiyi ve materyalleri kullanarak öğrencilerin derinlemesine

öğrenmelerini desteklemelidir. Bu yöntem, öğrencilerin sadece teorik bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda pratik deneyimler yoluyla öğrendiklerini pekiştirmelerini sağlar. Dolayısıyla, sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı öğrenme merkezli yöntemlerin benimsenmesi, öğrencilerin bütüncül bir öğrenme deneyimi yaşamalarına katkı sunar (Filiz, 2010).

Eğitimde çağdaş bir yaklaşım, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden ve öğrenmeyi derslerle sınırlı tutmayan bir yapıya odaklanır. Çağdaş eğitim programı, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve işbirliği yapmalarına olanak sağlar. Ayrıca, eğitimin genel amaçlarına yönelik olarak ders dışında da devam etmesini ve farklı öğrenme ortamları oluşturmasını destekler (Karademir, 2013). Öğrencilerin eğitim hedeflerine ulaşmasında okul dışı öğrenme ortamlarının örgün eğitim kadar önemli olduğu söylenebilir (Taşdemir, Kartal ve Özdemir, 2014). Bu sebeple okul dışı öğrenme günümüzde daha da önem kazanarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretim programlarında da yer almaktadır. Okul dışı öğrenme, öğrencilere sınıf dışında gerçekleştirilen etkinlikler ve deneyimler aracılığıyla yeni bilgi ve beceriler kazandırma amacını taşır. Bu tür etkinlikler, müze ziyaretleri, sanat galerileri, bilim merkezleri, doğa gezileri, tarihî mekanlara yapılan gezi ve incelemeler gibi çeşitli alanlarda gerçekleştirilebilir. Bu tür okul dışı etkinlikler, öğrencilerin aktif olarak katılımını sağlar, motivasyonlarını artırır ve derse olan ilgilerini pekiştirir. Aynı zamanda, sosyal becerilerini geliştirir, özgüvenlerini artırır ve çeşitli alanlarda keşif yapma fırsatı sunar. Öğrenciler, teorik bilgileri pratikte uygulama şansı bulduklarında daha iyi öğrenme sağlayabilirler (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Sosyal bilgiler, yaşamın içinde olmayı gerektiren bir derstir. Öğrencilerin yaşamın içinde olması ve okul duvarlarını aşmaları gerekmektedir. Bu durum da okul dışı öğrenme ortamlarının önemini ortaya çıkarmıştır (Avcı ve Gümüş, 2019). Sosyal bilgiler öğretim programında okul dışı öğrenme mekanlarından da yararlanmaya önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2018). Nitekim “sosyal” kavramı, kelime anlamı itibari ile hayat/toplum anlamında da kullanıldığından; bu dersin, hayattan kopuk bir biçimde ve yalnızca kapalı mekanlarda yapılması sosyal bilgiler dersinin kalıcılığını olumsuz yönde etkileyebilir (Topçu, 2017). Bu dersin konularının günlük hayatla ilişkilendirilmeden ve bilgilerin doğrudan aktarılması

yoluyla öğretilmesi, öğrencilerin anlamlı ve kalıcı öğrenme sürecini zorlaştırmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin bilgiyi yüzeysel bir şekilde öğrenmelerine ve derinlemesine kavrayamamalarına yol açabilir. Konuların yaşamın içindeki örneklerle ilişkilendirilerek öğretilmesi ise, öğrencilerin bilgiyi gerçek dünyada nasıl uygulayacaklarını görmelerini sağlar. Öğrencilerin gerçek ortamlarda bulunan materyalleri gözlemleyerek, keşfederek ve dokunarak öğrenmesi, bilginin kalıcı olmasını destekler. Bu tür etkileşimli öğrenme süreçleri, öğrencilerin öğrenme sürecini cesaretlendirir ve okuldaki eğitimlerine de büyük katkı sağlar (Bozdoğan, 2008).

Okul dışı eğitim, öğrencilerin sadece akademik bilgileri değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal becerileri de geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrencilerin gerçek dünyayla doğrudan temas etmelerini sağlar ve teorik bilgileri pratikte uygulama fırsatı sunar. Bu da öğrencilerin öğrenmeyi daha derinlemesine anlamalarını ve daha kalıcı bir şekilde öğrenmelerini sağlar (Tatar ve Bağrıyanık, 2012). Tarih derslerinin soyut kavramlar içermesi, öğrencilerin günlük yaşamından uzak olması ve derslerin sınav odaklı işlenmesi, sosyal bilgiler dersinin ilgi çekmeyen bir ders olarak algılanmasına neden olmaktadır. Yerel tarih çalışmalarıyla tarih konularının öğretim ilkeleri olan “bilinenden bilinmeyene”, “yakından uzağa” ve “hayata yakınlık” gibi ilkelerin uygulanması, derslerin gündelik hayat ve yakın çevre ile ilişkilendirilerek verilmesini sağlayacaktır. Bu yaklaşım, derslerin tekdüzelikten kurtarılmasına, konuların somutlaştırılmasına ve öğrencilerin tarih konularını daha iyi anlamlandırmasına katkı sunarak öğrenmenin daha kalıcı hale gelmesini sağlayacaktır (Çamlı, 2023).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih kullanımına ilişkin öğretmenlerin tutumlarını ve görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt amaçlar ele alınacaktır.

1. Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih kullanımına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihe ilişkin görüşleri nasıldır?

3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin yerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamaları hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılmasının sağladığı katkılar hakkında görüşleri nelerdir?
6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılması sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri nelerdir?
7. Sosyal bilgiler dersi öğretiminde Rize İli'nin yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Toplumsal yapıdaki değişimler, eğitim anlayışını, eğitim kurumlarını ve eğitimin toplumdaki rolünü dönüştürmektedir. Yeni nesil, önceki yüzyıllarda yaşayanlara göre daha karmaşık ve hızlı değişen bir yaşam tarzıyla karşı karşıyadır ve dört duvar arasındaki eğitimden çok daha fazlasını beklemektedir. Eğitim-öğretim, okulların önemli bir unsuru olmasına rağmen, sadece okullarda gerçekleşen bir süreç değildir (Karamustafaoğlu ve Ermiş, 2020).

Günümüz eğitiminde, bilgiye erişimdeki hızlı değişime rağmen ülkemizde sosyal bilgiler derslerinin genellikle öğretmen merkezli yöntemlerle işlendiği bilinmektedir. Ancak çağdaş eğitim anlayışı, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin her aşamasında aktif olarak yer almalarını ve deneyerek, yaşayarak öğrenmelerini vurgulamaktadır. Geleneksel yöntemlerle işlenen derslerde ise öğrenciler pasif ve edilgen bir konumda kalabilirler; bu da sosyal bilgiler disiplininin hedeflediği üst düzey düşünme becerilerini kazanmalarını engelleyebilir. Bu nedenle öğrencilere keşfederek öğrenme fırsatlarının sunulması gerekmektedir. 2005 yılından itibaren sosyal bilgiler dersinde yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım öğrenci merkezlidir ve öğretmen, öğretim sürecinde rehberlik rolü üstlenmektedir. Program, her öğrencinin benzersizliğini kabul eden bir anlayışla hazırlanmıştır ve bu doğrultuda, öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine aktif katılımlarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Öztürk, 2007).

Yerel tarih öğretimi, Türkiye’de son yıllarda dikkat çeken ve önem kazanan bir konu haline gelmiştir. Bu öğretim şekli, yerel tarihin genel tarihle ilişkilendirilmesini sağlayarak öğrencilere yerel kimliklerini ve kültürel miraslarını anlama fırsatı sunmaktadır. Yerel tarih, belirli bir yerde yaşamış veya yaşamakta olan toplumların kökenlerini, gelişimlerini, yaşam biçimlerini ve sosyal, kültürel, ekonomik gelişmeleri incelemektedir. Bu bağlamda, yerel tarih öğretimi, öğrencilerin yerel kimliklerini ve aidiyet duygularını güçlendirmekte, aynı zamanda yerel kültürel mirasın korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Yerel tarih çalışmaları, öğrencilerin tarih bilinci kazanmalarını, geçmişe yönelik empati geliştirmelerini ve bugünü anlamlandırmalarını kolaylaştırmaktadır (Metin ve Oran, 2014).

Öğretimde yerel tarihin kullanılması geçmişle bugün arasında köprü kurmanın ve öğrencilerde tarih anlayışı geliştirmenin en iyi yollarından birisidir. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih konusunu öğretirken karşılaştıkları zorlukları dile getirmesi açısından önemlidir. Bu çalışmanın önemini belirleyen diğer bir husus, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarihin yeterince değer görmemesidir. Literatür taramaları, yerel tarih konularının gereken ilgiyi görmediğini ortaya koymaktadır. Yerel tarih konularının öğretimiyle ilgili yeterli araştırmanın eksikliği de dikkat çekmektedir (Alagöz, 2005). Bu çalışma, öğretmenlerin yerel tarih konularını sosyal bilgiler derslerinde nasıl işlediklerini ve bu konuları uygularken karşılaştıkları zorlukları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yerel tarih öğrenmenin ülkemizde istenilen akademik olgunluğa ulaşabilmesi için daha fazla destek ve yatırım gerekmektedir. Eğitim politikalarının bu alana daha fazla odaklanması, öğrencilere teşvikler sağlanması, öğretmenlerin ve velilerin bilinçlendirilmesi önemlidir. Ayrıca, yerel tarih öğrenmeyi destekleyen programların ve kaynakların geliştirilmesi, işbirlikleri ve ortak projelerin artırılması da bu alanda ilerlemeyi sağlayabilir.

Varsayımlar

a) Araştırma kapsamında katılım gösteren öğretmen adaylarının ölçekteki maddelere samimi ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

b) Veri toplama amacıyla kullanılan araçların araştırmanın amaçları doğrultusunda objektif, geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

c) Çalışmaya katılan öğretmenlerin yerel tarih hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları varsayılmaktadır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı ve Rize ili ve ilçelerinde görev yapan ve ölçeği eksiksiz olarak yanıtlayan sosyal bilgiler öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma 2023-2024 eğitim yılı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğretimiyle sınırlıdır.
3. Öğretmenlerin, araştırmada kullanılan ölçekler ve görüşme formuna verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Her insanın genel varlığını gerçekleştirebilmesine yardımcı olması maksadıyla; insanların sosyal ve kültürel faaliyetlerini inceleyen bilimlerin ve yurttaşlık bilgisi konularını aktaran; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın toplumsal ve coğrafi etkileşiminin değişim ve sürekliliğin incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Tarih: Tarih, geçmişini inceleyen ve belirli bir zaman diliminde gerçekleşmiş olayları, bu olayların öznelerini ve mekanlarını belirleyerek, kaynaklara dayalı olarak anlamaya çalışan bir bilim dalıdır (Köstüklü, 2003).

Yerel Tarih: Yerel tarih, belirli bir bölgede yaşamış veya yaşamakta olan toplumların kökenlerini, gelişim süreçlerini, yaşam tarzlarını, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerini inceleyen ve bu alanları kendi özgün perspektifinden anlamaya, algılamaya ve yorumlamaya çalışan bir akademik disiplindir (Aslan, 2000).

Tutum: Bireyin çevresindeki herhangi bir nesne veya olguya karşı geliştirdiği eğilim, sahip olduğu deneyim, bilgi, duygu ve güdüler doğrultusunda, bir olay, olgu

veya durum karşısında sergilemesi beklenen olası davranış şeklidir (Demirutku, 2019).

Eğitim: Bireyin davranışlarında, kendi yaşantıları aracılığıyla ve kasıtlı bir şekilde istenilen değişiklikleri gerçekleştirme sürecidir (Nas, 2003).

Okul Dışı Eğitim; öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak, onların bilgi, beceri, istek ve ihtiyaçlarını ön planda tutmayı, yalnızca akademik anlamda değil, aynı zamanda bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gibi yaşam boyu gelişim gösterecek alanlarda daha yüksek bir seviyeye ulaşmalarını amaçlamaktadır. Ayrıca, içlerinde var olan yetenekleri fark etmelerini sağlayarak, bu alanda ilerleyebilme cesaretini kazanmalarını hedeflemektedir (Binbaşıoğlu, 2000).

Öğretim: Öğretim öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını destekleyecek şekilde planlanan dersler, etkinlikler, değerlendirmeler ve rehberlikten oluşur. Bu süreçte öğretmenler, öğrencilere bilgiyi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda öğrenme sürecini teşvik eden bir ortam sağlamak için çeşitli öğretim yöntemleri ve stratejiler kullanırlar (Türer, 2011).

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Bilgiler

1.1.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı

Sosyal bilgiler dersinin kökeni, 19. yüzyılın sonlarına ve 20. yüzyılın başlarına dayanır. O dönemde, eğitimciler öğrencilere tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi ve diğer sosyal bilimlerle ilgili bilgileri aynı çatı altında sunma ihtiyacını görmüşlerdir. Ancak sosyal bilgiler dersinin doğduğu yer olarak belirtilen 1916 yılı ve ABD'ye atıfta bulunulan bilgiler kesin değildir. 1921 yılında ABD'de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council for the Social Studies) kurulmuştur. Bu konsey, sosyal bilgiler dersinin gelişimini desteklemek, müfredatı yönlendirmek ve eğitimciler arasında işbirliğini teşvik etmek amacıyla oluşturulmuştur. Konsey, sosyal bilgiler dersinin disiplinler arası bir yaklaşımla sunulmasını savunmuştur. 1930'lu ve 1940'lı yıllarda ABD'de sosyal bilgiler dersi coğrafya ve tarih ağırlıklı olarak okutulmuştur. Bu dönemde, öğrencilere temel coğrafya ve tarih bilgileri öğretilmiştir (Doğanay, 2002).

1960'lı ve 1970'li yıllarda ise Jerome Bruner'in buluş yoluyla öğrenme kuramının etkisiyle eğitimde bir reform hareketi başlatılmıştır. Bu hareket, Sosyal bilgiler dersindeki coğrafya ve tarih bilgilerini azaltarak ekonomi, siyaset, sosyoloji, antropoloji ve sosyal psikoloji gibi farklı alanlara ait bilgilere ağırlık vermiştir. Ayrıca, tümdengelim yöntemi yerine tümevarım yöntemi daha fazla kullanılmıştır. Bu dönemde, Sosyal bilgiler dersi daha geniş bir perspektiften ele alınmış ve öğrencilere sosyal bilimlerin çeşitli alanlarından bilgiler sunulmuştur. Ancak 1980'li yıllarda bu yaklaşımın başarısız bulunması üzerine sosyal bilgiler dersinde tekrar geleneksel yöntemlere dönüş yapılmıştır. Bu dönemde, daha disiplin odaklı bir yaklaşım benimsenmiş ve tarih ile coğrafya gibi temel disiplinler önem kazanmıştır (Kan, 2010; Tay, 2011).

Sosyal bilgiler, toplumun demokratik değerlerine uygun olarak belirli amaçları gerçekleştirmek için oluşturulan bir programdır. Bu amaçlar arasında sosyal vatandaş yetiştirmek, insan ilişkilerini incelemek ve kültürel mirası aktarmak öncelikli hedeflerdir. Sosyal bilgiler programı, öğrencilere toplumun işleyişini,

tarihini, kültürünü ve sosyal yapısını anlama ve değerlendirme becerilerini kazandırmayı amaçlar. Toplumun demokratik ilkelerine uygun olarak, sosyal bilgiler programı öğrencilerin demokratik değerleri anlamalarını ve bu değerlere saygı göstermelerini teşvik eder. Bu, demokratik katılımın ve sosyal sorumluluğun geliştirilmesine yardımcı olur. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin demokratik süreçlere katılımını teşvik eder, insan haklarına saygıyı öğretir ve sosyal adalet konusunda farkındalık yaratır (Garcia ve Michaelis, 2001; akt: Kuzucu, 2018). Aykaç ve Başar (2005) tarafından ifade edilen görüşe göre, sosyal bilgiler dersi, insanların sonsuz taleplerini karşılamak için sınırlı sayıdaki insan kaynaklarının nasıl kullanılabileceği konusunda öğrencilerin kavram, beceri ve tutumlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu şekilde, öğrencilerin iktisadi yeterlik kazanmaları desteklenirken, aynı zamanda vatandaşlık bilincinin gelişmesine de önem verilmektedir. Doğanay'ın (2002) tanımında belirtildiği gibi, sosyal bilgiler insanın sosyal çevresiyle olan ilişkilerini zaman boyutunda ele alarak, yaşamsal demokratik değerleri kazandırmayı amaçlar. Bu da etkin vatandaşların yetiştirilmesini sağlar.

Sosyal bilgiler disiplini, sadece tarih, coğrafya, ekonomi gibi kendi alanlarındaki bilgileri değil, aynı zamanda sosyal ilişki ve etkileşimleri de kapsar. Bu nedenle, insan ve sosyal ilişkiyi inceleyen diğer bilimlerin sosyal bilgiler bağlamında incelenmesi önemlidir. Örneğin, sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi disiplinler sosyal bilgilerin temelinde yer alan insan ve toplum ilişkilerini anlamak için kullanılabilir. Görüldüğü üzere sosyal bilgiler dersi öğrencilerin sosyal becerilerini, kültürel anlayışlarını, yurttaşlık bilincini ve iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu ders, öğrencilerin sosyal çevrelerinde daha aktif ve bilinçli bir şekilde yer almalarını sağlar ve onları gelecekteki yaşamlarında başarılı ve sorumlu bireyler haline getirir. Ayrıca sosyal bilgiler, hak ve sorumluluklarını bilen, düşünme becerilerine sahip, bilgiye ulaşan ve bilgiyi kullanan, yenilik ve değişimlere açık, vatan ve millet sevgisiyle donanmış bireylerin yetişmesi noktasında çok önemli bir görev üstlenmiştir (Taş, 2004).

1.1.2. Sosyal Bilgilerin Önemi ve Amacı

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde, eğitim sisteminin temel amacının, değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve

davranışlara sahip bireyler yetiştirmek olduğu görülmektedir. Buna göre, eğitim sisteminin öncelikli hedefi, bilgi, beceri ve davranışlarla donanmış, değerlerimize ve yetkinliklere sahip bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018). Öğretim programları, öğrencilere bilgi, beceri ve davranışları kazandırmak amacıyla tasarlanmıştır. Ancak bu programlar aynı zamanda değerler ve yetkinliklerle ilişkili olan bağlantıları ve bütünlüğü de kuran bir işlevi yerine getirmelidir. Yani, öğrencilerin kazandığı bilgi, beceri ve davranışlar ile değerler ve yetkinlikler arasında bir uyum sağlanmalıdır (MEB, 2005).

Değerler, toplumun kabul ettiği etik ve ahlaki prensipleri, sosyal normları ve kültürel değerleri ifade eder. Yetkinlikler ise öğrencilerin bilgiyi anlama, analiz etme, eleştirel düşünme, iletişim kurma, problem çözme gibi becerilerini kapsar. Bu yaklaşım, sadece bilgi aktarımına odaklanan bir eğitim anlayışından ziyade, öğrencilerin değerlerimizi benimsemesini, yetkinliklerini geliştirmesini ve bu değerler ve yetkinlikler doğrultusunda hareket etmesini hedefler. Bu şekilde, öğrenciler sadece bilgi sahibi olmakla kalmaz, aynı zamanda toplumda aktif rol alabilecek, sorumluluk sahibi bireyler haline gelirler. Bu temel amaç doğrultusunda, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, öğrencilere değerleri, kültürel farklılıkları anlamalarını ve kabul etmelerini, demokratik değerlere sahip olmalarını, insan haklarına saygılı olmalarını, sosyal sorumluluk bilinci geliştirmelerini, toplumsal olayları analiz etme ve yorumlama becerilerini kazandırmayı amaçlar (Saritekin, 2023).

Sosyal bilgiler, öğrencilere toplumun işleyişini, tarihî ve kültürel mirası, demokrasi, insan hakları, ekonomi gibi konuları öğretmeyi amaçlayan bir ders olarak önemlidir. Sosyal bilgiler, insanların yaşamlarında karşılaşılabilecekleri gerçek olayları, durumları, vakaları ve sorunları ele alarak öğrencilere güncel ve geçmişe dair bilgi sağlar. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere toplumun yapılarını, işleyişlerini, sosyal ilişkilerini ve değerlerini anlamalarını sağlar. Bu ders sayesinde öğrenciler, tarihî olayları ve süreçleri inceleyerek geçmişten dersler çıkarabilirler. Sosyal bilgiler dersinde, öğrencilere toplumsal sorunları ve bu sorunların çözüm yollarını anlatarak eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri hedeflenir. Bu sayede öğrenciler, gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri sorunları daha iyi anlamaya ve çözmeye yönelik yetkinlikler kazanırlar. Bu ders, öğrencilere demokratik toplumun gerektirdiği

sorumlulukları ve hakları öğretir. Öğrenciler, insan haklarına saygı duymayı, hoşgörölü ve adaletli olmayı, toplumda etkili bir şekilde iletişim kurabilmeyi öğrenirler. Sonuç olarak, sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin yaşamlarında karşılaşılabilecekleri gerçek olaylar, durumlar, vakalar ve sorunlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayarak onları toplumsal konularda donanımlı bireyler haline getirmeyi amaçlar (İnan, 2014).

Safran'ın (2011) ifadesine göre, sosyal bilgiler dersinin temel amacı, öğrencilere toplumsal sorunları anlama, çözme ve demokratik vatandaşlar olarak aktif bir şekilde katılım gösterme becerilerini kazandırmaktır. Bu sayede öğrenciler, topluma ve dünyaya bilinçli bir şekilde katkı sağlayacak etkili vatandaş yetiştirmek amaçlanmıştır. Etkili bir vatandaş, çeşitli niteliklere sahip olan bir bireydir. Bu nitelikler; sorumluluk alan biri olma, yaşadığı toplum hakkında bilgi sahibi olma, temel hak ve sorumluluklarını bilme ve bunları yaşamında uygulama, yaşadığı çevrenin özellikleri hakkında bilgi sahibi olma, becerilerini hayata geçirebilmedir. Her devlet belirli bir plan, program ve amaç doğrultusunda kendi yönetim sistemine uygun ve bu sistemi devam ettirmeyi planlayan vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar. Farklı ülkelerde ve kültürlerde sosyal bilgiler dersinin içeriği ve vurguları farklılık gösterebilir. Her devlet kendi eğitim sistemini ve hedeflerini belirlerken kendi önceliklerine ve değerlerine göre bireyleri şekillendirir. Sosyal bilgiler dersi, bireylerde vatandaşlık bilincini geliştirerek, onların etkili ve iyi vatandaş olmalarını sağlayan bir derstir (Ablak, Ergün ve Yeşiltaş, 2020).

Sosyal bilgiler dersinin önemi, insanların toplumsal yönleriyle ilgilenmesi ve geçmişten geleceğe aktarılan kültür öğelerinin anlaşılmasını sağlamasıyla ilgilidir. Bu derste öğrencilere toplumun tarihini, milletlerin geçmişteki faaliyetlerini, bıraktıkları mirasları ve karşılaşılan sorunları çözme becerilerini öğretir. Aynı zamanda günümüzdeki sorunlara bu çözüm becerilerini nasıl uyarlayabileceklerini anlatır. Sosyal bilgiler dersi, toplumun beklentilerini anlamayı ve bireylerin bu beklentilere nasıl karşılık verebileceğini öğretmeyi amaçlar. Bu ders, öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren sorun çözme becerilerini geliştirir ve geçmişlerini öğretmek geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek hakkında nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda kapsamlı bilgi sunar. Sosyal bilgiler dersi, hem yerel müfredatlar hem de uluslararası düzeyde önemli bir yere sahiptir, çünkü öğretim programları ve

yöntemleriyle donatılmıştır. Bu ders, öğrencilere toplumsal sorunları anlama, analiz etme ve çözme becerileri kazandırarak sosyal olarak sorumlu bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Sonuç olarak, sosyal bilgiler dersi, insanların toplumsal yönleriyle ilgilenmesini sağlayarak kültürel mirasın aktarılmasına katkıda bulunur. Aynı zamanda öğrencilere sorun çözme becerileri kazandırır ve geçmişten gelen bilgileri kullanarak geleceği şekillendirmede rehberlik eder (Güler, 2018).

1.2. Okul Dışı Öğrenme

1.2.1. Okul Dışı Öğrenmenin Tanımı ve Kapsamı

Okul dışı öğrenme, öğrencilerin sınıf dışında, gerçek yaşam deneyimleriyle tarih konularını daha derinlemesine anlamalarını sağlayan bir yaklaşımdır. Bu yöntemde, öğrenciler tarihsel yapıları, antik kentleri, müzeleri veya diğer mekanları ziyaret ederek, canlı ve etkileşimli bir şekilde eğitim araçlarıyla desteklenen öğretime okul dışı öğrenme denilmektedir (Öner, 2015).

Okul dışı öğrenme, öğrencilerin etkinliklere katılma, araştırma yapma, keşfetme, problem çözme, iletişim kurma ve işbirliği yapma gibi becerilerini geliştirmeyi hedefler. Böylece öğrenciler, gerçek dünyada karşılaşacakları durumlarla başa çıkabilme ve yaşam becerilerini geliştirme fırsatı bulurlar. Okul dışı öğrenme etkinlikleri, doğa gezileri, müze ziyaretleri, sanat etkinlikleri, sosyal hizmet projeleri, kültürel etkinliklere katılma gibi çeşitli alanlarda gerçekleştirilebilir. Bu tür deneyimler, öğrencilerin motivasyonunu artırır, öğrenmeyi daha anlamlı hale getirir ve sınıf içi öğrenmeyi destekler. Tatar ve Bağrıyanık'ın (2012) da belirttiği gibi okul dışı eğitim, öğrencilerin sadece akademik bilgileri değil, aynı zamanda duygusal, sosyal ve motor becerileri de geliştirmeyi amaçlar. Bu nedenle, okul dışı eğitim, öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkıda bulunarak kapsamlı bir eğitim deneyimi sunar.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda uygulamaya koyduğu yapılandırmacılık eğitim anlayışı, öğrencilerin aktif bir rol oynadığı, dersin içeriğinin ve sürecinin öğrencilere göre şekillendiği bir yaklaşımdır. Bu anlayışta, öğrencilerin hazırbulunuşluk durumu, bilgi ve becerileri, ilgi alanları ön planda tutulur. Yapılandırmacılık eğitim anlayışı, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder.

Öğrenciler, bilgiyi sadece pasif bir şekilde almak yerine, aktif olarak keşfeder, deneyimler, sorular sorar ve problem çözer. Bu sayede öğrenme süreci daha anlamlı hale gelir ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığı artar (Kassas, 2002). Yapılandırmacılık eğitim anlayışında öğrencilerin ilgi alanlarına önem verilir. Böylece öğrencilerin motivasyonu artar ve öğrenme daha etkili olur. Okul dışı öğrenme yapılandırmacılık yaklaşımının bir parçasıdır. Öğrencilerin sınıf dışında gerçek dünya deneyimleri kazanmalarına ve öğrenmelerine fırsat tanır. Bu sayede öğrenciler teorik bilgileri pratiğe dönüştürme imkânı bulurlar ve öğrenmeleri daha anlamlı hale gelir (Çobanoğlu ve Yazıcı, 2017).

1.2.2. Okul Dışı Öğrenmenin Özellikleri

Okul dışı eğitim, çeşitli etkinlikler ve deneyimler aracılığıyla öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Buna göre; Şimşek ve Kaymakçı'nın (2015) okul dışı öğretimin önemli özelliklerini sıralarken dikkate aldığı noktalar şunlardır:

- ✓ Okul dışında yer alan kişi, kurum ve çevresel alanları kapsar: Okul dışı öğrenim, sadece okul binası ve sınırlarıyla sınırlı kalmaz. Öğrenme süreci, öğrencilerin yaşadıkları çevreler, toplum ve diğer kurumlarla ilişkili olabilir. Bu nedenle, okul dışı öğrenimde öğrencilerin etkileşim kurabileceği farklı kişiler, kurumlar ve çevresel alanlar dahil edilebilir.
- ✓ Öğretim programlarındaki kazanımları dikkate alır: Okul dışı öğrenim, resmi öğretim programlarına uygun olarak tasarlanmalı ve öğrencilerin belirlenen öğrenme hedeflerine ulaşmalarını sağlamalıdır. Bu, öğrencilerin okul dışında edindikleri bilgi ve becerilerin, resmi eğitim süreciyle uyumlu olmasını sağlar.
- ✓ Düzenli, sistematik ve öğrencilerin yaşamlarından izler taşır: Okul dışı öğrenme, düzenli ve sistematik bir şekilde planlanmalı ve uygulanmalıdır. Ayrıca, öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları durumlarla ilişkilendirilmelidir. Bu sayede, öğrencilerin gerçek yaşam deneyimlerinden yola çıkarak öğrenmeleri teşvik edilir.
- ✓ Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurur: Okul dışı öğrenme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alır. Her öğrencinin farklı ilgi alanları,

yetenekleri ve öğrenme stilleri vardır. Okul dışı öğrenme, bu farklılıkları göz önünde bulundurarak öğrencilere farklı deneyimler sunar ve onların kişisel gelişimlerini destekler.

- ✓ Sosyal iletişim ve etkileşimi teşvik eder: Okul dışı öğrenme, sadece öğretmen ve öğrenci arasında klasik bir ilişkiyi değil, aynı zamanda öğrenciler arasında ve çevreleriyle sosyal bir iletişimi teşvik eder. Bu, öğrencilerin birlikte çalışma, işbirliği yapma ve toplumsal ilişkiler kurma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Bu özellikler, okul dışı öğrenimin daha kapsamlı ve çeşitlendirilmiş bir öğrenme deneyimi sunmasını sağlar. Okul dışı öğrenme, öğrencilerin sadece okulda edindikleri bilgi ve becerilerle sınırlı kalmayıp, gerçek dünya deneyimlerine dayalı öğrenme fırsatları sunarak daha etkili bir şekilde öğrenmelerini destekler.

Okul dışı öğrenimin amacı, öğrencilerin potansiyellerini keşfetmelerine ve yeteneklerini fark etmelerine yardımcı olmaktır. Öğrencilere, farklı alanlarda kendilerini geliştirme ve ilerleme fırsatı sunarak özgüvenlerini artırmayı hedefler. Bu şekilde, öğrencilerin sadece akademik olarak değil, hayatları boyunca sürekli gelişim gösterebilecekleri alanlarda da başarı elde etmelerini sağlamayı amaçlar. Öğrenciler, bilgiyi uygulama ve deneyimleme fırsatı buldukları için daha etkili bir şekilde öğrenirler. Örneğin, doğa gezileri, sanat etkinlikleri, spor etkinlikleri, toplum hizmeti projeleri gibi çeşitli faaliyetler aracılığıyla öğrencilerin farklı yönlerini keşfetmeleri ve yeteneklerini geliştirmeleri sağlanır. Sonuç olarak, okul dışı eğitim, öğrencilerin akademik başarılarının ötesinde, hayatları boyunca gelişim gösterecekleri farklı alanlarda yeteneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Öğrencilerin kendilerini tanıma, güven duyma ve ilgi duydukları alanlarda ilerleme cesareti kazanır (Bozdoğan, 2012; Seyhan, 2020).

1.2.3. Okul Dışı Öğrenmenin Faydaları

Okul dışı öğretiminin faydaları alan yazın da şu şekilde özetlenmiştir (Şimşek, 2015; Kabapınar, 2015; Seyhan, 2022; Özyurt, 2022; Bozkurt ve Şimşekler Dizman, 2022):

- ✓ Öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini geliştirir: Okul dışı öğretim, öğrencilere sınıf ortamının dışında farklı deneyimler sunar. Bu deneyimler,

öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme, analiz etme ve sentezleme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Farklı öğrenme ortamları ve deneyimler, öğrencilerin bilgiyi bağlamsal olarak anlamalarını ve uygulamalarını sağlar.

- ✓ Yeni kavramlar öğretmek kavram bilgisini geliştirir ve var olan kavramların genişlemesine olanak sağlar. Okul dışı öğretim, öğrencilere akademik müfredatın dışında yeni kavramlar ve bilgiler sunar. Müze gezileri, atölye çalışmaları, saha çalışmaları gibi etkinlikler, öğrencilerin farklı konuları derinlemesine keşfetmelerini ve kavramlarını genişletmelerini sağlar. Bu sayede öğrenciler, öğrendikleri bilgileri gerçek dünya bağlamında uygulayabilir ve derinleştirebilir.
- ✓ Yazılı ve yazısız kaynakları analiz etme ve değerlendirme becerisi: Okul dışı tarih öğretimi, öğrencilere farklı kaynaklara erişim sağlar. Öğrenciler, müzelerdeki sergiler, arşivlerdeki belgeler, tarihi mekanlar gibi kaynakları inceleyerek bilgi toplama ve analiz etme becerilerini geliştirir. Bu deneyimler, öğrencilerin bilgiye eleştirel bir şekilde yaklaşmalarını ve farklı kaynakları karşılaştırarak doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmayı öğrenmelerini sağlar.
- ✓ Geçmişte yaşamış insanların hayatlarını öğrenerek değişim ve sürekliliği algılamayı geliştirir: Okul dışı tarih öğretimi, öğrencilere geçmişteki olaylar ve insanlar hakkında daha derin bir anlayış kazandırır. Öğrenciler, tarihî figürlerin hayat hikayelerini ve toplumsal değişimleri inceleyerek tarihî olayları daha iyi anlar ve kendi yaşamlarıyla ilişkilendirir. Bu da öğrencilerin değişim ve süreklilik kavramlarını kavramalarını sağlar.
- ✓ Tarihi mirasa sahip çıkma tutumu kazandırır: Okul dışı öğretim, öğrencilerin tarihi mekanları, kültürel mirası ve çevresini daha yakından tanımalarını sağlar. Öğrenciler, tarihi mekanları ziyaret ederek veya yerel kültürel etkinliklere katılarak tarihi miraslarını keşfederler. Bu deneyimler, öğrencilerin kendi tarihi ve kültürel kimlikleriyle bağlantı kurmalarını ve bu mirasa sahip çıkmayı öğrenmelerini sağlar.
- ✓ Okul dışı öğretim, öğrencilere kitap ve sınıf ortamının dışında gerçek dünyada deneyim kazandırarak öğrenme deneyimlerini zenginleştirir. Bu da

öğrencilerin daha derinlemesine öğrenmelerini, üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerini ve bilgiyi gerçek hayatla ilişkilendirerek daha anlamlı hale getirmelerini sağlar.

Worth'e (2010) göre okul dışı öğrenme ortamları öğrencilerin şu becerileri geliştirmesine olanak sunar:

- Gözlem yapma,
- Keşif yaparak soru sorma yeteneği geliştirme,
- Okul ortamında olmayan nesne ve materyalleri keşfetme,
- Nesneleri tanımlayıp sınıflama yapma,
- Problem çözme becerisi geliştirme,
- Grup çalışmasına katılabilme,
- Gözlem sonucu elde edilen çıkarımları tartışma ve paylaşma.

1.2.4.Okul Dışı Öğrenmenin Sınırlılıkları

Okul dışı öğretiminin faydaları yanında sınırlılıkları da vardır. Safran ve Ata (2006), okul dışı öğretiminin sınırlılıklarını şöyle aktarmışlardır;

- ✓ *Zaman alıcı olması:* Okul dışı öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi dikkatli planlama gerektirir. Bu da öğretmenlerin ve okul yönetiminin zamanını alabilir.
- ✓ *Ulaşım ve barınmanın maliyetli olması:* Okul dışı öğretim etkinliklerinin gerçekleştirileceği yerlere ulaşım ve barınma için ekstra masraflar ortaya çıkabilir. Özellikle uzak mesafelere seyahat edilmesi gerekiyorsa bu maliyetler artabilir.
- ✓ *Öğrenci sayısının kalabalık olması:* Bazı popüler okul dışı öğretim etkinlikleri, öğrencilerin katılımının yoğun olması nedeniyle kalabalık olabilir. Bu durumda, bireysel öğrencilerin gerektiği kadar ilgi ve deneyim kazanması zorlaşabilir.
- ✓ *Ders programlarının aksaması:* Okul dışı öğretim etkinlikleri, öğrencilerin düzenli ders programlarının aksamalarına neden olabilir. Öğrencilerin bazı derslere katılamaması veya ders içeriklerinin eksik kalması gibi sorunlar ortaya çıkabilir.
- ✓ *Hava durumundan etkilenmesi:* Okul dışı öğretim etkinlikleri genellikle açık

havada gerçekleştirilir. Bu nedenle, hava durumu etkinliğin planlanmasını etkileyebilir. Yağmurlu veya kötü hava koşullarında alternatif planlar yapılması gerekebilir.

- ✓ *İyi bir hazırlık gerektirmesi:* Öğrencilerin okul dışı öğretim etkinliklerine katılmadan önce gerekli hazırlıkları yapmamaları durumunda deneyimleri sınırlı kalabilir. Öğrencilerin etkinlik hakkında ön bilgi sahibi olmaması veya ilgili materyalleri okumamış olmaları, etkinlikten tam anlamıyla faydalanmalarını engelleyebilir.

Bu sınırlılıklar, okul dışı öğretimi etkileyebilir ve planlama, finansal kaynaklar, öğrenci katılımı ve öğretim programının uyumu gibi konuların dikkate alınmasını gerektirebilir.

1.3. Yerel Tarih

1.3.1. Yerel Tarihin Tanımı

Yerel tarih, belirli bir coğrafi alana odaklanarak o alanın tarihsel gelişimini ve toplumsal dinamiklerini inceleyen bir disiplindir. Bu yaklaşım, genellikle genel tarih anlatılarına karşı daha derinlemesine ve detaylı bir bakış sunar. Yerel tarih çalışmaları, belirli bir topluluğun veya bölgenin kültürel, sosyal ve ekonomik yapısını anlamak için önemli bir araçtır. Ayrıca, yerel tarih araştırmaları genellikle ulusal veya küresel tarih anlatılarından farklı perspektifler sunar ve yerel toplulukların kendilerini ve kimliklerini anlamalarına yardımcı olabilir. Bu bağlamda, yerel tarih araştırmaları sadece belirli bir coğrafi alanı değil, aynı zamanda o alanın insanlarını ve kültürlerini de kapsar (Danacıoğlu, 2009).

Yerel tarih, bir bireyin doğup büyüdüğü ve yaşadığı topluluğun tarihini ifade eder. Bu, genellikle bir kişinin çocukluk, gençlik ve öğrenim yıllarında geçirdiği yerin tarihini kapsar. Yerel tarih, belirli bir bölge veya topluluğun sosyal, kültürel, ekonomik ve politik geçmişini anlamak için önemlidir. Bu tarih, o toplumun kimliğinin oluşmasına ve bireylerin bağlılık duygularını güçlendirmesine yardımcı olabilir. Ayrıca, yerel tarih, bir kişinin kendi geçmişiyle bağlantı kurmasına ve kendi kimliğini anlamasına da yardımcı olabilir (Örten, 2008). Yerel tarih, belirli bir coğrafi bölgede yaşayan bireylerin ve toplumların kökenlerini, evrimlerini, yaşam

tarzlarını, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimlerini sistematik bir şekilde inceleyen ve analiz eden akademik bir disiplindir. Bu disiplin, bölgesel ölçekteki tarihi olayları, değişimleri ve etkileşimleri araştırarak, o bölgenin tarihi ve kültürel kimliğinin oluşumunu anlamayı amaçlar (Aslan, 2000).

Yerel tarih, belirli bir coğrafi bölge veya yerleşim biriminin tarihini ve o bölgedeki toplumsal, kültürel, ekonomik ve politik değişimleri inceler. Bu tarih türü, genellikle belirli bir kasaba, köy, mahalle veya şehrin geçmişine odaklanır ve bu yerlerde yaşayan insanların deneyimlerini ve etkileşimlerini araştırır. Yerel tarih, bir topluluğun kimliğini ve mirasını anlamak için önemli bir araç olabilir ve genellikle yerel arşivler, aile tarihleri, sözlü tarih anlatıları ve diğer kaynaklardan yararlanır. Bu tür çalışmalar, genellikle ulusal veya küresel tarih anlatılarına ek bir bakış açısı sunar ve yerel toplulukların özgün deneyimlerini vurgular (Işık, 2002). Bu tanımlardan yola çıkarak yerel tarih, geçmiş olaylar ile günümüz arasında köprü kurarak belli bir bölgenin veya yerin tarihini detaylı bir şekilde ortaya koyan bir yöntemdir.

1.3.2. Yerel Tarihin Dünyadaki Gelişimi

Yerel tarih, genellikle belirli bir bölge, şehir veya topluluğun tarihini araştıran ve anlatan bir alan olarak tanımlanır. Geleneksel tarih genellikle ulusal veya uluslararası olaylara odaklanırken, yerel tarih daha küçük ölçekteki toplulukları ve onların tarihini inceler. Geleneksel tarih, XIX. yüzyılda pozitivist bilimsellik düşüncesiyle güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Bu anlayış, tarihçiliği bir bilim olarak görmeyi ve belgelere dayanarak nesnel bir şekilde geçmişi incelemeyi vurgular. Arşivlerdeki belgelerin analizi ve kayıtların tutarlılığı bu yaklaşımın temelidir. Ancak, 1950'lerden itibaren yerel tarih popülerlik kazanmaya başlamıştır. Bu, belki de küreselleşmenin artmasıyla ve insanların köklerine, topluluklarına ve yerelliklerine olan ilginin yeniden canlanmasıyla ilişkilendirilebilir (Avcı Akçalı, 2013).

Yerel tarih, bir topluluğun kimliğini anlamak, kültürel mirası korumak ve toplumsal bağları güçlendirmek için önemli bir araç olarak görülmeye başlanmıştır. Bu, geniş çapta ulusal veya uluslararası olaylara odaklanan geleneksel tarih anlayışına bir alternatif sunar. Yerel tarih, genellikle aile tarihini, yerel gelenekleri, mimariyi, ekonomiyi ve toplumsal yapıyı içerebilir. Bu, insanların kişisel

deneyimlerine ve topluluklarına daha yakın bir bağlantı kurmalarına olanak tanır. Ayrıca, yerel tarih çalışmaları genellikle sözlü tarih anlatılarına dayanır ve resmi arşiv belgeleri kadar, yerel halkın anıları, hikayeleri ve deneyimleri gibi kaynaklara da odaklanır. Bu şekilde, yerel tarihçiler genellikle topluluğun kendi tarihini aktarmak ve korumak için önemli bir rol oynarlar XVI. ve XVII. yüzyıllarda hazırlanan soylu ailelerin tarihlerini veya bölge tarihlerini inceleyen çalışmalar, yerel tarih yazımının erken örneklerini oluşturur. XVI. yüzyılın sonlarına doğru İngiltere ve Fransa'da ortaya çıkan yerel tarihçilik, genellikle şatoların ve soyluların tarihlerini ele almaktadır. “Parish tarihleri” ise belirli bir bölgede yaşayan topluluğun tarihini içeren başka bir yerel tarih formudur (Danacıoğlu, 2009).

Batılı devletler, genellikle kapsamlı arşivler, müzeler, kütüphaneler ve akademik kurumlar aracılığıyla zengin bir tarihi birikime sahiptir. Bu ülkeler genellikle tarihi belgeleri ve eserleri koruma, araştırma ve sergileme konusunda büyük çaba sarf ederler. Ayrıca, yerel tarihçilerin, araştırmacıların ve akademisyenlerin çalışmaları da yerel tarihi zenginleştirir ve daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlar. Bu birikim, toplumların kendi geçmişlerini anlamalarına, öğrenmelerine ve değer vermelerine yardımcı olur ve kültürel kimliklerini güçlendirir. Türkiye’de ise yerel tarih çalışmalarına Batı’dan yüz yıl sonra başlanmış olması nedeniyle yerel tarih ile ilgili tarihi birikim sorunu bulunmaktadır (Işık, 2002).

1.3.3. Yerel Tarihin Türkiye’deki Gelişimi

Türkiye’de yerel tarih öğretiminin önemine dair genel bir farkındalık olsa da, bu alanda yeterli çalışmaların yapılmadığı konusunda birçok uzman hemfikirdir. Akademik düzeyde yerel tarih çalışmalarının diğer ülkelere göre daha geç başladığı ve hala gelişim sürecinde olduğu gerçeği göz ardı edilemez. Yerel tarih çalışmalarının önemi, kültürel mirasın korunması, toplumsal kimliğin güçlenmesi, yerel yönetimlerin politika oluşturmada ve yerel ekonominin gelişiminde etkili olması gibi birçok açıdan vurgulanmaktadır (Aslan, 2000). Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmaların genellikle yetersiz olduğu, yerel tarih konusunda bilgi ve kaynak eksikliği yaşandığı, okullarda ve üniversitelerde yerel tarih derslerinin yeterince önemsenmediği sıkça dile getirilmektedir. Yerel tarih çalışmalarının daha fazla

desteklenmesi, akademik düzeyde daha fazla araştırmanın teşvik edilmesi, yerel tarihle ilgili kaynakların çoğaltılması ve bu konuda eğitim materyallerinin geliştirilmesi gibi adımların atılması gerekmektedir. Bu şekilde, Türkiye'nin zengin kültürel mirasının ve tarihinin daha iyi anlaşılması ve korunması sağlanabilir (Öztaşçı, 2017).

Türkiye'de yerel tarih çalışmalarının ilk örnekleri olarak Osmanlı dönemi mahkeme kayıtları ve tapu tahrir defterleri gibi belgeler, yerel tarih çalışmaları için önemli birer kaynaktır. Bu belgeler, bir yerleşim yerinin tarihî ve sosyal yapısı hakkında çok değerli bilgiler içerir. Örneğin, bir mahkeme kaydı, o dönemde yaşanan hukuki olayları, yerel yasaları ve hukukî uygulamaları yansıtırken, tapu tahrir defterleri ise bir bölgenin arazi mülkiyeti, nüfusu, toplumsal yapısı ve ekonomik durumu hakkında bilgi sağlar (Işık, 2002). Bu belgelerin incelenmesi, o dönemdeki sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamı anlamak için önemlidir. Ayrıca, bu belgeler sayesinde o dönemdeki toplumsal gruplar, yerleşim düzeni, vergi sistemleri ve hukuki yapılar hakkında da bilgi edinmek mümkündür. Dolayısıyla, Osmanlı dönemi mahkeme kayıtları ve tapu tahrir defterleri gibi belgeler, yerel tarih araştırmalarında önemli birer kaynak olarak değerlendirilir (Eyrice, 2005). Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, özellikle II. Meşrutiyet dönemiyle birlikte, modernleşme hareketleri ve eğitimde reform çabaları artmıştı. Bu dönemde tarih öğretimi de ele alınmış ve farklı yöntemler önerilmiştir. Satı Bey'in Osmanlı Devleti döneminde II. Meşrutiyet'ten sonra yerel tarih yöntemini ve yakın çevreden başlayarak öğretimi vurgulaması oldukça önemlidir. Bu yaklaşım, tarih öğretiminde yerel ve bölgesel bağlamların önemini vurgular. Öğrencilerin tarih bilgisini daha yakından tanıdıkları çevrelerinden başlayarak öğrenmelerine ve bu bağlamları daha iyi anlamalarına olanak tanır. Öğrencilerin kendi yaşadıkları bölgelerin tarihini ve kültürünü daha iyi anlamalarına ve yerel kimliklerini güçlendirmelerine yardımcı olabilir. Tarih öğretiminde sadece ulusal veya genel bir perspektifin ötesine geçerek, yerel toplulukların ve bölgelerin tarihini de önemseyen bir yaklaşım sunabilir. Bu, öğrencilerin tarihle daha kişisel bir bağ kurmalarına ve kendi çevrelerindeki tarihi ve kültürel unsurları daha derinlemesine keşfetmelerine olanak tanıyabilir (Işık, 2002). Türkiye'de yerel tarih yazımı ve yayımlarına ilişkin olarak 1870'li yıllara

dayanmanın nedenleri arasında birkaç faktör bulunmaktadır. Osmanlı döneminde, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında, bu etmenler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

Belediye Kavramının Ortaya Çıkışı ve Kentlerin Kişilik Kazanması: 19. yüzyılın ikinci yarısında, Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme sürecinin bir parçası olarak belediye teşkilatının kurulması ve kentlerin idari yapısının güçlenmesi, kentlerin tarihlerinin incelenmesinde bir ivme yaratmıştır. **Vilayet Matbaalarının Kurulması ve Vilayet Salmelerinin Yayınlanması:** Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. yüzyılın ortalarında vilayet matbaalarının kurulmasıyla birlikte vilayetlerde yayınlanan resmi belgelerin ve salmelerin ortaya çıkması, bölgesel tarih çalışmalarına kaynak sağladı ve bu alanda bir hareketlilik başlatmıştır (Danacıoğlu, 2009).

Seyyahların ve Gezinlerin Etkisi: Osmanlı İmparatorluğu'na seyahat eden Avrupalı seyyahlar ve gezginler, kendi gözlemlerini ve araştırmalarını içeren eserler yazarak Osmanlı toprakları hakkında bilgi yaydılar. Bu eserler, Osmanlı coğrafyası ve yerel kültürler hakkında bilgi edinmek isteyenler için önemli kaynaklar oldu ve yerel tarih çalışmalarının başlangıcını tetiklemiştir (Tekeli, 1986).

Cumhuriyet döneminde ise halkevlerinin açılmasıyla birlikte yerel tarihle ilgili dergi ve kitaplar ortaya çıktı. Ayrıca, 1928'de gerçekleşen Harf İnkılabı sonrasında Türkiye'de yazılan kitap ve dergilerin sayısında artış yaşanmıştır. 1955 yılına kadar ülkede bölge ve kent tarihlerine yönelik yapılan çalışmaların yaklaşık olarak 300 civarında olduğu tahmin edilmektedir (Aslan, 2000). Bu da yerel tarih çalışmalarının yaygınlaşmaya başladığını göstermektedir.

İnsanların yaşadıkları çevreyi, kökenlerini, kültürel miraslarını ve tarihlerini daha derinlemesine anlamak istemeleri, yerel tarihin önemini artmaktadır. Ayrıca, kişilerin kendilerini ve topluluklarını daha iyi anlamak, aidiyet duygularını güçlendirmek ve dünya ile olan bağlarını daha sağlam temellere oturtmak için yerel tarih çalışmalarına ilgi göstermeleri oldukça doğal bir durumdur. Yerel tarih çalışmaları, bireylerin yaşadıkları toplumun ve çevrenin geçmişini keşfetmelerine, gelenekleri ve kültürel değerleri korumalarına ve yaşatmalarına yardımcı olur. Bu da toplumların kimliklerini güçlendirirken, tarihlerine ve kökenlerine daha derin bir şekilde bağlı olmalarını sağlar. Ayrıca, küreselleşme sürecinde yerel kimliklerin korunması ve öneminin anlaşılması, insanların evrensel olana yönelik bir denge

arayışına girmelerine de neden olabilir (Demircioğlu ve Demircioğlu, 2015; Şimşek, 2015; Yeşilbursa, 2015; Öztaşçı, Kabapınar ve Tuncel, 2020).

1.3.4. Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları

Yerel tarih öğretimi öğrencilerin geçmişi, bugünü ve geleceği daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Yerel tarih ile öğrenciler kendi yaşadıkları yerleşim yerinin ve çevresinin tarihini öğrenirler. Bu da öğrencilere tarihi olayları ve süreçleri daha somut bir şekilde görmelerini sağlar. Çünkü öğrendikleri bilgiler, doğrudan yaşadıkları mekânla ilişkilidir. Yerel tarih, öğrencilere tarihi olayların yerel toplumları nasıl etkilediğini ve bu etkilerin bugünün toplumuna nasıl yansıdığını anlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, öğrencilerin yerel kültürlerini ve kimliklerini daha iyi anlamalarına ve değer vermelerine olanak tanır. Bu da onların yerel topluma daha fazla bağlanmalarını sağlayabilir. Ayrıca, yerel tarih öğretimi, öğrencilerin tarihle kişisel bir bağ kurmalarına da yardımcı olabilir. Kendi ailelerinin veya toplumlarının geçmişine dair hikayeler duyarak ve yerel tarih araştırmaları yaparak öğrenciler, tarihi soyut bir kavramdan ziyade kişisel ve yaşanmış bir deneyim olarak görebilirler. Sonuç olarak, yerel tarih öğretimi, öğrencilerin tarih bilgisini daha derinlemesine anlamalarına ve değer vermelerine olanak tanırken aynı zamanda onları kendi toplumlarına ve kültürel miraslarına daha fazla bağlanmaya teşvik eder.

Yerel tarih öğretiminin öğrencilere sağlayacağı faydalar şu şekilde özetlenebilir;

1. Öğrenciler; yerel tarih araştırmasında kullanılan metodolojiyi öğrenir.
2. Geçmişin, birey, grup, kültür ve olay etkileşimi sonucunda topluma nasıl şekil verdiğini öğrenir.
3. Toplumun sosyal, dini ekonomik ve coğrafi görüşlerini ve birbiriyle alakasını anlar.
4. Ulusal ve uluslararası düzeylerde meydana gelen yerel olaylar ve olayların arasında ilişkiyi öğrenir.
5. Zaman, uzay ve devamlılık hislerini geliştirir (Beem, 1994; Quest, 2006, akt. Tunç Şahin, 2011).

Yerel tarih araştırmaları, belirli bir coğrafi bölge veya topluluk üzerinde odaklanarak geçmişin nasıl şekillendiğini anlamayı amaçlar. Bu yöntem, geçmişin

bireylerin, grupların, kültürlerin ve olayların etkileşimi sonucunda nasıl topluma şekil verdiğini incelemeyi içerir (Aslan, 2000). Toplumun sosyal, dini, ekonomik ve coğrafi görüşlerini anlamak ve bu unsurlar arasındaki ilişkileri belirlemek için de önemlidir. Yerel olayların ulusal ve uluslararası düzeylerdeki bağlantılarını da keşfetmek, geçmişin ve günümüzün etkileşimlerini anlamak için önemlidir.

Yerel tarih öğretiminin bazı faydaları aşağıda sıralanmıştır (Demircioğlu ve Demircioğlu, 2015; Şimşek, 2015; Yeşilbursa, 2015; Kabapınar, 2015; Öztaşçı, Kabapınar ve Tuncel, 2020).

Kimlik Oluşturma: Yerel tarih, öğrencilere kendi topluluklarıyla ve kültürleriyle bağlarını keşfetme fırsatı verir. Bu, öğrencilerin kendilerini daha iyi anlamalarına ve kimliklerini oluşturmalarına yardımcı olur.

Empati Geliştirme: Yerel tarih, öğrencilere geçmişte yaşamış insanların deneyimlerini anlamalarını sağlar. Bu da empati geliştirmelerine ve farklı bakış açılarını anlamalarına yardımcı olur.

Toplumsal Bağlar: Yerel tarih, öğrencilerin kendi toplulukları ve çevreleri hakkında daha fazla bilgi edinmelerine ve bu topluluklara katkıda bulunmalarına yardımcı olur. Bu da toplumsal bağların güçlenmesine katkı sağlar.

Öğrenme Motivasyonunu Arttırma: Yerel tarih, öğrencilerin derslere olan ilgilerini artırabilir çünkü öğrencilerin kendi yaşadıkları yerle ilgili bilgi edinmek genellikle daha ilgi çekicidir.

Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirme: Yerel tarih, öğrencilere tarihle ilgili bilgileri eleştirel bir şekilde analiz etme ve yorumlama becerisi kazandırır. Bu da eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Yerel Kaynakların Değerlendirilmesi: Yerel tarih, öğrencilere yerel arşivler, müzeler ve uzmanlar gibi kaynakları kullanma becerisi kazandırır. Bu da bilgiye ulaşma ve araştırma becerilerini geliştirir.

Kültürel Çeşitliliği Kutlama: Yerel tarih, öğrencilere kendi topluluklarının yanı sıra farklı kültürleri ve perspektifleri de keşfetme fırsatı verir. Bu da kültürel çeşitliliği kutlamalarına ve anlamalarına yardımcı olur.

Yerel tarih çalışmaları tarih okuryazarlığını ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek için önemli bir araç olabilir (Şimşek, 2015).

1.3.5. Yerel Tarih Öğretiminin Sınırlılıkları

Yerel tarih yönteminin derslerde kullanımının birçok faydası bulunmakla birlikte, bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Ülkemizde yerel tarihin kavranış biçimi, karşılaşılan ilk sorunlardan biri olarak değerlendirilebilir. Tarih öğretim anlayışında yerel tarih öğretiminin uzun yıllar dışlandığı ülkemizde, son dönemlerde bu konuda olumlu adımlar atılmaya başlanmış ve yerel tarihin kavranış biçimi değişmeye başlamıştır. Ancak bu dönüşüm süreci zaman alacaktır (Avcı Akçalı, 2013). Yerel tarihin derslerde kullanımıyla ilgili bazı sınırlılıklar da bulunmaktadır. Örneğin, yerel tarih genellikle ulusal veya küresel tarih kadar kaynaklara erişim açısından zengin olmayabilir. Bu durum, öğretmenlerin ve öğrencilerin yerel tarih konusunda yeterli kaynaklara erişimini sınırlandırabilir. Ayrıca, yerel tarih derslerinin müfredat içinde yer bulması ve öğretmenlerin bu konuda yeterli eğitim ve destek alması da önemlidir. Yerel tarih konusunda eğitim almamış öğretmenler, konuyu etkili bir şekilde öğretme konusunda zorluklarla karşılaşabilirler (Avcı Akçalı, 2013; Demircioğlu ve Demircioğlu, 2015; Şimşek, 2015; Yeşilbursa, 2015; Öztaşçı, Kabapınar ve Tuncel, 2020).

Ülkemizde, yerel tarih öğretiminin uzun süre dışlanmış olması, öğrencilerin ve öğretmenlerin bu konuda bilgi ve deneyim eksikliği yaşamasına neden olmuş olabilir. Ancak, son dönemlerde bu konuda olumlu adımlar atılmaya başlanmış olması, yerel tarihin daha geniş çapta kabul görmeye başladığını göstermektedir. Bu adımlar, yerel tarihin kavranış biçimini değiştirmeye başlayabilir ve öğrencilerin tarih konusundaki anlayışını derinleştirebilir. Ancak, bu değişimin tam anlamıyla gerçekleşmesi ve yerel tarihin tarih öğretiminde önemli bir yer edinmesi zaman alabilir. Bu süreçte, öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının bu konuda desteklenmesi ve gerekli kaynakların sağlanması önemlidir (Avcı Akçalı, 2013). Özellikle eğitim sistemi içinde yer alan faktörler, bu sınırlılıkların bir kısmını oluşturur. Okul programlarının genişlemesiyle birlikte yerel tarihle ilgili ders içeriğinin artması beklenirken, bazı faktörler bu genişlemeyi kısıtlayabilir. Öncelikle, okul yılı uzunluğunun sabit kalması yerel tarih için yeterli zaman ayrılmasını zorlaştırabilir. Yıl boyunca müfredat içindeki tüm konuların sığdırılması gerektiği düşünüldüğünde, yerel tarih derslerine ayrılan zaman kısıtlı kalabilir. Ayrıca, öğrencilerin başarılarının sınavlarla ölçülmesi, öğretmenleri yerel tarih konularını derinlemesine işlemek

yerine müfredatı tamamlamaya odaklanmaya teşvik edebilir. Bu durumda, ders kitaplarından alınan bilgiye dayalı eğitim yaygınlaşabilir ve yerel tarihin derinlemesine incelenmesi ihmal edilebilir (Tunç Şahin, 2011).

Resmi izinlerin gerekliliği de yerel tarih öğretimini etkileyebilir. Özellikle özel konuları işlemek isteyen öğretmenlerin, resmi izin almadan ders programlarını değiştirmeleri zor olabilir. Bu durumda, standart müfredat içinde yerel tarih konularına yeterince yer verilemeyebilir. Ancak, bu sınırlılıklara rağmen, yerel tarihin önemi ve değeri tartışılmaz. Yerel tarih, öğrencilere kendi köklerini, kültürlerini ve toplumlarını anlama ve değerlendirme fırsatı sunar. Bu nedenle, eğitim sistemlerinin yerel tarih öğretimine daha fazla önem vermesi ve bu sınırlılıkları aşmak için çaba göstermesi önemlidir (Avcı Akçalı, 2013; Demircioğlu ve Demircioğlu, 2015; Şimşek, 2015; Yeşilbursa, 2015; Kabapınar, 2015; Öztaşçı, Kabapınar ve Tuncel, 2020).

1.3.6. Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Yöntem Olarak Yerel Tarih

Son zamanlarda eğitim programlarında yerel tarih uygulamalarına daha fazla önem verilmeye başlanması, öğrencilerin tarih ve sosyal bilgilere daha yakın bir bağ kurmalarını sağlamaktadır. Yerel tarih, öğrencilerin kendi toplumlarının geçmişini ve kültürünü daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olabilir. Bu yaklaşım, öğrencilerin tarihi soyut bir kavram olarak değil, kendi yaşadıkları yerlerde gerçekleşen olaylarla ilişkilendirerek daha somut bir şekilde kavramalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, yerel tarih uygulamaları, öğrencilerin yerel tarih kaynaklarını keşfetmelerini teşvik ederek araştırma ve analitik becerilerini geliştirebilir. Bu da onların tarih ve sosyal bilgilere olan ilgilerini artırabilir (Aktekin, 2010).

Yerel tarih öğrenmeyi somut bir şekilde deneyimleme fırsatı vermektedir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin soyut kavramları somut örneklerle ilişkilendirmelerine ve dolayısıyla tarih konularına daha ilgi duymalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, yerel tarih odaklı etkinlikler, öğrencilerin kendilerini daha fazla bağlantılı hissetmelerine ve tarihi bir anlamda yaşamlarına dahil etmelerine olanak tanımaktadır. Ancak, tarih konularını daha ilgi çekici hale getirmek için ders kitaplarının dışında, ders içi yöntem ve tekniklerin de gözden geçirilmesine ihtiyaç vardır. Derslerde öğrencilerin ilgisini çekmek için interaktif ve katılımcı öğrenme yöntemleri kullanılabilir.

Örneğin, rol yapma, oyunlar, tartışmalar, projeler ve diğer etkileşimli aktiviteler tarih derslerini daha keyifli hale getirebilir. Ayrıca, tarih derslerinde öğrencilere farklı perspektifler sunmak da önemlidir. Tek bir tarih anlatısının ötesine geçmek, öğrencilerin konuları daha derinlemesine anlamalarına ve daha fazla ilgi duymalarına yardımcı olabilir. Öğretmenlerin tarih derslerini daha ilgi çekici hale getirmek için yaratıcı olmaları ve öğrencilerin ilgi alanlarına hitap etmeleri önemlidir. Öğrencilere tarihle ilgili kişisel hikayeleri, günlük yaşamlarıyla ilişkilendirme fırsatı sunmak da tarih derslerinin anlamını artırabilir (Özer, 2012, s. 84; Kabapınar, 2015; Öztaşçı, Kabapınar ve Tuncel, 2020).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda belirtilen öğrencilere kazandırılması istenen özel amaçlar, uygulayıcılar için önemli bir rehber niteliği taşımaktadır. Yerel tarih çalışmalarının yürütülmesi, birçok özel amacın yerine getirilmesine doğrudan katkı sağlayabilir. Bu özel amaçlar arasında şunlar yer alabilir (MEB, 2018);

1. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
2. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
3. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları.

Yerel tarihin çalışma alanı olarak kabul edilen “pazaryerlerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara” yönelik planlanacak okul dışı etkinliklerin, sosyal bilgiler öğretimi için faydalı olacağı öğretim programının uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar arasında açıkça belirtilmiştir. Ayrıca, öğretmenlere kendi belirledikleri ve uygun gördükleri konularda yerel ve sözlü tarih çalışmaları yapmaları için esneklik tanınmıştır. Bu yaklaşım, öğretmenlerin öğrencilerine daha zengin ve somut öğrenme deneyimleri sunmalarına olanak tanımaktadır. Aynı zamanda milli bilinci güçlendirmek, kültürel mirasa ve çevreye duyarlılık kazandırmak ve insan-çevre etkileşimine dair farkındalığı artırmaktır. Yerel tarih çalışmaları, bu hedeflere ulaşmada önemli bir rol oynayabilir, çünkü öğrencileri kendi topluluklarıyla ve çevreleriyle doğrudan ilişkilendirmektedir (MEB, 2018).

Çocuklar, kendi aileleri, mahalleleri ve çevreleri hakkında öğrendikleri tarihle daha kolay bağ kurarlar. Bu yaklaşım, onların tarih bilincini artırabilir ve tarihle kişisel bir ilişki kurmalarını sağlayarak gelecekte tarihle ilgili daha derin araştırmalar yapmalarına olanak tanır. Aynı zamanda, yerel tarihçilik, öğrencilerin empati kurmalarına ve kendi yaşamlarını geçmişle ilişkilendirerek daha derin bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Dolayısıyla yerel tarih, öğrencilerin tarihle daha derinlemesine etkileşimde bulunmalarına ve kişisel bir bağ kurmalarına yardımcı olabilir. Yerel tarih, öğrencilerin kendi yaşadıkları yerlerle ilgili tarihi olayları, kişilikleri ve kültürel mirası öğrenmelerini sağlar. Bu da onların tarihle ilgili daha fazla meraklanmalarına ve öğrenmeye istekli olmalarına katkıda bulunabilir (Öztürk, 2001).

Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih unsurlarının kullanılması, öğrencilerin tarihi daha somut ve anlamlı hale getirir. Öğrenciler, kendi topluluklarına ait tarihî olaylar ve kişilikler üzerinden öğrenirken, tarihi daha yakından hisseder ve daha fazla ilgi duyarlar. Bu da onları tarihle ilgili sürece aktif katılımcılar haline getirir. Ayrıca, yerel tarih unsurlarının kullanılması, öğrencilere tarihle ilgili genel kavramları öğrenme ve daha geniş bağlamlarda yorumlama becerilerini geliştirmeleri için bir fırsat sunar. Yerel olayları daha genel tarihî süreçlerle ilişkilendirerek, öğrenciler tarihî olayların nedenlerini, sonuçlarını ve etkilerini daha iyi anlayabilirler. Bu da tarih çalışmasını, sadece tarihî gerçekleri ezberlemekten ziyade, derinlemesine anlamaya ve düşünmeye yönlendirir. Yerel tarih unsurlarının kullanımı, öğrencilerin tarihle ilgili olarak daha etkili ve nitelikli bir öğrenme süreci yaşamalarına yardımcı olur ve onları aktif tarih öğrencileri haline getirir. Bu da tarih çalışmasını daha anlamlı ve zengin bir deneyim haline getirir (Dursun, 2017).

1.3.7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Yerel Tarih Kaynakları

Yakın çevredeki tarihi kaynaklar, yerel tarih öğretimi için son derece değerlidir. Bu kaynaklar genellikle bir bölgenin geçmişini ve kültürel mirasını daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olurlar Kütükoğlu (1998, s. 19-28) yerel tarihe yardımcı olabilecek kaynakları şu şekilde ele almıştır;

1. Sözlü Kaynaklar:

- ✓ Tarihi şiirler: Bölgeye özgü ya da bölgenin tarihini konu alan şiirler.
- ✓ Hikayeler: Yerel efsaneler, masallar ve tarihî anekdotlar.
- ✓ Efsaneler ve mitler: Bölgenin kültür ve inançlarına ait efsanevi hikayeler ve mitolojik öyküler.
- ✓ Destanlar: Bölgenin tarihî olaylarını anlatan destanlar.
- ✓ Menkıbeler: Yerel kahramanlar veya kutsal kişilerin hikayeleri.
- ✓ Fıkralar ve atasözleri: Bölgenin yaşam tarzını, değerlerini ve tarihî tecrübelerini yansıtan fıkralar ve atasözleri.

2. Yazılı Kaynaklar:

- ✓ Arşiv malzemesi: Bölgenin tarihî belgeleri, yazılı kaynaklar, resimler ve videolar.
- ✓ Kütüphane kaynakları: Bölgeyle ilgili tarihî kitaplar, genealogi kaynakları, seyahatnameler, hatıralar, biyografiler ve otobiyografiler.
- ✓ Süreli yayınlar: Yerel gazeteler, dergiler ve yayınlar.

3. Müze Envanterine Giren Malzemeler:

- ✓ Kitabe: Tarihî öneme sahip yazıtlar.
- ✓ Heykel: Bölgeyle ilgili tarihî kişilerin veya olayların heykelleri.
- ✓ Zafer takları: Tarihî zaferlerle ilgili objeler.
- ✓ Lahid ve mezar taşları: Tarihî mezarlıkta bulunan taşlar ve anıtlar.
- ✓ Hudud ve kilometre taşı: Coğrafi sınırları veya mesafeleri gösteren tarihî taşlar.
- ✓ Madalya: Özel olaylar veya başarılar için verilen tarihî madalyalar.
- ✓ İnsan vücudu bakiyeleri: Arkeolojik kazılarda bulunan insan iskeletleri veya kalıntıları.
- ✓ Kültürel öğelere ait kalıntılar: Eski yerleşim yerlerinden veya yapı kalıntılarından bulunan eserler.
- ✓ Eski paralar: Bölgeye özgü tarihî para birimleri.
- ✓ Armalar ve mühürler: Tarihî öneme sahip armalar ve mühürler.

Bu kaynaklar, yerel tarih öğretiminde öğrencilere hem somut bir tarihî bağlam sunmak hem de onları tarihsel olaylara ve kültürü daha iyi içselleştirmeleri adına yukarıdaki gibi sınıflandırmıştır. Belirtilenlerin dışında, yaşadığımız yerin tarihi hakkında bilgi sunan her türlü materyal, yerel tarih açısından kaynak olarak değerlendirilebilir. Bir bölgede görev yapan öğretmen, o bölgeye ait tüm kaynakları bir araya getirerek bir kütüphane veya arşiv oluşturmali ve öğrencilerin bu kaynaklara kolayca erişimini sağlamalıdır (Işık, 2002).

1.3.7.1. Rize’deki Yerel Tarih Kaynaklarına Bazı Örnekler

Yüzyıllar boyunca yıkılmayıp ayakta kalmayı başarmış olan Rize’deki tarihi kaleler gerçekten de oldukça etkileyici ve korunması gereken yapılar arasındadır. Taş kemer köprüler ise geçmişten günümüze uzanan tarihi mirasın önemli bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Bu yapılar, Rize’nin zengin kültürel ve tarihi geçmişini yansıtan önemli simgelerdir. Rize Kalesi, Zil kale, Ciha Kalesi, Kız Kalesi ve Kale-i Baba, şehrin görülmeye değer kaleleridir (Çolak, Adak, Cüce, ve Keskin, 2018).

1.3.7.1.1. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Maddi Unsurlara Örnekler

Şekil 1. Rize/Pazar Kız Kalesi (<https://blog.biletbayi.com/rizenin-tarihi-yerleri.html/>)

Kız Kalesi veya Kız Kulesi

Rize’nin Pazar ilçesinde yer alan tarihî bir kale olarak bilinmektedir. Pazar ilçe merkezinin batısında konumlanmış olan bu kale, küçük bir yarımada üzerine kurulmuştur. Kara ile bağlantısı kesilmiş olan kale, kayalık bir zemin üzerinde

bulunmaktadır ve duvarlarındaki taş işçiliğiyle dikkat çekmektedir. İnşa tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 13. veya 14. yüzyıllarda yapıldığı tahmin edilmektedir. Günümüzde ise tek bir gözetleme kulesi olarak ayakta kalmaktadır (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Şekil 2. Rize Kalesi (<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/rize/rize-kalesi>)

Rize/Rize Kalesi

Kale, şehir merkezinin güneybatısında 480 metrekarelik bir alan üzerine kurulmuştur. Kale, iç kale ve aşağı kale olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İç kalenin I. Justinianus (527-565) döneminde, aşağı kalenin ise 13. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir. Kale çevresi, yapılan çevre düzenlemesiyle çay bahçesi olarak işletilmektedir ve kenti seyretmek için kent merkezindeki ideal noktalardan biridir (Bostan, 2020).

Şekil 3. Rize Zil Kale (<https://www.ntv.com.tr/sanat/turkiyenin-en-gorkemli-kalesi-zilkale,RKIW2Af1fkiLdJdeN9skkg>)

Rize/Çamlıhemşin Zil Kale

Rize ilinin Çamlıhemşin ilçesinde yer almaktadır. Kale, Çamlıhemşin ilçe merkezine yaklaşık 35 kilometre uzaklıkta, Fırtına Deresi'nin kıyısında, yüksek bir kayalık tepenin üzerine konumlanmıştır. Osmanlı döneminde, Gürcistan seferlerinde kullanılan bir üs olarak kullanılmıştır. Kale, zaman içinde birçok farklı medeniyetin ve kültürün etkisi altında kalmıştır. Günümüzde, tarihi ve kültürel önemiyle birlikte turistik bir ziyaret noktası olarak da ilgi çekmektedir (Hiçyılmaz, 2017).

Şekil 4. Rize Pazar/Ciha Kalesi (<http://www.rizeozelidare.gov.tr/tarihi-ciha-kalesinin-restorasyon-calismalarinda-sona-gelindi>)

Rize/Pazar Ciha Kalesi

Ciha Kalesi, tarihi kaynaklara göre 14. yüzyılda inşa edilmiştir. Kale, Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Gürcü Krallığı ve diğer yerel hanedanlarla mücadele eden Osmanlı egemenliğini simgelemektedir. Bu kale, Osmanlılar tarafından Anadolu'nun fethi sırasında önemli stratejik noktalardan biri olarak kullanılmıştır. Zaman içinde çeşitli onarımlar geçirmiş ve farklı dönemlerde askeri amaçlarla kullanılmıştır. Bugün Ciha Kalesi, Rize ilinin tarihi ve kültürel mirasını temsil eden önemli bir simgedir. Ziyaretçiler için turistik bir cazibe merkezi olmasının yanı sıra, bölgenin geçmişine dair önemli ipuçları sunmaktadır (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Şekil 5. Rize/Çamlıhemşin Taş Kemer Köprü
(<https://rize.meb.gov.tr/rista/okulumrize-mekanlar.asp?islem=mekanveid=49>)

Rize/Çamlıhemşin Taş Kemer Köprü

Taş Kemer Köprü, genellikle 18. yüzyıl veya 19. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir. Bu tarihlere göre köprünün, bölgedeki ticaret yolları ve geçiş güzergahları için önemli bir yapı olarak inşa edildiği düşünülmektedir. Yapı, bölgedeki derelerin üzerinden geçen ve köyleri birbirine bağlayan bir geçiş noktasında bulunmaktadır. Çamlıhemşin Taş Kemer Köprüsü, bölgenin kültürel ve tarihi mirasını yansıtan önemli bir yapının örneğidir. Günümüzde turistler ve ziyaretçiler tarafından ilgiyle ziyaret edilen bu tarihi köprü, bölgenin geçmişine dair önemli ipuçları sunmaktadır (Hiçyılmaz, 2017).

Şekil 6. Rize Fındıklı Konakları (<https://rize.ktb.gov.tr/TR-127863/konaklar.html>)

Rize/ Fındıklı Konakları

Fındıklı Konakları, genellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru veya 20. yüzyılın başlarında inşa edilmiştir. Bu konaklar genellikle zengin aileler veya yöredeki ileri gelenler tarafından yapılmıştır. Konaklar, ailelerin yaşam alanı olarak kullanıldığı gibi, aynı zamanda konuk ağırlama ve toplumsal etkinlikler için de kullanılmış olabilir. Rize'nin zengin kültürel geçmişini yansıtan ve ziyaretçiler için önemli bir turistik cazibe merkezi haline gelmiş tarihi yapılar arasındadır. Bu konaklar, yöredeki yaşam tarzı, mimari ve gelenekler hakkında değerli bilgiler sunmaktadır (Hiçyılmaz, 2014).

1.3.7.1.2. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Kültürel Unsurlara Örnekler

Rize, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde bulunan ve zengin bir kültürel mirasa sahip olan şehirlerden biridir. Özellikle doğal güzellikleri, yöresel yemekleri ve tarihi dokusuyla tanınmaktadır (Okutan, 2023). Bu şehrin kültürel öğeleri şunlardan oluşur:

Yöresel Müzik ve Dans: Rize yöresine özgü müzik ve dans kültürü oldukça zengindir. Özellikle horon adı verilen hızlı tempolu dansları ve tulum eşliğindeki müzikleriyle bilinirler. Bu müzik ve danslar genellikle toplu olarak yapılan etkinliklerde ve özel günlerde icra edilir (Okutan, 2023).

Geleneksel Giyim: Rize’de yöresel kıyafetler hala yaygın olarak kullanılmaktadır. Kadınların giydiği yöresel elbiseler renkli ve işlemeli olup genellikle özel günlerde tercih edilir (Hiçyılmaz, 2017).

Yöresel Yemekler: Karadeniz mutfağının öne çıkan lezzetleri Rize’de de yoğun olarak bulunur. Mısır ekmeği, hamsi pilavı, mısır unundan yapılan muhlama gibi yöresel yemekler, Rize’nin gastronomi kültürünü oluşturur (Okutan, 2023).

Halk Oyunları: Rize’de halk oyunları da önemli bir kültürel etkinliktir. Horon başta olmak üzere farklı dans ve gösterilerle geleneksel kültür yaşatılmaktadır (Bostan, 2020).

Yerel Festivaller ve Etkinlikler: Rize’de her yıl çeşitli yerel festivaller düzenlenir. Bunlar genellikle yöresel dansların, müziklerin, yemeklerin ve el sanatlarının sergilendiği etkinliklerdir (Çolak, Adak, Cüce, ve Keskin, 2018).

Doğa ve Tarım Kültürü: Rize’nin doğal güzellikleri ve tarımsal kültürü de şehrin kimliğini şekillendirir. Çay tarımı başta olmak üzere yöresel tarım ürünleri ve doğal yaşam Rize’nin kültürel unsurları arasındadır (Okutan, 2023).

Dil ve Lehçe: Rize’de Karadeniz bölgesine özgü bir lehçe kullanılmaktadır. Yöresel ifadeler ve deyimler sıkça duyulmaktadır. Bu unsurlar Rize ili kültürünü oluşturan temel öğelerdir ve şehrin zengin ve renkli bir kültürel yapısını yansıtmaktadır (Bostan, 2020).

1.3.7.1.3. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Tarihi Şahsiyetlere Örnekler

Rize'nin tarihi, genellikle bölgenin coğrafi yapısı, kültürü ve tarihi olaylarıyla ilişkilendirilen çeşitli önemli şahsiyetlerle şekillenmiştir (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Rize'nin tarihinde etkili olmuş bazı önemli şahsiyetler:

Şekil 7. İpsiz Recep (<https://www.rizedeyiz.com/bir-cesur-yurek-ipsiz-recep-emice>)

İpsiz Recep

1862 yılında Rize’de doğmuş ve hayatı boyunca çeşitli önemli olaylara karışmış bir kişilik olarak tanınır. Yelkenli gemisiyle kömür taşımacılığı yaparken, Kurtuluş Savaşı sırasında Müslüman halka zulmeden Rum çetelerine karşı Kuvayı Milliye saflarında yer almıştır. Özellikle Rum çetelerine karşı gösterdiği başarılarla bilinir ve Ankara Hükümeti tarafından milis yüzbaşı olarak onurlandırılmıştır. İpsiz Recep, bir Fransız gemisini kaçırarak dikkat çekmiş ve bu başarısı nedeniyle Ankara Hükümeti tarafından milis yüzbaşı olarak ödüllendirilmiştir. Daha sonra düzenli kuvvetlere katılarak Yunan ordusuna karşı savaşmıştır. Ancak, kendisine verilen İstiklal Madalyası’nı geri çevirerek “Ben madalya için değil, milletim için savaştım” demiştir. İpsiz Recep, 1928 yılında Ankara’daki evinde vefat etmiştir. Onun cesareti ve vatanseverliği Türk halkı tarafından büyük bir saygıyla anılmaktadır (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Şekil 8. Zihni Derin (<https://www.rizedeyiz.com/zihni-derin>)

Zihni Derin

Zihni Derin 1880 yılında Muğla’da dünyaya gelen Türk ziraatçı ve eğitimcidir. Türkiye’de çay tarımının başlatılması ve yaygınlaştırılması konusunda yaptığı çalışmalar ile bilinen Derin, “Çayın Babası” lakabının sahibidir. Türkiye’de çay tarımının başlamasına, gelişmesine ve yerleşmesine önderlik eden ziraat mühendisidir (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Şekil 9. İsmail Kahraman (<https://www.samimihaber.com/15-temmuzda-tbmmiyi-acan-o-donemin-baskani-ismail-kahraman-o-geceyi-anlatti>)

İsmail Kahraman

İsmail Kahraman, Türk hukukçu ve siyasetçi olarak Türkiye'nin 27. ve eski Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olarak bilinmektedir. 7 Aralık 1940'ta Rize'de doğmuştur. 2009 yılında Türkiye Millî Kültür Vakfı (TMKV) tarafından düzenlenen "40 Vakıf İnsana Vefa" Programı kapsamında "Vakıf İnsan" ödülüne layık görülmüş ve ayrıca Yalova Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi tarafından Fahri Doktora unvanları verilmiştir (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Şekil 10. Mesut Yılmaz (<https://www.trthaber.com/haber/gundem/eski-basbakan-mesut-yilmazin-vefatinin-ikinci-yili-719935.html>)

Mesut Yılmaz - Eski Başbakan

Mesut Yılmaz, 6 Kasım 1947 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. İstanbul Erkek Lisesi'ni tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girmiştir. Siyasi kariyerinde önemli görevler üstlenmiştir. Özellikle 1991-1999 yılları arasında üç kez Türkiye Başbakanı olarak görev yapmıştır. Ayrıca 1991-2002 yılları arasında Anavatan Partisi'nin genel başkanlığını da yapmıştır. Mesut Yılmaz, Türk siyasi hayatında uzun yıllar boyunca aktif rol almış ve önemli hükümet pozisyonlarında bulunmuştur (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

1.3.7.1.4. Rize İli Yerel Tarih Öğretiminde Müzeler

Rize Müzesi

Piriçelebi Mahallesi'nde bulunan ve 19. yüzyıl sivil mimarisinin bir örneği olarak kabul edilen “Sarı Ev” günümüzde bir kent müzesi olarak hizmet vermektedir. Müzede arkeolojik eserler, sikkeler ve etnografik eserler sergilenmektedir. Müze binası, yöresel mimari özellikleri yansıtarak geleneksel yapı malzemeleri ve teknikleri kullanılarak inşa edilmiştir. Müzede, 76 arkeolojik eser, 594 sikke ve 1129 etnografik eser olmak üzere toplamda 1799 eser sergilenmektedir. Eserler, çeşitli vitrin teşhirleriyle sunulmakta olup, ziyaretçilere bölgenin tarih ve kültürünü tanıtmaktadır (Güvelioğlu, 2018).

Atatürk Evi Müzesi (Mehmet Mataracı Konağı)

İl merkezinde, Müftü Mahallesi'nde yer alan yapı, 1921 yılında inşa edilmiştir. İç sofalı plana sahip, üç katlı bir konaktır. Atatürk, 1924 yılında çıktığı yurt gezisi sırasında Rize'ye gelmiş ve Mehmet Mataracı'nın misafiri olarak bu evde kalmıştır. Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümünde müzeye dönüştürülmesi amacıyla Mataracı ailesi tarafından İl Özel İdaresi'ne bağışlanmıştır. Geçirdiği tamiratın ardından bina, 27 Aralık 1985 tarihinde Rize Atatürk Evi Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Müze'de Mustafa Kemal Atatürk'e ait bazı eşyaların yanı sıra, bölgede çıkarılan etnografik eserler sergilenmektedir (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

Çayeli Ahmet Hamdi İshakoğlu Doğal Yaşam Müzesi

Çayeli Ahmet Hamdi İshakoğlu Doğal Yaşam Müzesi, 2011 yılında, Çayelili iş adamı merhum Ahmet Hamdi İshakoğlu'nun vasiyeti doğrultusunda, çocukları tarafından Çayeli'nin geçmiş yaşamını günümüz insanına aktarmak amacıyla kurulmuştur. Müzede, 20. yüzyılda Çayeli ve çevresindeki yöre halkının günlük hayatı, örf ve adetleri ile ilgili eserler ve canlandırmalar sergilenmektedir (Çolak, Adak, Cüce ve Keskin, 2018).

1.4. İlgili Araştırmalar

Ülkemizde son yıllarda yerel tarih öğretimi konusunda yapılan çalışmaların önemi giderek artmaktadır. Bu çalışmalar, yerel kimliklerin ve kültürel mirasın korunması, gelecek nesillere aktarılması ve toplumun tarih bilincinin geliştirilmesi açısından büyük bir değere sahiptir. Özellikle son yıllarda yapılan araştırmalar, yerel tarih öğretiminin sadece akademik bir konu olmaktan öte, toplumsal bir gereklilik olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmalar, belirli bölgelerin tarihini, kültürünü ve yaşam tarzını daha yakından tanımak için önemli bir fırsat sunmaktadır.

Işık (2002), sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan bu araştırma, yerel tarih öğretiminin ve yerel tarih kazanımlarının öğrenilmesi, öğrencilerin tarih dersine yönelik yaklaşımlarını ve tutumlarını nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, 6. sınıfa devam eden toplam 30 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrenciler, 15 kişilik deney grubu ve 15 kişilik kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Deney grubu, yerel tarih konularını içeren bir müfredatla eğitilirken, kontrol grubu geleneksel müfredatla eğitilmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan çoktan seçmeli bir başarı testi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı testi puanlarının, kontrol grubundaki öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, yerel tarih öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarını artırabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, yerel tarih öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarını artırmakla birlikte, onların derslere olan alakası ve katılımlarını da artı yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Akçalı (2007), “Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı” başlıklı yüksek lisans tezinde, yerel tarihin öneminin ve tarihsel süreçteki serüveninin anlaşılması amacıyla ortaya konulduğu belirtilmektedir. Bu araştırma, 65 öğrenciden oluşan bir grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler, aile büyükleriyle gerçekleştirdikleri sözlü tarih görüşmeleri ve yakın bir tarihi bölgeye düzenledikleri gezi sonucunda, 5 sorudan oluşan açık uçlu bir ankete tabi tutulmuşlardır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, öğrencilerin sözlü tarih yöntemi aracılığıyla aile tarihi çalışmasında kalıcı bilgiler edindikleri, kendilerini tarihçi gibi hissettikleri ve yapılan çalışmayı ilginç ve etkileyici buldukları ortaya konulmuştur. Bu bulgular, yerel tarihin öğrencilerin tarih eğitimine önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir.

Göç (2008), “Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanması: Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri (Yozgat Örneği)” başlıklı yüksek lisans Tezi, Yozgat ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih konularını öğretme pratiği üzerine odaklanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu araştırmanın amacı, yerel tarihin öğretilmesinin önemini vurgulamak ve Yozgat’taki sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konuyu nasıl uyguladıklarını, bu süreçte karşılaştıkları zorlukları incelemektir. Bu tür araştırmalar, yerel tarih öğretiminin etkinliğini artırmak ve öğretmenlerin bu konuda daha fazla bilgi ve destek sağlamak amacıyla önemlidir. Yozgat ilinde görev yapan 132 sosyal bilgiler öğretmenin katıldığı bir araştırmada, yerel tarih konularının uygulanmasının önemine dikkat çekilmiş. Katılımcılara 28 sorudan oluşan yerel tarih anketi uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre, katılımcılar mesleki açıdan kendilerini yeterli görmelerine rağmen, çalıştıkları bölgenin yerel tarihi konusunda yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma, yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler derslerinde etkin bir şekilde uygulanmadığını ortaya koymuş ve genç öğretmenlerin bu konuda daha istekli oldukları belirtilmiştir.

Örten (2008), “Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Çalışma: Tokat Örneği” başlıklı çalışmada, bir literatür taraması yapılarak yerel tarih konularının belirlenmesi ve sosyal bilgiler öğretim programıyla ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmacı, örnek etkinlikler hazırlayarak hangi sınıf ve öğrenme alanlarında yerel tarih konularının işlenebileceğini göstermiştir. Ayrıca, yerel tarihin öğretimi konusunda öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretim programının amaçlar davranışlar ile yerel tarih öğretiminin sağladığı faydalar arasında önemli benzer noktalar olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda yerel tarih konularının sosyal bilgiler derslerinde etkili bir şekilde işlenebileceğini ve öğrencilerin sosyal bilgi ve becerilerini geliştirebileceğini göstermektedir.

Özer (2012), “Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel ve Sözlü Tarih Etkinliklerinin Programlanması” başlıklı yüksek lisans tezinde literatür taraması yöntemini kullanmıştır. Araştırmacının yerel tarih ve sözlü tarih ekseninde sosyal bilgiler dersi işlenirken gerek ders içinde gerekse ders dışı etkinlik de programlamasının önemi üzerinde durulmuştur. Bu programlama, öğrencilerin yerel topluluklarını ve

kültürlerini anlamalarına ve değerlerini takdir etmelerine yardımcı olacağı ifade edilmiştir. Ders içi etkinlikler, öğrencilere yerel tarih ve sözlü tarih konularını derinlemesine inceleme fırsatı sunabilirken, ders dışı etkinlikler, öğrencilerin bu konuları gerçek yaşam bağlamlarında deneyimlemelerini sağlayacağını vurgulamıştır. Ders dışı etkinlikler ise, yerel müzeleri ziyaret etme, yerel tarihle ilgili festivallere katılma, yerel tarihi alanlarda geziler düzenleme gibi etkinlikleri içerdiği ele alınmıştır. Sonuç olarak, yerel tarih ve sözlü tarih ekseninde programlanan sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler, öğrencilerin tarih konusunu daha derinlemesine öğrenmelerine ve yerel toplumlarına daha yakından bağlanmalarına yardımcı olacağını belirtmiştir. Bu etkinlikler, öğrencilerin tarih bilincini ve toplumsal sorumluluk duygusunu geliştirmelerine katkıda bulunabileceğinden söz edilmiştir.

Arslan (2012), “Yerel ve Sözlü Tarihin Ortaöğretim Öğrencilerindeki Yansımaları: Tunceli Merkez Örneği” başlıklı doktora tezinde araştırmacı, nitel bulguya göre, Tunceli merkezindeki ortaöğretim öğrencilerinin tarih anlayışının resmi tarihin ötesinde, yerel ve sözlü kültürle şekillendiğini gösteriyor. Sözlü kültüre dayalı tarihsel bilgiler, genellikle yerel deneyimler ve toplumsal hafıza ile bağlantılı olabilir ve resmi tarih anlatılarının ötesinde bir anlayış geliştirebilir. Bu tür bir araştırma, tarih öğretiminin ve toplumsal hafızanın nasıl şekillendiği konusunda derinlemesine bilgiler sunabilir. Bu durum, çevredeki yaşlılardan, büyükbaba ve büyükannelerden aktarılan sözlü tarihin önemini vurgulamaktadır. Ancak, bu bilgilerin tarih derslerinde yer almaması, öğrencilerin resmi tarihle olan bağlarını zayıflatabilir ve tarih derslerine olan ilgilerini azaltabileceği belirtilmiştir. Bu şekilde, öğrencilerin tarihsel bilgiye daha geniş bir perspektiften bakmaları teşvik edilerek, tarih derslerinin etkili bir şekilde verilmesinin önemine değinilmiştir.

Oran (2013), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçi Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri Uşak İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, Uşak il merkezindeki sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler üzerinden yerel tarih konularının ders içinde işlenip işlenmediğini ve öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini değerlendirme amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin çoğunluğu yerel tarih konularının gerekli ve önemli olduğunu düşünmekte ve derslerinde bu konuları kullanmaktadır. Ancak, bazı öğretmenler sosyal bilgiler öğretim programının da yeterli yerel tarih kazanımlarının

bulunmadığını belirtilmiştir. Öğretmenler, yerel tarihin derslerde kullanılmasının öğrencilerin derse karşı motivasyonunu artıracaklarını düşünmektedir. Bu, öğrencilere daha yakın ve kişisel bir bağlamda öğrenme imkânı sağlayarak derslerin daha etkili ve ilgi çekici hale gelmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak, araştırma kapsamında belirtilen bazı öğretmenlerin bilgi ve doküman eksikliği nedeniyle yerel tarih konularını derslerinde kullanmadıklarını ifade etmeleri, kaynak ve materyal sağlanmasının önemini vurgulanmıştır. Bu eksikliklerin giderilmesi, öğretmenlere daha fazla destek sağlanması ve yerel tarih konularının müfredat içinde daha etkin bir şekilde yer alması, öğrencilere daha zengin bir eğitim deneyimi sunacağı sonucuna varılmıştır.

Hali ve Turan (2014) “Tarih Öğretiminde Yerel Tarih Çalışmalarının Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada; Ankara ilinde çalışan tarih öğretmenlerinin yerel tarih konusundaki görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Katılımcılara yerel tarih ile ilgili görüşlerini ölçmek için bir anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların yerel tarih kullanmama nedenleri ile mezun oldukları lisans düzeyi arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Ayrıca, yeni yaklaşımlardan yerel tarih kullanmama nedenleri ile mezun oldukları lisans düzeyleri arasında da anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, katılımcıların birçoğu tarih öğretiminde yerel tarih ile ilgili çalışmaların öğrencilerde tarihsel analiz ve yorum becerilerinin gelişmesine en çok katkı sağlandığını düşünülmektedir. Bu bulgular, tarih öğretiminde yerel tarih konusunun önemine ve etkisine dair önemli bir iç görüş sağlamaktadır. Araştırmanın sonuçları, tarih öğretiminde yerel tarihin daha fazla vurgulanması ve öğrencilerin tarihsel analiz ve yorum yeteneklerinin geliştirilmesi için kullanılabilecek potansiyel stratejilere işaret etmektedir.

Arslan (2015), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları” başlıklı yüksek lisans tezinde, Niğde ilinde görev yapan 137 öğretmen üzerinde yapılan bir araştırmanın sonuçları ele alınmıştır. Bu çalışmada, öğretmenlerin yerel tarih konularını derslerinde kullanma eğilimleri ve bu konudaki tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin yerel tarih konularını derslerinde kullanma eğilimlerinin cinsiyet

durumu, kıdem farkı, okulun bulunduğu mekan ve mezun olunan fakülte gibi faktörlere bağlı olarak değişmediği tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin yerel tarih konularına yönelik tutumlarının belirli demografik özelliklerle ilişkilendirilemediğini göstermektedir. Araştırma, yerel tarih konularının sosyal bilgiler öğretiminde nasıl kullanılabileceğine ve öğretmen tutumlarının bu konuda nasıl şekillendiğine dair önemli bir perspektif sunmaktadır.

Dursun (2017), “Yerel Tarih Öğretimi: Mudurnu Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi, Mudurnu’daki yerel tarihin öğretimini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Yazar, araştırmanın kullanımını belirli bir tarihe kadar sınırlamış olup, gerekli olan bilgiler tezin özet kısmından elde edilmiştir. Araştırma verileri, Mudurnu’da yaşayan yerel halk, öğretmenler ve öğrencilere açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, görüşme formuna katılan öğretmenler, öğrenciler ve Mudurnu halkı yerel tarih hakkında meraklı olduklarını, ancak bilgilerinin yetersiz ve kulaktan dolma olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kişilerin yerel tarih hakkında daha fazla bilgiye erişmek istedikleri ve bu bilgilerin bir kaynaktan toplanıp öğretilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, yerel tarihin öğretiminde sistematik ve kaynaklı bilgilerin sağlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Öztaşçı (2017), “Yerel tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak. Bir eylem Araştırması” Bu çalışma, sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretim yönteminin uygulanabilirliğini ve öğrencilerin gelişimine olan etkisini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel bir yöntem kullanılmış ve 6. sınıftaki 22 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin tarih ve yerel tarih kelimelerine yönelik bakış açılarının da belirgin bir artışta değişim gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin yerel tarih konusunda yaşadıkları zorluklar da belirtilmiştir. Bu, öğrencilerin sadece tarih bilgisi değil, aynı zamanda analitik düşünme, eleştirel düşünme ve iletişim becerileri gibi önemli becerilerini geliştirdiklerini göstermektedir. Ancak, bu süreçte karşılaşılan sorunların da dikkate alınması önemli olacağı ifade edilmiştir. Öğrencilerin yaşadığı zorluklar, öğretim yönteminin uygulanmasında ve öğrenciye ulaşmada yaşanan engeller gibi konular araştırmanın sonuçlarına eklenmesi gerektiği dile getirilmiştir. Sonuç olarak,

yerel tarih öğretim yöntemi, öğrencilerin tarih konusundaki bilgi ve anlayışlarını artırmakla kalmayıp, aynı zamanda onların genel gelişimine de olumlu katkıda bulunacağı belirtilmiştir.

Yuvacı (2018), tarafından “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih İle İlgili Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar - Sivas İli Örneği” adıyla yapılan araştırma, Sivas il merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih konularını derslerinde kullanma durumlarını ve bu konuda karşılaştıkları problemleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada 124 sosyal bilgiler öğretmeniyle yapılan anket çalışması sonucunda, öğretmenlerin çoğunluğunun mesleki açıdan yeterli olduklarını düşündükleri ancak yerel tarih öğretimini yeterince kullanmadıkları ve bu konuda çeşitli zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin yerel tarih öğretimini uygularken karşılaştıkları güçlükleri de detaylandırmaktadır.

Günümüzde, yerel tarih kavramı, genel tarihin aksine daha yerel bir karakter taşıyarak gündeme daha sık gelmekte ve kamuoyunda daha fazla tanınır hale gelmektedir. Türkiye’deki toplumsal değişimle birlikte yerel tarih konusuna olan ilgi artmış ve bu ilginin artmasıyla birlikte kendi yerel tarihine sahip çıkmaya çalışan sivil toplum kuruluşlarının etkinliği de artmıştır. Bu bağlamda, Tarih Vakfı tarafından 1999 yılında başlatılan Yerel Tarih Grupları Projesi, yaşadığı bölgenin tarihine sahip çıkan bireyleri bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Yerel Tarih Grupları Projesi, yerel tarihe ilgi duyan bireylerin sivil girişimlerini temsil etmekte ve yerel tarihin değerini artırmak açısından önemli görülmektedir. Bu çalışmanın, yerel tarih konularının sosyal bilgiler derslerinde uygulanması ve bu süreçte öğretmenlerin karşılaştığı sorunları ortaya koyarak literatüre önemli katkılar sağlayacağına inanıyoruz. Araştırmamız sonucunda sunacağımız çözüm önerileri, sosyal bilgiler müfredatını hazırlayan uzmanlar ile bu dersi uygulayan öğretmenler için önemli bir referans niteliğinde olacaktır.

2. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, çalışmada kullanılan veri toplama araçları, yöntem ve verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihe ilişkin tutum ve görüşlerinin neler olduğunun, amaçlandığı bu araştırma nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem yaklaşımına göre belirlenmiştir. Araştırmada karma yöntem araştırmaları, bir araştırmacının belirli bir çalışma veya bir dizi çalışma içinde nitel ve nicel yöntemleri, yaklaşımları ve kavramları birleştirdiği bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlanır. Bu yöntem, hem nicel verilerin toplandığı ve analiz edildiği hem de derinlemesine anlayış sağlamak için nitel yöntemlerin kullanıldığı araştırmalarda sıklıkla kullanılır. Karma yöntem araştırmaları, hem niceliksel ölçümlerle elde edilen genel trendleri belirlemeye hem de nitel verilerle bu trendlerin altında yatan nedenleri ve anlamları açıklamaya olanak tanır (Creswell, 2003; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Nicel yöntemler genellikle sayısal verileri analiz etmek için kullanılırken, nitel yöntemler daha derinlemesine anlayış ve açıklamalar sağlamak için kullanılır. Bu yaklaşım, her iki yöntemin bir araya getirilmesiyle, araştırmanın gücünü artırır ve farklı veri türlerinin birbirini tamamlamasını sağlar. Bu yöntem, tek bir veri türünün yetersiz kaldığı durumlarda, farklı veri gruplarının birleştirilerek daha sağlam ve güvenilir bir analiz yapılmasına imkân tanır. Bu şekilde, araştırmacılar daha kapsamlı ve tarafsız sonuçlara ulaşabilir ve araştırma konusuna daha geniş bir perspektif sunabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Karma yöntemi içinde çeşitli desen türleri bulunmaktadır. Bu araştırmada yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Bu desen, çeşitleme (triangulation), birleşik desen (convergent) veya eş zamanlı desen (concurrent ya da parallel) olarak da adlandırılabilir (Creswell ve Clark, 2011). Yakınsayan paralel desende nitel ve nicel veriler yaklaşık olarak birbiri ile benzer zamanlarda toplanır ve gerekli zamanlarda birleştirilir (Creswell, 2003). Buna göre araştırmada Nicel veriler “Sosyal Bilgiler

Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği” ile toplanmıştır. Daha sonra araştırmanın nitel boyutu için “Öğretmen Görüşme Formu” ile sosyal bilgiler öğretmenleriyle görüşülmüştür.

Yakınsayan paralel desen, karma araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir desendir ve amacı araştırmaya ilişkin tamamlayıcı veriler toplayarak araştırmanın kalitesini artırmaktır. Bu desende, araştırmacı nicel ve nitel yöntemleri birlikte kullanarak elde edilen verileri karşılaştırır ve doğrular. Nicel yöntemler geniş bir örnekleme ulaşarak genellenebilir sonuçlar sunarken, nitel yöntemler daha küçük bir örneklem üzerinde ayrıntılı ve derinlemesine betimlemeler yapar (Creswell ve Clark, 2011).

Yakınsayan Paralel Desenin Özelliklerini Creswell ve Plano Clark, (2011) aşağıdaki tanımlamalara göre ele almıştır:

- 1) *Tamamlayıcılık:* Nicel ve nitel veriler birbirini tamamlayarak, araştırmanın kapsamını genişletir ve sonuçların daha güçlü olmasını sağlar. Örneğin, nicel veriler geniş bir katılımcı kitlesinden elde edilirken, nitel veriler bu katılımcılardan bazılarında derinlemesine görüşme veya gözlem yapılarak toplanabilir.
- 2) *Karşılaştırma ve Çelişme:* Nicel istatistik sonuçları nitel bulgularla karşılaştırılır ve çelişkiler incelenir. Bu süreç, yöntemlerin doğruluğunu ve güvenilirliğini artırır.
- 3) *Genellenebilirlik ve Derinlemesine Anlayış:* Nicel yöntemler genellenebilir sonuçlar sağlarken, nitel yöntemler derinlemesine bir anlayış kazandırır. Bu, araştırmacının konuyu hem geniş hem de derinlemesine ele almasını sağlar.
- 4) *İki Yöntemin Bütüncül Kullanımı:* Araştırmacı, nicel ve nitel yöntemleri birbirlerinin tamamlayıcısı olarak görür ve elde edilen bulgular arasındaki ilişkiyi olduğu gibi yansıtır.
- 5) *Açıklayıcılık:* Nicel sonuçlar, nitel bulgularla açıklanarak bir olgunun tam olarak anlaşılmasını sağlar. Bu, araştırmanın daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde ele alınmasına olanak tanır.

- 6) *Sentez*: Nicel ve nitel sonuçlar, birbirini tamamlayıcı şekilde sentezlenir ve bir sistemdeki farklı seviyeler karşılaştırılır. Bu, araştırmanın farklı boyutlarının daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Creswell ve Clark (2011) yakınsayan paralel desenin ne zaman seçileceğini aşağıdaki maddeler halinde ifade etmişlerdir:

Yakınsayan Paralel Desenin Uygulama Adımları

- 1) *Araştırma Sorularının Belirlenmesi*: Nicel ve nitel yöntemlerle ele alınacak araştırma sorularının netleştirilmesi.
- 2) *Veri Toplama*: Aynı anda veya paralel olarak nicel ve nitel verilerin toplanması.
- 3) *Veri Analizi*: Nicel verilerin istatistiksel analizinin yapılması ve nitel verilerin tematik analizi.
- 4) *Karşılaştırma ve Sentez*: Nicel ve nitel bulguların karşılaştırılması, çelişkilerin incelenmesi ve bulguların sentezlenmesi.
- 5) *Raporlama*: Elde edilen sonuçların bütüncül bir şekilde raporlanması ve bulguların nasıl birbirini tamamladığının açıklanması.

Yakınsayan paralel desen, karma araştırma yöntemlerinin gücünü tam anlamıyla kullanarak daha kapsamlı ve güvenilir sonuçlar elde etmeyi sağlar. Bu yöntem, farklı veri türlerinin birbirini desteklemesi ve açıklaması yoluyla araştırmanın derinliğini ve geçerliliğini artırır. (Creswell ve Clark, 2011).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunu Rize ili merkez ve ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ve özel okullarda görev yapan, Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Rize ili ve merkez ve ilçelerinde görev yapan 105 öğretmene Yerel Tarih Kullanımına İlişkin Tutum Ölçeği, 25 sosyal bilgiler öğretmenine ise yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada Rize'de bulunan ilçelerin hepsinde katılımcı çalışmada yer almıştır. Bu bağlamda örneklemin coğrafi temsili sağlanmak istenmiştir.

Bu araştırmada nitel ve nicel olarak iki grup yer almaktadır. Benzer zamanlarda elde edilen veriler birbirini desteklemektedir. Çalışma gruplarının oluşturulmasında nicel gruplar belirlenirken; nicel grubun belirlenmesinde basit

seçkisiz örnekleme metodu tercih edilmiştir. Basit seçkisiz örnekleme, rasgele olarak grupların belirlenmesi esası ile ilgilidir (Büyüköztürk vd., 2013). Araştırmada kullanılan basit seçkisiz örnekleme yöntemi, her ilçeden eşit seçilme olasılığı sağlayacak şekilde tercih edilmiştir. Bu yöntem, araştırmanın genellenebilirliğini artırmak amacıyla her bir birimin seçilme şansını eşit tutmaktadır. Basit ve seçkisiz olarak seçilen nicel grupların içinden, gönüllülük esasıyla ve farklı özelliklere sahip bireyler, farklı karşılaştırmalara uygun nitel grubu oluşturmak için seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nicel grup belirlenirken, her ilçeden rastgele seçilen bireyler, araştırmanın temsil gücünü artırır ve elde edilen verilerin daha geniş bir evrene genellenebilirliğini sağlar (Creswell, 2003). Nicel veriler toplandıktan sonra, nitel veriler amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen grup üzerinden toplanmıştır (Patton, 2002). Bu yöntem, araştırma sorularına en iyi yanıtı verebilecek örnekleri belirlemeyi ve farklı yönleri derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel ve nicel verileri bir araya getirerek kapsamlı bir analiz sunmayı hedeflemektedir (Creswell ve Plano Clark, 2011). Nicel grupların belirlenmesinde kullanılan basit seçkisiz örnekleme yöntemi, araştırmanın genellenebilirliğini artırırken; nitel grup, derinlemesine ve farklı bakış açılarıyla zenginleştirilmiş veriler sunmaktadır (Büyüköztürk vd., 2013).

Tablo 1. Nicel ve Nitel Araştırmaya İlişkin Demografik Bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	30	28.57
	Erkek	75	66.67
Kıdem	1-5	9	8.6
	6-10	16	15.2
	11-15	42	40.0
	16 ve üstü	38	36.2
Yaş	21-30	9	8.6
	31-40	67	63.8
	41 ve üstü	29	27.6
Eğitim Durumu	Lisans	68	64.8
	Lisansüstü	37	35.2
	Toplam	105	100

Nitel ve nicel araştırmalara katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çeşitli özellikleri Tablo 1’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışmalara zorunlu olmadan gönüllü bir şekilde katıldıkları ifade edilebilir. Çalışmada cinsiyet özelliklerine göre; 75 erkek, 30 kadın sosyal bilgiler öğretmeni yer almıştır. Kıdem yılı değişkenine göre 1-5 kıdem yılında 9, 6-10 kıdem yılında 16, 11-15 kıdem yılında 42 ve 16 ve üstü kıdem yılında 38 sosyal bilgiler öğretmeni yer almıştır. Yaş değişkeni özelliklerine göre 21-30 yaş aralığında 9, 31-40 yaş aralığında 67 ve 41 ve üstü yaş aralığında 29 sosyal bilgiler öğretmeni yer almaktadır. Eğitim durumu değişkenine göre 68 lisans mezunu ve 37 lisansüstü mezunu sosyal bilgiler öğretmeni yer almıştır. Nicel veri toplama ve nitel veri toplama süreci ortak bir şekilde aynı zamanlarda gerçekleştirilmiştir.

2.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, “Öğretmen Görüşme Formu” (EK-1) ve “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği” (EK-3) kullanılmıştır.

2.3.1. Öğretmen Görüşme Formu

Araştırmanın nitel kısmında, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği’nin (YTÖ) uygulandığı öğretmenler arasından amaçlı belirlenen öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, öğretmenlerin yerel tarihle ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan 11 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, açık uçlu soruların sağladığı avantajlar sayesinde alternatif cevaplamayı ve konunun detaylı incelenmesini mümkün kılar. Bu yöntem, verilerin analizinin kolay olması, katılımcıların kendini rahat hissetmesi ve cevapların konuyla ilgili ayrıntılı bilgi sağlaması gibi avantajlar sunarken, gereksiz bilgilerin yer alması ve konu sınırlarının belirlenmesinde yaşanan zorluklar gibi dezavantajlar da barındırmaktadır (Büyüköztürk vd., 2013).

Kullanılan görüşme formunun geliştirilme sürecinde, alanyazın taraması yapılmış, 3 öğretmen ve 2 akademisyenden görüşler alınmış, form pilot olarak 5

öğretmene uygulanmış ve alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. İki soruya öğretmenler tarafından genellikle cevap verilemediğinden bu sorular görüşme formundan çıkarılmış ve başlangıçta 13 olan soru sayısı 11'e indirilmiştir. Görüşme sırasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sorularının içeriğine yönelik yardımcı olmak üzere neyi kastedildiği içerikte yer almaktadır. (EK1)

2.3.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği

Araştırmanın veri toplama aracı olarak Arslan (2015) tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği”, (5-8) Sosyal bilgiler öğretim programları dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik hazırlanmış bir ölçek formudur. Ölçek form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik durumlar değişkenler yer almaktadır, ikinci bölümde 22 sorudan oluşan yerel tarihe ilişkin tutumları yer almaktadır. Ölçek oluşturulurken 10 uzman görüşü alınarak gerekli düzenlemeler yapılarak oluşturulmuştur. Ölçekte 3 faktör yer almaktadır. Birinci faktör altı maddeden oluşmakta (1, 4, 5, 7, 8, 19); ikinci faktör 5 maddeden (17, 18, 20, 21, 22); üçüncü faktör ise (3, 6, 11) oluşmaktadır. Ancak ölçek form göre yapılan çalışmaya göre faktörler toplu halde ifade edilmiş ve alt boyutlara ayrılmamıştır. Birinci faktörde “sosyal bilgiler ve tarih konuları”, ikinci faktörde “Öğretim boyutu” ve üçüncü faktörde “Yerel Tarihin yaşanılan çevre ve kültürle olan ilişkisi” ile ilgili tutumlar konuları yer almıştır. Yerel tarih ölçeğinde oluşturulan soruların Cronbach Alpha istatistiği 0.82 olarak tespit edilmiştir (Arslan, 2015). Araştırmada katılımcılara uygulanan yerel tarih ölçeğine verilen puanların güvenirlik analizinde ise 0.89 güvenirliğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda likert tipi ölçeklerde 1'e yakınlık arttıkça ve 0.70 üzerindeki Cronbach alpha istatistiğinde çalışmanın güvenilir sonuçlar içerdiği ifade edilebilir (Tavakol ve Dennick, 2011).

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerin toplanma aşamasında öncelikle “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği”ni hazırlayan araştırmacıdan izin alınmıştır (EK 2). Bir sonraki aşamada ise,

Rize il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik “Öğretmen Görüşme Formu” ve “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği”ni kullanabilmek amacıyla Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin talep edildi (EK 4). İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün araştırma iznini onaylamasının ardından belirtilen veri toplama araçları 2024 yılı Ocak ve 2024 yılı Mart ayları arasında Rize il merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulandı. Ölçme araçları uygulanması sürecinde anket form yoluyla verilerin toplanması sağlanmıştır. Çalışma verileri toplanması sürecinde katılımcıların rahat cevaplandırmaları, objektif cevaplandırmaları ve kayıp veri olmaması için titizlikle yürütülmüştür.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, Nicel verilerin analizi ve Nitel verilerin analizi şeklinde iki gruba ayrılır.

2.5.1. Nicel Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizi SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır. SPSS programında toplanan nicel verilerin kayıp verileri tespit edilmiştir. Bir katılımcının kayıp verisi değerlendirme dışında tutularak analizler gerçekleştirilmiştir. SPSS paket program sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik dağılımlarını belirlemek amacıyla betimsel istatistikler gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler ve yüzdeler Tablo 1’de ifade edilmiştir. Nicel veri analizinde çeşitli değişkenlere göre Normallik dağılım için çarpıklık basıklık değerlerine, homojenlik için Levene testi gibi testler yapılarak, parametrik veya parametrik olmayan testlerin uygulanacağı belirlenmiştir. Daha sonra ortalamalar arasında anlamlı farklılık durumlarını tespit etmek için, T-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H Testi ve Post Hoc testleri ile analiz edilmiştir.

2.5.2. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundan elde edilen bulgulara göre içerik analizi ve betimsel analiz yapılmıştır. Araştırmanın problem durumlarının kategori, kodlama ve frekanslara göre sınıflandırılarak ifade edilmektedir. İçerik analizi ve betimsel analizler belli kural ve esaslara dayalı derinlemesine kodlamalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel çalışmalarda geçerlilik ve güvenilirlik aşamaları, nicel verilerden farklıdır. Bu bağlamda, güvenilirlik “doğrulanabilirlik”, “aktarılabirlik”, “tutarlılık” ve “inanırlılık” ölçütleriyle tespit edilmektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Nitel çalışmalarda elde edilen verilerin objektif ve şeffaf bir şekilde sunulması, geçerliliği artırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmanın güvenilirliğini güçlendirmek amacıyla, yapılan görüşmeler rahat bir ortamda gerçekleştirilmiş ve katılımcılara önceden çalışmayı inceleme fırsatı sunulmuştur. Katılımcıların ön durumları kontrol edilerek üye kontrolü stratejisi ile geçerlilik artırılmıştır. Bir diğer güvenilirlik boyutu ise verilerin kodlayıcılar arasındaki kararlılığıdır. Bu bağlamda, nitel çalışmanın Miles ve Huberman uyum yüzdesi ile çalışma grubunun görüşleri arasındaki kararlılıkları kodlamalarla belirlenmiştir. Kategorilerin güvenilirliğini sağlamak için “Güvenilirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formülü uygulanarak uyum yüzdesi hesaplanmaktadır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın uyum yüzdesi %82 oranındadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin kodlamaları “Ö1, Ö2” şeklindedir.

Bu çalışma, nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliğin nasıl sağlandığını ve bu süreçlerin önemini vurgulamaktadır. Doğrulanabilirlik, aktarılabirlik, tutarlılık ve inanırlılık ölçütleri, nitel araştırmaların güvenilirliğini artıran temel unsurlardır. Ayrıca, verilerin objektif ve şeffaf sunulması, üye kontrolü stratejileri ve kodlayıcılar arasındaki kararlılığın sağlanması, nitel araştırmaların geçerliliğini ve güvenilirliğini güçlendirmektedir (Lincoln ve Guba, 1985).

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın problem durumları doğrultusunda elde edilen veriler “Araştırma Problemlerine İlişkin Elde Edilen Nicel Bulgular ve Yorumlar” ve “Araştırma Problemlerine İlişkin Elde Edilen Nitel Bulgular ve Yorumlar” başlıkları altında sunulmuştur. Nicel bulgular kısmında ilk olarak katılımcıların demografik özelliklerine dayalı olarak temel betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih kullanımına ilişkin tutumlarının ölçülmesinde kullanılan tutum ölçeğinden elde edilen puanlar, çeşitli istatistiksel analizler ile değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, T-testi, Levene testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Post Hoc gibi analizler gerçekleştirilmiştir. Nicel analizlerin sonuçları tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmanın bir sonraki aşamasında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarihe ilişkin görüşleri detaylıca nitel bulgular kısmında incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak elde edilen veriler, içerik analizi ve betimsel analiz yapılarak ifade edilmiştir. Bu analizler, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih kullanımına dair tutum ve yaklaşımlarını derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır.

3.1. Araştırma Problemlerine İlişkin Elde Edilen Nicel Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplara göre Tablo 1’de “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği’nde” yer alan sorulara ilişkin verilen cevaplar değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Tutum Ölçeği'nde Yer Alan Sorulara İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sıra	Madde	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1	Sosyal Bilgiler Öğretimi açısından yerel tarih önemlidir.	4.36	0.60
2	Yerel tarih öğretimi öğrencinin edindiği bilgileri kalıcılığını arttırır.	4.36	0.48
3	Yerel tarih öğrencilere içinde yaşadığı bölgenin tarihini öğrenmek için önemli değildir.	2.25	1.24
4	Öğrencilerin genel tarihi öğrenmelerinde yerel tarihin önemli bir yeri vardır.	4.36	0.48
5	Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğrencilerde tarih bilincinin oluşmasına katkı sağlar.	4.35	0.48
6	Yerel tarih öğrencinin yaşadığı çevrenin tarihini anlamasına yardımcı olmaz.”	4.09	0.69
7	Yerel tarih sosyal bilgiler öğretiminde kazanılanların yapılandırılmasında önemli bir basamaktır.	4.29	0.45
8	Sosyal bilgiler dersinde Yerel tarih, tarih konularının öğretimini kolaylaştırır.	4.29	0.45
9	Yerel tarih öğretiminde müzelere ziyaret önemlidir.	4.64	0.48
10	Yerel tarih öğretimi öğrencilerin çevrelerinde var olan tarihi unsurları benimsemesini sağlar.	4.50	0.50
11	Yerel tarih öğretimi toplumsal kültürün öğrencilere kazandırılması açısından önemli değildir.	2.85	1.51
12	Yerel tarih öğrencilerin çevrelerini tanımalarına yardımcı olmaz.	4.37	0.80
13	Yerel tarihin öğretiminde gezi-gözlem yöntemi önemlidir.	4.57	0.49
14	Yerel tarih öğretimi öğrencilerin yaşadığı çevrenin tarihini anlamasına yardımcı olmaz	4.57	0.49
15	Yerel tarih öğretimiyle tarih konularının sıkıcılığı giderilir.	4.14	0.52
16	Yerel tarih toplumsal kültürün öğrencilere aktarımında önemlidir.	4.57	0.49
17	Yerel tarih toplumsal kültürün öğrencilere aktarımında önemlidir.	4.57	0.49
18	Yerel tarih öğrencilerin yorum yapma becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaz.	4.43	0.49
19	Sosyal bilgilerde olguların öğretiminde yerel tarih önemli bir yere sahip değildir.	4.15	0.73
20	Yerel tarih öğrencilerin tarihi olaylara farklı bir bakış açısı ile bakmasını sağlar.	4.50	0.50
21	Yerel tarih öğrencilerin geçmişle gelecek arasında bağ kurmalarına yardımcı olmaz.	4.43	0.49
22	Yerel tarih öğretimi diğer derslerin öğretimine katkı sağlamaz.	3.93	0.81

Tablo 2’de yer alan 3, 6, 11, 12, 14, 18, 19, 21 ve 22 numaralı maddeler, ters ve olumsuz ifadeler olarak tutum ölçeğinde yer almaktadır. Bu maddelere ilişkin öğretmenlerin tutum puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapma puanları hesaplanarak analiz edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih tutum ölçeğinde yer alan maddelere göre, en düşük aritmetik ortalamaya sahip maddeler 3, 11 ve 22 numaralı maddelerdir. Bu maddelerin aritmetik ortalama değerleri 2.25 ile 3.93 arasında değişmektedir. Ölçeğin genel değerlendirmesi yapıldığında ise ölçek ortalamasının yüksek olduğu ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel olarak yerel tarih tutumlarının “Katılıyorum” veya “Tamamen katılıyorum” şeklinde görüş belirttikleri saptanmıştır.

3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda, birinci alt probleme ilişkin bulgular; cinsiyet, eğitim alma durumu, eğitim düzeyi, yaş ve kıdem değişkenlerine göre analiz edilerek sunulmuştur. Analizler, ilgili değişkenlerin öğretmen tutumları üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik detaylı bir inceleme sağlamaktadır.

3.1.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının

Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Bulguları

Araştırmanın birinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda, YTÖ’den alınan puanların cinsiyet değişkenine göre nasıl farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Tablo 3’de yer alan çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması, verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2010).

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Betimsel Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Erkek	75	4.27	0.36	0.0930	-1.67
Kadın	30	4.05	0.23	-0.2339	-1.79

Tablo 3’de yer alan ifadelere göre, erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ ortalama puanlarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında yer alması, verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarihin kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarının cinsiyet değişkenine göre Levene testi ile varyansların homojen olmadığı saptanmıştır. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tablo 4’te Mann Whitney U testi tercih edilmiştir. Mann Whitney U testinin tercih edilme nedeni, varyans homojenliğinin sağlanamamasıdır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	Z	P	Levene testi F	P
Erkek	75	58.2	4365.0	735.0	-2.793	0.005	22.0	0.001
Kadın	30	40.0	1200.0					

Tablo 4’e göre, erkek öğretmenler ile kadın öğretmenlerin YTÖ puanları arasında cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığını belirlemek için yapılan, Mann Whitney U testinde anlamlılık değeri $p=(0.005)<0.05$ olarak bulunmuştur. Bu bağlamda testin anlamlılık değerinin 0.05’ten küçük olması, erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin kadın sosyal bilgiler öğretmenlerine göre tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Bu durumun katılımcı sayısından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Mann Whitney U testine göre erkek öğretmenlerin ortalama puanlarının kadın öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

3.1.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Alma Değişkenine Ait Bulguları

Araştırmanın birinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ ortalama puanlarının, eğitim alma değişkenine göre nasıl farklılık gösterdiği analiz edilmiştir.

Tablo 5’te çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması, verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. Eğitim alma değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutumlarına yönelik elde edilen betimsel sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Alma Değişkenine Ait Betimsel Sonuçlar

Eğitim alma	N	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Evet	45	4.54	0.20	-0.282	-1.36
Hayır	60	3.96	0.19	1.13	0.233

Tablo 5’te yer alan ifadelere göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim alma değişkenine göre YTÖ’den aldıkları puan ortalamalarında; eğitim alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama puanlarının yüksek olduğu sonucuna yer verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, dağılımın normal olduğu ifade edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının eğitim alma değişkenine göre Levene testi ile varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tablo 6’da Bağımsız Örneklem T-testi tercih edilmiştir. T-testinin tercih edilme sebebi, varyans homojenliğinin sağlanması ve çarpıklık ile basıklık değerlerinin normal olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Alma Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem T-testi ve Levene Testi Sonuçları

Eğitim alma durumu	Levene Testi		T-testi		
	F	P	t	SD	P
Evet	2.047	0.156	14,907	103	0.001
Hayır					

Tablo 6’a göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testinde anlamlılık değeri $t_{(103)}=14.907; p(0.001)<0.05$ olarak bulunmuştur. Bu bağlamda, testin anlamlılık değerinin 0.05’ten küçük olması, yerel tarihin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin ortalama puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. T-testine göre, yerel tarih ile ilgili eğitim alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama puanlarının yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı düzeyde olduğu ifade edilmiştir.

3.1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Bulguları

Araştırmanın birinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre nasıl farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Tablo 7’de eğitim düzeyi değişkeni ile ilgili betimsel istatistikler yer almaktadır.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Betimsel Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Lisans	68	4.17	0.30	0.947	0.0714
Lisansüstü	37	4.28	0.42	-0.412	-1.9080

Tablo 7’de yer alan ifadelere göre, lisansüstü eğitim düzeyine sahip sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ ortalama puanlarının lisans mezunu olanlara göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında yer alması, verilerin normal olduğunu ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ’den aldıkları ortalama puanların eğitim düzeyi değişkenine göre Levene testi ile varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir. Ortalamalar arasında farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Analize yönelik sonuçlar Tablo 8’de ifade edilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Eğitim düzeyi	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	Z	P	Levene testi F	P
Lisans	68	52.09	3542.0	1196.0	-0.420	0.675	29.3	0.001
Lisansüstü	37	54.68	2023.0					

Tablo 8’de eğitim düzeyi lisans mezunu ve lisansüstü mezunları olan öğretmenlerin, YTÖ ‘den aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testinde anlamlılık değeri $p=(0.675)>0.05$ olarak bulunmuştur. Bu bağlamda, testin anlamlılık değerinin 0.05’ten büyük olması eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. İki grubunda eşit anlamlılık değerine sahip olduğu varsayımı kabul edilmiştir.

3.1.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Yaş Değişkenine Ait Bulguları

Araştırmanın birinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının yaş değişkenine göre

nasıl farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Tablo 9’da bazı betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Yaş Değişkenine Ait Betimsel Sonuçları

Yaş	N	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
21-30	9	4.17	0.213	-1.7298	1.47
31-40	67	4.17	0.342	0.4247	-1.67
41-51	29	4.30	0.394	-0.0474	-1.08

Tablo 9’da yer alan ifadelere göre yaş değişkenine göre öğretmenlerin YTÖ ‘den aldıkları ortalama puanlar ifade edilmiştir. En fazla aritmetik ortalama 41-51 yaş değişkeninde dağılım göstermiştir. Yaş değişkenine göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 değerleri arasında yer alması, verilerin normal olduğunu ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının yaş değişkenine göre Levene testi ile varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir. Ortalamalar arasında farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Analize yönelik sonuçlar Tablo 10’da ifade edilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Yaş Değişkenine Ait Kruskal-Wallis-H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra ort.	X ²	SD	p	Levene testi F	P
21-30	9	49.22					
31-40	67	50.31	3542.0	2	0.30	4.22	0.017
41-51	29	60.38					

Tablo 10’a göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ ’den aldıkları ortalama puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla iki gruptan fazla olması, homojenlik varsayımının olmaması sebeplerinden; Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre testin anlamlılık değeri $p=(0.30)>0.05$ olarak hesaplanmıştır. Anlamlılık değerinin 0.05’ten büyük olmasından dolayı sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih tutum ölçeğinin puanları yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

3.1.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Bulguları

Araştırmanın birinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt problem doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ ortalama puanlarının kıdem yılı değişkenine göre nasıl farklılık gösterdiği analiz edilmiştir. Tablo 11’de bazı betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Betimsel Sonuçları

Kıdem Yılı	N	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
1-5 yıl	9	4.17	0.2132	-1.730	1.47
6-10 yıl	16	3.84	0.0909	-0.571	-1.93
11-15 yıl	42	4.18	0.2859	0.303	-1.36
16+ yıl	38	4.40	0.3783	-0.524	-1.34

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının ortalama puanları kıdem değişkenine göre ifade edilmiştir. En fazla aritmetik ortalama 16 yıl ve üzeri kıdem değişkeni dağılım göstermiştir. Kıdem değişkenine göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 değerleri arasında yer alması verilerin normal olduğunu ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarihin kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarının kıdem değişkenine göre Levene testi ile varyansların homojen olmadığı belirlenmiştir. Ortalamalar arasında farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Analize yönelik sonuçlar Tablo 12’de ifade edilmiştir.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Kruskal-Wallis-H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra ort.	X ²	SD	p	Levene testi F	P
1-5 yıl	9	49.22	23.636	3	0.001	18.8	0.001
6-10 yıl	16	22.75					
11-15 yıl	42	53.29					
16+ yıl	38	66.32					

Tablo 12’de araştırmaya katılı sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının kıdem yılına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla grupların homojenliğine bakılarak homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. İki den fazla gruplar için Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Analiz sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin YTÖ puanlarının kıdeme göre anlamlı düzeyde farklılık içerdiği ortaya çıkmıştır [$p(0.001) < 0.05$]. Kıdem değişkenine göre farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını ifade etmek amacıyla Post Hoc testler yapılmıştır. Tablo 13’te yapılan karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Tutumlarının Kıdem Değişkenine Ait Post Hoc (Tamhane) Testi Sonuçları

Kıdem Yılı		Ortalama farkı	Ss	p
1-5 yıl	6-10 yıl	,32194*	,07415	,009*
	11-15 yıl	-,01437	,08335	1,000
	16 yıl ve üstü	-,23950	,09356	,103
6-10 yıl	1-5 yıl	-,32194*	,07415	,009*
	11-15 yıl	-,33631*	,04962	,000*
	16 yıl ve üstü	-,56145*	,06533	,000*
11-15 yıl	1-5 yıl	,01437	,08335	1,000
	6-10 yıl	,33631*	,04962	,000*
	16 yıl ve üstü	-,22514*	,07561	,024*
16 yıl ve üstü	1-5 yıl	,23950	,09356	,103
	6-10 yıl	,56145*	,06533	,000*
	11-15 yıl	,22514*	,07561	,024*

Kıdem yılı değişkenin göre YTÖ puanları arasındaki farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc (Tamhane) testi yapılmıştır.

Testin sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Örneğin, 1-5 yıl arasındaki kıdem yılına sahip öğretmenlerin 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlere göre YTÖ puanlarının daha yüksek düzeyde olduğu ve farklılıkların anlamlı olduğu ifade edilmiştir [$p(0.009) < 0.05$]. Tablo 13'te diğer farklılıklar p değeri “*” ifadesiyle belirtilmiştir.

3.2. Araştırma Problemlerine İlişkin Elde Edilen Nitel Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarihin kullanılması hakkındaki yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgular sunulmuştur. Görüşmelerde 11 sorudan oluşmakta olan yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi ile ifade edilmiştir. Tablolarda ifade edilen düşünceler kategori, frekans ve kodlamalar halinde yer almıştır. Çalışmalarda çeşitli kodlamalar ve kategorilere ilişkin örnek görüşlere yer verilmiştir.

3.2.1. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihe ilişkin görüşleri nasıldır?” şeklindedir. Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarihin kullanılmasına ilişkin gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun 1. Sorusu “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih ve öğeleri nedir?” sorusu problem durumunu açıklamaktadır. İkinci problem durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri, yerel tarih hakkındaki görüşlerinin ne olduğunu ve yerel tarihin öğelerinin nelerden oluştuğunu ifade etmiştir.

3.2.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarih ve Öğelerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih ve öğelerine ilişkin görüşleri Tablo 14’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade

edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarih ve Ögelerine Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Yerel Tarih	Yerel olan, yaşanılan çevre	12
	Geçmişle bağ kurma	
	Yaparak yaşayarak öğrenmek	5
	Özelden genele öğrenme	3
	Araştırıp gezip öğrenme	2
		2
Yerel Tarih Ögeleri	Tarihi nesneler	5
	Kahramanlar	4
	Örf adetler	3
	Belgeler	3
	Kültür	2
	Dil	2
	Bayrak	2
	Şehirler	2

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih ve ögelerine ilişkin tanımlamaları iki kategoriye ayrılmıştır. Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ve ögelerine ilişkin bilgileri, Tablo 14’te “Yerel Tarih” (f:24)” ve “Yerel Tarih Ögeleri (f:23)” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Yerel Tarih ve Ögelerine ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Yerel Tarih” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Yerel olan ve yaşanılan çevre (f:12)” kodlamasıdır. (Ö8) “*Yerel olanın anlatılmasıdır. Ögeleri ise belgelere dayanmalıdır, neden sonuç ilişkisinde ve objektif olmalıdır*”. (Ö15) “*Yerel tarih öğretimi yerel tarihi coğrafi dünyanın farkına varılmasıdır*” ve (Ö21) “*Yerel tarih öğretimi aileden başlayarak yakında uzağa yerel olanın öğretilmesidir*” şeklindeki ifadelerden sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarih öğretimi, yerel olan ve yaşanılan çevrenin öğretimi olarak ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih ve öğelerine yönelik ifadelerinden yola çıkarak en az dağılım “Yerel Tarih Öğeleri (f:23)” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlamalar “Kültür (f:2)”, “Dil (f:2)”, “Bayrak (f:2)” ve “Şehirler (f:2)” şeklindedir. (Ö3) *“Yerel tarih öğeleri, kültürümüz dillimiz bayramlarımızdır”*, (Ö4) *“Dilimiz ve bayramlarımız”*, (Ö11) *“Belli bir alanın tarihi yani köy, kasaba, şehir veya bölgenin tarihî serüvenin incelenmesidir. Aynı zamanda öğretimdeki yerler yerel tarih öğeleridir”* ve (Ö25) *“Yerel tarih öğretimini, öğrencilere yakından uzağa ilkesinden hareketle bulundukları yörenin sahip olduğu tarihsel öğelerden yola çıkarak genel tarih anlayışına katkıda bulunmak olarak değerlendirebilirim. Efsaneler, Türküler, konuşulan diller, tarihte öne çıkmış şahsiyetler, tarihi nesne, mekân eser ve müzelerdir”* şeklindeki ifadesiyle sosyal bilgiler öğretmenleri, yerel tarih öğelerinin neler olduğunu ifade etmiştir.

3.2.2. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın, üçüncü alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin yerine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih yerine ilişkin gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun 2.sorusu “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılabilir mi, Neden?” ve 3.sorusu “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin yeri (rolü) nedir?” soruları, problem durumunu açıklamaktadır. Araştırmada üçüncü alt problem durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılma durumu ve rolünün ne olduğunu ifade etmiştir.

3.2.2.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarihin Kullanılabilirlik Durumuna Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılabilirliğine ilişkin görüşleri Tablo 15’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Kullanılabilirlik Durumuna Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Derste Kullanılma Durumu	Yakından uzağa ilkesine uygunluğu	8
	Kalıcı, somut öğrenmeler	6
	Millet olma bilinci	4
	Çevreyi tanıma	2
	Konulara uygunluğu	2
	Araştırma ve sorgulamaya uygun olması	1
	İlgi çekici olması	1
Derste Kullanılmama Durumu	Müfredatın yoğun olması	3
	Çevre şartlarının uygunsuzluğu	2
	Zaman sorunu	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılabilir mi, Neden?” sorusuna ilişkin görüşleri, Tablo 15’de “Derste Kullanılma Durumu (f:23)” ve “Derste Kullanılmama Durumu (f:6)” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılabilirliğine ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Derste Kullanma Durumu” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Yakından uzağa ilkesine uygunluğu” kodlamasıdır. Sosyal bilgiler öğretmenleri yerel tarihin derslerde yakından uzağa ilkesine uygun olması sebebiyle etkili şekilde kullandıklarını belirtmiştir. (Ö5) “*Kullanılır, yerel tarih öğretimi yakından uzağa ilkesi için çok faydalı olur*”, (Ö10) “*Kullanılabilir, çünkü eğitim-öğretim yaklaşımlarında daha somut öğrenmeler gerçekleştirmek adına yakından uzağa ilkesiyle paralel bir durumdur; yerel tarih öğretimi*” ve (Ö19) “*Evet yakından uzağa ve somut öğrenme ilkeleri pekiştirmek için etkilidir. Yerel tarih önce yereli sonra geneli öğretir bu da sosyal bilgiler dersine uygundur*” şeklindeki ifadelerden sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersinde kullanılabileceğini ve etkili olacağını düşündüğü anlaşılmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılabilirliğine ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Derslerde Kullanılmama Durumları (f:6)” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Zaman sorunu (f:1)” kodlamasıdır. (Ö16) “*Biraz zor çünkü konu*

yoğunluğu çok fazla olduğu için zaman problemi ve müfredatı yetiştirememe durumları ortaya çıkmaktadır. Bunun için bence ayrı bir uygulama dersi olursa daha faydalı olur. Müze eğitimi ya da yerel tarih gezileri dersi şeklinde olması gerekiyor” şeklindeki ifadesiyle yerel tarih öğretiminde zaman problemine ilişkin görüş belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö11) “Evet, dersimiz bu konuya uygun, hatta bazı konularda yerel tarih öğeleri kullanımı konunun anlaşılmasında çok etkilidir”, (Ö17) “Yerel tarih aynı zamanda genel tarihin de bir parçasıdır. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir. Yerel tarihin kullanılması öğrencilerin bilgilerinin de kalıcı olmasına yardımcı olur” ve (Ö25) “Evet. Özellikle sosyal bilgilerde var olan Tarih konuları geçmişi esas aldığı için öğrencilerin ilgisini çekmiyor. Öğrenci de ne işime yaracak düşüncesi oluşturuyor. Aynı zamanda soyut ve anlaşılması zor olduğu için öğrencilere dersi sevdirmeye ve ilgi çekici hale getirmeye adına tarih öğretiminde yakından uzağa ilkesi gereği bulundukları bölgenin tarihi öğretilirse öğrencilerin aidiyet duygusu hissetmeye ve genel tarihi öğrenme adına olumlu bir bakış açısı kazandıracaktır.” Bu görüşlerle öğretmenler yerel tarihin derste kullanılmasına ilişkin farklı nedenleri belirtmişlerdir.

3.2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Yerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin yerine ilişkin görüşleri, Tablo 16’da ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla gösterilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin soruya ilişkin görüşleri içerik analizi ile aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihine Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Kültür ve Miras	Kültürel devamlılık	8
	Atalarımızı tanıma	5
	Değerleri bilme	4
	Geçmişle bağlantı kurma	3
İnsanlar Yerler ve Çevreler	Yaşadığı coğrafyayı bilme	3
	Yaşam koşullarını analiz edebilme	2
Etkin Vatandaşlık	Ülkesinde etkin çalışan birey	3
	Ulusal değerlere sahip çıkma	2
Birey ve Toplum	Topluma uyumlu bir birey olması	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin yerine ilişkin görüşleri, Tablo 16’da “Kültür ve Miras (f:20)”, “İnsanlar Yerler ve Çevreler (f:5)”, “Etkin Vatandaşlık (f:5)” ve “Birey ve Toplum (f:1)” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin yerine ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Kültür ve Miras” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Kültürel devamlılık” kodlamasıdır. Sosyal bilgiler öğretmenleri yerel tarihin sosyal bilgiler dersi öğretimindeki yerine, kültürel devamlılık konularıyla ilişki olmasını örnek göstermiştir. (Ö6) “Yerel tarih sosyal bilgiler dersinin Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alabilir. Çünkü toplumun ya da bireylerin kültürünü öğrenmesi ve daim ettirmesi gereklidir. Bu da kültür ve miras konularında yer alabilir. Örneğin Selçuklu devletinin yaşam tarzı ve geleneklerinin bilinmesi gibi örnek verebilirim” ve (Ö13) “Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih önemlidir. Yerel tarih çevreyi tanımaya yardımcı olur. Çevredeki kültürel unsurların bilinmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasında rol alır. 5. Sınıf 2. Öğrenme alanı kültür ve miras öğrenme alanında Sümerleri öğretirken, onların uygarlıklara olan katkısını söylüyoruz. Çocuklar Sümerlerin gelecek kuşaklara katkısını öğreniyor ve çevredeki kültürel unsurların da gelecek kuşaklara aktarılmasının, devam etmesinin ilişkisini bu öğrenme alanında

kurarak sağlayabilir” şeklindeki ifadelerden yerel tarihin kültür ve miras öğrenme alanı ile ilişkisini ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin rolüne ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Birey ve Toplum” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Topluma uyumlu bir birey olması (f:1)” kodlamasıdır. (Ö8) *“Yerel tarih benze birey ve toplum ile ilgilidir. Bireyler yaşadığı çevreyi tanırrsa toplumda uyumlu olarak yaşayabilir. Bu da bu öğrenme alanında öğretilir. Bireyleri yaşadığı çevreye, içinde bulunduğu kültüre daha uyumlu hale getirir. Çevresindeki kültürel dokuya karşı farklılık ve hassasiyet kazandırır”* şeklinde belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö11) *“Özellikle tarih konularında yerel tarih öğelerinden faydalanılabilir”*, (Ö14) *“Sosyal bilgiler dersinin genel hedefi, etkin vatandaşlar yetiştirmektir. Ulusal değerlere sahibi olmak için yaşanan coğrafyanın tarihini ve yerel dinamiklerini bilmek gerekir”*, (Ö22) *“Çocuklara geneli vermeden önce yerel tarih verilmelidir ki geneli daha iyi anlayabilmelidir. Mesela çocuk çevresindeki olaylarda etkin olmalıdır, çözüm üretmelidir. Çocuk ilk önce kendi yaşadığı bölgeyi anlayıp tanıması etkin bir birey olarak anlamlandırması gerekiyor. Sonra genele yayılıp ulusal değerlerine sahip çıkmalıdır. Bu kazanımlara yerel tarih ile sahip olabilir. Yerel tarihe ilişkin bu kazanımlar Etkin Vatandaşlık ile ilgili olduğunu düşünüyorum.”* Bu ifadeler sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin rolüne ilişkin farklı görüşlerini ifade etmektedir.

3.2.3. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın, dördüncü alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamaları hakkındaki görüşleri, nelerdir?” şeklindedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamalara ilişkin gerçekleştirilen, yarı yapılandırılmış görüşme formunun 4. sorusu “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde kullanılabilecek yerel tarih uygulamaları nelerdir?” sorusu, problem durumunu açıklamaktadır. Araştırmada dördüncü alt problem durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri,

sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihe ilişkin uygulamalara örnekler vererek görüşlerini ifade etmiştir.

3.2.3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarih Uygulamalarına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüşleri Tablo 17’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüşleri içerik analizi ile ifade edilmiştir.

Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Okul içi uygulamalar	Belgesel	6
	Gazete çıkarma	3
	Sunum, pano	2
	Sözlü tarih	2
	Soy ağacı hazırlama	2
	Öykü şiir oluşturma	2
	Yerli malı	1
	Sergi	1
	Eğitsel oyunlar	1
Okul dışı uygulamalar	Gezi gözlem	12
	Gazileri ziyaret, dinleme	7
	Soy ağacını araştırma	4
	Röportaj	3
	Kanıt temelli öğrenme	2

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamalara ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Okul Dışı Uygulamalar” kategorisinde gerçekleşmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamalarında en fazla; müzeler, tarihi alanlar, öğren yerleri gibi yerleri örnek vermiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Gezi gözlem” kodlamasıdır. (Ö1) “*Etnografik sergiler, kent müzelerine düzenlenen geziler, yöresel sanatçı, şair, yazar, müzisyen gibi aydın insanların okullara davet edilmesi, yerli malı haftası etkinlikleri gibi etkinlikler düzenlenebilir*”, (Ö14) “*Okul*

içinde tarihsel empati, yaratıcı drama, eğitsel oyunlar uygulanabilir. Okul dışında ise müzelere ve tarihi mekânlara gezi, gözlem etkinlikleri yapılabilir” ve (Ö21) “Çevredeki tarihi eserler müzeler ve kültürel unsurlar incelenebilir” şeklindeki ifadelerden sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih uygulamalarında gezi gözlem tekniği, müzelere ve tarihi alanlara dikkat çekmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde kullanılacak yerel tarih uygulamalarına ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Okul İçi Uygulamalar (f:20)” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlamalar “Yerli malı (f:1)”, “Sergi (f:1)” ve “Eğitsel oyunlar (f:1)” kodlamalarıdır. (Ö10) *“Etnografik sergiler, kent müzelerine düzenlenen geziler, yöresel sanatçı, şair, yazar, müzisyen gibi aydın insanların okullara davet edilmesi, yerli malı haftası etkinlikleri gibi etkinlikler düzenlenebilir” ve (Ö24) “Okul içinde materyaller hazırlanıp yerel tarihle ilgili sergiler yapılabilir” şeklinde görüş belirten sosyal bilgiler öğretmenleri yerel tarihe ilişkin okul içi uygulamalara örnekler vermiştir.*

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö3) *“Konaklar, müzeler, tarihi yapılar, sözlü kültürden de yararlanılabilir”, (Ö11) “Okul içi şehrin yerel tarihini anlatan panolar, sunumlar ve paneller yapılabilir. Okul dışında ise müze ve ören yerleri ve tarihi kalıntılar gezilerek konular arası bağ kurulabilir” ve (Ö23) “Şehit dedelerimizi araştırma. Soy ağacı hazırlama. Atalarımız katıldığı savaşlar. Yöresel müzeleri ziyaret gibi örnekler verilebilir” öğretmenler bu görüşlerle yerel tarih öğretiminde gerçekleştirilebilecek farklı uygulama dikkat çekmiştir.*

3.2.4. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın, beşinci alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılmasının sağladığı katkılar hakkındaki görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin sağladığı katkılara ilişkin gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun 5. sorusu “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin sağladığı katkılar nelerdir?” sorusu, problem durumunu açıklamaktadır. Araştırmada beşinci alt problem durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal

bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin sağladığı katkılara ilişkin görüşlerini ifade etmiştir.

3.2.4.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel Tarih Öğretiminin Sağladığı Katkılara Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin sağladığı katkılara ilişkin görüşleri Tablo 18’de verilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde yerel tarihin sağladığı katkılara ilişkin görüşleri içerik analizi ile ifade edilmiştir.

Tablo 18. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Yerel Tarihin Sağladığı Katkılara Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Bireylere Katkısı	Tarih bilinci	11
	İlgi çekici	8
	Kalıcı öğrenme	5
	Somut öğrenme	4
	Farklı perspektif	3
	Akademik başarı	2
	Araştırma sorgulama	2
Topluma Katkısı	Etkin toplum vatandaşı	5
	Çevresine bağlı bireyler	4
	Atalarına sahip çıkan toplum	4
	Toplumsal olayları değerlendirme	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin sağladığı katkılara ilişkin görüşleri Tablo 18’de “Bireylere Katkısı (f:35)” ve “Topluma Katkısı (f:14)” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategorilere ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılmasının sağladığı katkılara ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Bireysel Katkısı” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Tarih bilinci (f:11)” kodlamasıdır. (Ö4) “*Toplumsal bağ kurmamızı ve kültürümüze saygılı olmamızı sağlar. Toplulukların geçmişini öğrenerek daha bilinçli olmasını sağlayan vatandaşlara katkı sağlar*”, (Ö16) “*Öğrenciler Rize tarihini öğrenerek*

şehrini başlarına daha iyi tanımlar ve kültürünü aktarır” ve (Ö24) “Sosyal bilgiler dersinde kullanılan yerel tarihi bilen öğrenciler maddi ve manevi değerlere sahip çıkar ve korumaya başlayabilirler. Tarih bilinci oluşur” şeklinde görüş belirterek bireylere yerel tarihin en büyük katkısının tarih bilinci oluşturma olduğunu ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılmasının sağladığı katkılara ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Toplumsal Katkısı” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Toplumsal olayları değerlendirme” kodlamasıdır. (Ö3) *“Yerel tarihini bilen bireyler kültürünü de bilir. Toplumdaki olayları doğru değerlendirebilme becerisi kazanılar. Olayları geçmiş gelecek arasında bağ kurarak çözerler. Toplumdaki yaşadıkları çevrede bağları daha kuvvetli olur”* şeklinde görüş belirterek yerel tarihin toplumsal olayları doğru değerlendirebilmeye katkı sağladığını ifade etmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö8) *“Çevremizdeki tarihimizi ve kültürümüzü öğrenmemizi sağlar. Kültür mirası öğretir”, (Ö15) “Öğrenciler derslerde yerel tarihi öğrenirse aktif bir vatandaş olur ve vatandaşlık bilinci gelişir”, (Ö17) “Çevrelerindeki atalarıyla yaptıkları sözlü tarih onlara hayatları boyunca sahip olamayacakları deneyimler kazandırabilir”, (Ö18) “Dersin sıkıcı olmasını ortadan kaldırır” ve (Ö23) “Sosyal bilgiler dersinde özellikle 6. sınıf konularında Selçuklu dönemi anlatılmasında kullanılabilir. Yerel tarihten sanal müze vb. örnekler verdiğimde öğrenciler için daha kalıcı olmaktadır.”* Bu görüşler, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarihin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının, tarih ve kültür öğrenmeyi sağlayan ve aktif vatandaşlık bilincini geliştiren bir yöntem olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

3.2.5. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın, altıncı alt problemi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri nelerdir?” şeklindedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih kullanımında karşılaştıkları zorluklara ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formunun 6.sorusu “Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılmasında karşılaşılan zorluklar nelerdir?” sorusu, problem durumunu açıklamaktadır.

Araştırmada altıncı alt problem durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanımı sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve önerilere ilişkin görüşlerini ifade etmiştir.

3.2.5.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derste Yerel Tarih Öğretimi Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar ve Önerilerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri Tablo 19’da ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih kullanımı sürecindeki zorluk ve öneriler içerik analizi ile ifade edilmiştir.

Tablo 19. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Öğretimi Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar ve Önerilere Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Zorluklar	Müfredat yoğunluğu	8
	Maddi kaynak eksikliği	5
	İdari prosedürler	4
	Ulaşım problemi	3
	İklim problemi	3
	Sorumluluk alma eksikliği	3
	Sınav kaygısı	2
	Aile baskısı	2
	İlgisizlik	2
	Telefon bağımlılığı	2
	Otorite kuramama	2
Öneriler	Konu ve kazanımlarda sadeleştirme yapılması	7
	Ders saatinin arttırılması	5
	Gezi gözlem dersi eklenmesi	2
	İş yükünün azaltılması	2
	Maddi kaynak sağlanması	2
	Aile ve öğrencilere zorunlu eğitimler verilmesi	2
	Öğretmenlere yönelik zorunlu eğitimler verilmesi	2
	Yerel tarih uygulamalarının teşvik edilmesi	1
	Eğitim planlaması	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derste yerel tarihin kullanılmasında karşılaştıkları zorluklar ve önerilerine ilişkin görüşleri Tablo 19’da “Zorluklar (f:36)”

ve “Öneriler (f:24)” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategorilere ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminde karşılaştıkları zorluklar ve önerilere ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Zorluklar” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Müfredat Yoğunluğu (f:8)” kodlamasıdır. (Ö6) *“Müfredatın yoğun olması zorlaştırır. Aslında yerel tarih önemli ancak konular yoğun. Müfredat azaltılmalı ya da ders sayısı artmalıdır”,* (Ö8) *“Kazanım ve konular çok fazla. Zaten onları yetiştirmekten yerel tarih uygulamasına fırsat olmuyor. Ekstra olarak da zaten süreç prosedür çok fazla. Konuların azaltılması ya da ders saatinin artması lazım”* ve (Ö19) *“LGS öğrencileri olduğu için sınav kaygısı yerel tarihin uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda konular T.C. İnkılap tarihi dersinde yetişmiyor ve uygulayamıyorum. Zaten öğrenciler sınava girince biz de girmiş oluyoruz ve kaygılı oluyoruz”* şeklinde görüş belirterek müfredat yoğunluğuna vurgu yapmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanımında karşılaştıkları zorluklar ve önerilere ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Öneriler” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Eğitim planlaması (f:1)” kodlamasıdır. (Ö15) *“Öğretmen olarak uygulamak istesem de görev yaptığım yer köy ve bu çok zor. Bence milli eğitimin yöresel durumlara göre bir eğitim öğretim planlaması gerekiyor. Mesela benim köydeki öğrencilerim Mayıs ayında yaylaya göç ediyor Benim onlarla yerel tarih uygulamam zorlaşıyor. Maddi ve manevi destekler sunarak bu sorunu çözebilir”* şeklinde ifadelerde bulunarak eğitim planlamasına değinmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö4) *“İdari evrak işleri beni çok sıkıyor ve ben yapmaktan vazgeçiyorum. Bunun kolaylaştırılması gerekiyor”,* (Ö9) *“Çevremde yeteri kadar yerel tarih kaynağı yok. Gezip görebileceğimiz yerler var ama onda da ulaşım yok”,* (Ö13) *“Açıkçası benim gözümü en çok korkutan durum sorumluluktan kaçmaktır. Çünkü çocukların güvenliği en önemlisidir. Bunun sorumluluğunu almak için velilerle işbirliği olabilir”* ve (Ö22) *“Yerel tarih öğretimi ile ilgili bir bilgim yok. O yüzden bir uygulama yapamıyorum. Öğretmenlere eğitim verilmelidir. Süreçte nasıl uygulamalar yapılır*

gibi.” Bu görüşlerle öğretmenler idari prosedürler, ulaşım sorunları ve sorumluluk almaktan kaçınmayı vurgulamıştır.

3.2.6. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt problemi “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Rize İlinin Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşler Nelerdir?” şeklindedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretiminde Rize ilinin yerel tarihi öğelerinin kullanımına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formunun 7. sorusu “Size göre sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize ilinin yerel tarih öğeleri öğretilmeli midir?”, 8. sorusu “Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz şahsiyetler nelerdir?”, 9. sorusu “Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz olaylar nelerdir?”, 10. sorusu “Rize tarihinde öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz mekanlar hangileridir?” ve “11. sorusu “Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz dönemler hangileridir?” soruları problem durumunu açıklamaktadır. Araştırmada yedinci alt problem durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinde Rize ilinin yerel tarih öğretiminde kullanımına ilişkin görüşlerini ifade etmiştir.

3.2.6.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize İlinin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilme Durumuna Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde Rize iline ait yerel öğelerinin öğretilmesi durumuna ilişkin görüşleri Tablo 20’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde Rize ilindeki yerel tarih öğelerinin öğretilme durumu betimsel analiz ile ifade edilmiştir.

Tablo 20. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize İlinin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilme Durumuna Yönelik Görüşler

Kategori	Kod	f
Öğretilmelidir	Eğitimde yakında uzağa ilkesinin olması	11
	Gelenek ve göreneklerin kültürel unsurlar içermesi	7
	Yerel çevreye ait unsurlar içermesi	5
	Kültürel ve coğrafi etkiler sağlaması	4
	Tarihi kalıntılar içermesi	3
	Ulusal tarihi bilincini geliştirmesi	3

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize ilinin yerel tarih öğeleri öğretilmeli midir, neden?” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 20’de “Öğretilmelidir f(:33)” kategorisi altında ifade edilmiştir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, “Eğitimde yakında uzağa ilkesinin olması (f:11)”, “Gelenek ve göreneklerin kültürel unsurlar içermesi (f:7)”, “Yerel çevreye ait unsurlar içermesi (f:5)”, “Kültürel ve coğrafi etkiler sağlaması (f:4)”, “Tarihi kalıntılar içermesi (f:3)” ve “Ulusal tarihi bilincini geliştirmesi (f:3)” kodları şeklinde oluşturulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize ilinin yerel tarih öğeleri öğretilme durumuna ilişkin görüşlerinde en fazla dağılım “Eğitimde yakında uzağa ilkesinin olması” kodlamasıdır. (Ö1) “*Evet. Yakından uzağa ilkesi gereğinden*”, (Ö8) “*Kesinlikle öğretilmeli öğrenci öncelikle kendi yerel tarihini bilmelidir*” ve (Ö15) “*Evet, yakında uzağa doğru giderse tarihi anlamlandırmış farklı ülkeler ve illeri de merak ederek öğrenmiş olur*” şeklinde görüş belirterek yakından uzağa öğrenmeye dikkat çekmişlerdir. Rize ilindeki yerel tarih öğelerinin öğretilme durumuna ilişkin en az kodlama “Ulusal tarihi bilincini geliştirmesi” kodlamasıdır. (Ö13) “*Öğretilmelidir. Yerel tarih öğelerinden bahsederek bütünsel bir anlayışla ulusal tarih unsurlarına geçiş yapılabilir. Mesela yerel bir şahsiyet olan İpsiz Recep’i anlatırken Milli Mücadele’den bahsetmemek mümkün değildir. Yerel tarihten başlayarak ulusal bir tarih bilinci geliştirmelidir*” şeklinde ifade ederek tarih bilincine vurgu yapmışlardır.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler ise şu şekildedir; (Ö18) “*Öğretilmelidir. Her birey önce içinde yaşadığı coğrafyayı merak eder tarihi ilgisini çeker*”, (Ö23) “*Öğretilmelidir. Tarih bilinci ve duyarlılık kazandırır*” ve (Ö25) “*Tabi ki. Tarihini bilmeyen milletlerin coğrafyasını başkaları çizer. Bu anlayıştan*

hareketle Rize'nin yerel tarihi öğretilerek milli tarih anlayışına kapı aralamış oluruz.” Bu görüşlerle öğretmenler bireylerin ait oldukları toplumu ve coğrafyayı merak etmeleri, yerel tarih öğretimi ile tarih bilinci ve duyarlılık kazandırılmasına vurgu yapmıştır.

3.2.6.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Şahsiyetlere Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize tarihinde önemli yer tutan şahsiyetlerin kimler olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 21’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Rize tarihinde önemli yer tutan şahsiyetlerin kimler olduğu içerik analizi ile ifade edilmiştir.

Tablo 21. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan Önemli Şahsiyetlere Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Siyasi şahsiyetler	Recep Tayyip Erdoğan	12
	Zihni Derin	7
	Mesut Yılmaz	3
	Nihat Mete	2
Askeri şahsiyetler	İpsiz Recep	10
Sanatsal şahsiyetleri	Osman Efendioğlu	3
	Sezen Aksu	1
	İsmail Türüt	1
	Davut Güloğlu	1
	Sinan Çetin	1
	Sinan Özen	1
Bilimsel şahsiyetler	Yavuz Bahadıroğlu	1
Sporcu şahsiyetler	Şenol Birol	2
	Evren Kürkçü	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebilecek şahsiyetlere yönelik görüşleri Tablo 21’de “Siyasi şahsiyetler (f:24)”, “Askeri Şahsiyetler (f:10)”, “Sanatsal Şahsiyetler (f:8)”, “Bilimsel şahsiyetler (f:1)”

ve “Sporcu şahsiyetleri (f:3)” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategori ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Rize Tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretilebilecek şahsiyetlerin kimler olduğuna ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Siyasi şahsiyetler” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Recep Tayyip Erdoğan” kodlamasıdır. (Ö11) *“Recep Tayyip Erdoğan, Mesut Yılmaz, Tarkan Tevetoglu, Sezen Aksu, İsmail Türüt, Davut Güloğlu gibi ünlü isimleri sayabiliriz. Haklarında bildiklerim siyasetçi ve müzisyen karakterleri. Ayrı ayrı değerlendirdiğimizde hepsini tercih ettiğim söylenemez. Müzisyenler, sanatçılar kültürel zenginliğimiz açısından oldukça önemlidir”* ve (Ö18) *“Zihni derin, mesut Yılmaz, Recep Tayyip Erdoğan, Sinan Çetin, Sinan özen vb. Bu coğrafyadan hatırı sayılır insanların yetişmesi yeni nesillere güzel örnek teşkil edecektir”* şeklinde önemli şahsiyetlerden siyasi şahsiyetleri ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Rize Tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretilebilecek şahsiyetlerin kimler olduğuna ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Bilimsel şahsiyetler” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Yavuz Bahadıroğlu” kodlamasıdır. (Ö13) *“Bazı görüşlerine katılmasam da Yavuz Bahadıroğlu önemli bir tarihçidir. Sporculardan Şenol Birol, Evren Kürkcü. Siyasetçilerden Mesut Yılmaz ve Nihat Mete. Atma türkü sanatçısı Osman Efendioğlu. Rize'de çay tarımının mimarı Zihni Derin'i kesinlikle öğretmek isterim”* şeklinde görüş belirterek bilimsel şahsiyetlere örnek verilmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö10) *“Recep Tayyip Erdoğan, Mesut Yılmaz, Sezen Aksu, İsmail Türüt, Davut Güloğlu gibi ünlü isimleri sayabiliriz. Haklarında bildiklerim siyasetçi ve müzisyen karakterleri. Ayrı ayrı değerlendirdiğimizde hepsini tercih ettiğim söylenemez. Müzisyenler, sanatçılar kültürel zenginliğimiz açısından oldukça önemlidir”* ve (Ö18) *“Zihni derin, mesut Yılmaz, Recep Tayyip Erdoğan, Sinan Çetin, Sinan özen vb. Bu coğrafyadan hatırı sayılır insanların yetişmesi yeni nesillere güzel örnek teşkil edecektir”*

3.2.6.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Olaylara Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize tarihinde önemli yer tutan olayların neler olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 22’de ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Rize tarihinde önemli yer tutan olayların neler olduğu betimsel analiz ile ifade edilmiştir.

Tablo 22. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan Önemli Olaylara Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Önemli olaylar	Çayın serüveni	12
	Rize’nin kurtuluşu	7
	Trabzon Rum İmparatorluğu’na son verilmesi	5
	Pontus Rum Cemiyetinin faaliyetleri	4
	Osmanlı Rus savaşı	3
	Kafkas Cephesi	3
	Lazcanın kökeni	2
	Zilkalenin hikayesi	2
	Heyelanlar	2
	Yavuz Sultan Selim’in şehzadeliği	1
	İpek Yolu mücadelesi	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde yer tutan ve öğrencilere öğretebilecek önemli olaylara yönelik görüşleri Tablo 22’de “Önemli Olaylar (f:42)” kategorisi altında ifade edilmiştir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, “Çayın serüveni (f:12)”, “Rize’nin kurtuluşu”, “Trabzon Rum İmparatorluğu’na son verilmesi (f:5)”, “Pontus Rum cemiyetlerinin faaliyetleri (f:4)”, “Osmanlı Rus savaşı (f:3)”, “Kafkas Cephesi (f:3)”, “Lazcanın kökeni (f:2)”, “Zil kalenin hikayesi (f:2)”, “Heyelanlar (f:2)”, “Yavuz Sultan Selim’in Şehzadeliği (f:1)” ve “İpek yolu mücadelesi (f:1)” kodları şeklinde oluşturulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize tarihinde önemli yer tutan öğrencilere öğretilebilecek olaylara ilişkin görüşlerinde en fazla dağılım “Çayın Serüveni” kodlamasıdır. (Ö6) “Çayın serüveni. Lazcanın kökeni, Kız kalesinin tarihi, Zil kaledir”, (Ö12) “Zihni derinin çayı Rize’ye getirmesi oldukça ilgi çekicidir”, (Ö25) “Zihni Derin çayı çok zor şartlar altında getirmiştir.

Bu da önemli olay olarak Doğu Karadeniz'in yerel tarihi sayılabilir” şeklinde görüş belirterek tarihi olaylara çayın serüvenine ilişkin ifadeler yer vermiştir. Rize tarihinde önemli yer tutan öğrencilere öğretilebilecek olaylara ilişkin görüşlerinde en az dağılım “İpek yolu mücadelesi” kodlamasıdır. (Ö11) “1. Dünya Savaşı'nda işgal edilmesi ve şehitlerimizin hatta şehitlik köyünün olması önemli bir olaydır. Ayrıca İpek yolu üzerindeki yer alan şehrimizin Zil Kale gibi önemli bir kalesinin olması önemli bir tarihi öğedir” şeklindeki ifadesinde ipek yolunun serüvenini örnek vermiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö14) “1461 Trabzon Rum İmparatorluğunun fethedilmesi, 2 Mart 1918 Rize'nin düşman işgalinden kurtuluşu, 20 Nisan 1924 Rize'nin vilayet olması, 17 Eylül 1924 Mustafa Kemal'in Rize'yi ziyareti, 1925 Şapka İnkılabı 'nda Rize'de yaşanan olaylar” ve (Ö18) “Rize tarihinde heyelanlar mevcuttur mesela. Bunları anlatıp alınması gereken önlemler tespit edilebilir. Aynı sorunları tekrar yaşamamak için neler yapılabilir şeklinde beyin fırtınası yapılabilir.” Bu görüşlerle öğretmenler Trabzon Rum devletine son verilmesi, Rize'nin Rus işgalinden kurtuluşu Mustafa Kemal'in Rize'yi ziyareti gibi siyasi olaylara dikkat çekmiştir.

3.2.6.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve

Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Mekanlara Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize tarihinde yer tutan önemli mekanların neler olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 23'te ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Rize tarihinde önemli yer tutan mekanların neler olduğu içerik analizi ile ifade edilmiştir.

Tablo 23. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan Önemli Mekanlara Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Askeri mekanlar	Zilkale	12
	Rize Kalesi	10
	Pazar Kız Kalesi	5
	Ciha Kalesi	3
Sivil Mekanlar	Köprü Köşk	4
	Eski Rize Evleri	3
	Atatürk Evi	2
	Tarihi kemer ve köprüler	2
	Tarihi konaklar	2
	Tarihi müzeler	2
Coğrafi Mekanlar	Ayder Yaylası	5
	Pokut Yaylası	2
	Gito Yaylası	2
	Elevit Şelalesi	2
	Palovit Şelalesi	2
	Ağaran Şelalesi	2
	Şehitlik Köyü	2
	Ziraat Çay Bahçesi	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü önemli mekanlara ilişkin görüşleri Tablo 24'te "Askeri mekanlar (f:30)", "Sivil mekanlar (f:15)" ve "Coğrafi Mekanlar (f:18)" şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu kategori ve kodlamalara ait bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Rize tarihinde yer tutan ve öğrencilere öğretilebilecek önemli mekanların neler olduğuna ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım "Askeri Mekanlar" kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama "Zil kale" kodlamasında gerçekleşmiştir. (Ö4) "*Zil kale, Rize kalesi*", (Ö9) "*Zil kale, Ciha kalesi, Çayeli etnografya müzesi, Hemşin evleri, Rize kalesi, pazar kız kulesi ve eski Rize evleri mekanlara örnek gösteririm*", (Ö14) "*Rize tarihi mekan ve tarihi eser bakımından çok zengin bir şehir değil. Ancak az da olsa, Rize Kalesi, Rize Atatürk Evi, Rize Müzesi, Çamlıhemşin Zilkale, Pazar Kız Kalesi, tarihi kemer köprüler mekanlardandır*" ve (Ö25) "*Rize kalesi, Rize müzesi, zil kale, tarihi köprülerdir*" şeklindeki görüşlere göre askeri mekanlar örneklerde en fazla Rize kalesi, dikkat çekmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Rize Tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretilebilecek mekanların neler olduğuna ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Sivil Mekanlar” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Ziraat Çay Bahçesi” kodlamasında gerçekleşmiştir. (Ö17) *“Rize merkezde yer alan Ziraat Botanik çay bahçesi çayın serüvenini yerel tarihi olarak aktarılabilir bir örnektir.”* şeklinde ifadelerle yer vererek sivil mekanlara ilişkin görüş belirtilmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö7) *“Çukurlu hoca Köyü Medresesi, Çayeli ve Rize Müzesi, Ormancık Tarihi Cami vb.”*, (Ö12) *“Rize’de mekanlara örnekler az olsa da Rize kalesi olabilir. Köylerde yer alan tarihi köprüler de özellikle yerel tarih konularında kullanılabilir mekanlardır”* ve (Ö23) *“Yerel tarihi mekanlara örnek verilecek olursa benzer önemli yaylalar örnek verilebilir. Gito, ayder, palovit şelalesi gibi yerler”*

3.2.6.5. Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan ve Öğrencilere Öğretilebilecek Önemli Dönemlere Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize tarihinde yer tutan önemli dönemlerin neler olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 24’te ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri kategori, kodlama ve frekanslarla ifade edilmiştir. Rize tarihinde önemli yer tutan dönemlerin neler olduğu betimsel analiz ile ifade edilmiştir.

Tablo 24. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Rize Tarihinde Yer Tutan Önemli Dönemlere Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f
Rizedeki Tarihindeki Önemli Dönemler	Osmanlı Devleti Dönemi	9
	Milli Mücadele Dönemi	8
	Beylikler Dönemi	6
	Cumhuriyet Dönemi	4
	Pontus Rum İmparatorluğu Dönemi	3
	Kuvayı Milliye Dönemi	1

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde yer tutan ve öğrencilere öğretilebileceğini düşündüğünüz önemli dönemlere yönelik görüşleri Tablo 24’de “Rize Tarihindeki Önemli Dönemler (f:31)” kategorisi altında ifade edilmiştir. Buna

göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri “Osmanlı Devleti Dönemi (f:9)”, “Milli Mücadele Dönemi (f:8)”, “Beylikler Dönemi (f:6)”, “Cumhuriyet Dönemi (f:4)”, “Pontus Rum İmparatorluğu Dönemi (f:3)” ve “Kuvayı Milliye Dönemi (f:1)” kodları şeklinde oluşturulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize tarihinde önemli yer tutan öğrencilere öğretilebilecek dönemlere ilişkin görüşlerinde en fazla dağılım “Osmanlı Devleti Dönemi” kodlamasıdır. (Ö1) “Osmanlı döneminde Fatih zamanında Rum imparatorluğunun sona ermesiyle alınan yerlerden biri de Rize’dir”, (Ö14) “Beylikler ve Osmanlılar döneminde Rize ile ilgili bilgiler sınırlı. Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemindeki bilgiler daha kapsamlıdır” ve (Ö25) “1. Dünya Savaşı, Sarıkamış harekâtı, milli mücadele dönemidir” şeklindeki ifadelerle göre Osmanlı Devleti dönemini örnek olarak ifade etmişlerdir. Rize tarihinde önemli yer tutan öğrencilere öğretilebilecek dönemlere ilişkin görüşlerinde en az dağılım “Kuvayı Milliye Dönemi” kodlamasıdır. (Ö17) “Milli mücadele dönemi Kuvay-ı Milliye lideri İpsiz Recep hakkında bilgiler verilebilir” şeklindeki görüşte Kuvayı Milliye Dönemi ifade edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekildedir; (Ö14) “Beylikler ve Osmanlılar döneminde Rize ile ilgili bilgiler sınırlı. Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemindeki bilgiler daha kapsamlıdır” ve (Ö22) “Genellikle Cumhuriyet dönemi hakkında bilgi verilebilir. Rize, 20 Nisan 1924 tarihinde Vilayet olmuştur. 2 Ocak 1936 tarihinde yürürlüğe giren 2885 sayılı Kanunla Erzurum'dan Yusufeli ilçesi, Rize'de Pazar ilçesinden sonraki arazi parseli, ilçe ve bucaklar alınmak sureti ile bugünkü Artvin ili Çoruh adı ile vilayet haline getirilmiş ve Rize ili de tek ilçesi olan Pazarla kalmıştır. Bugün ise Pazar ilçesi ile birlikte 12 ilçesi bulunmaktadır” şeklindeki ifadelerden Cumhuriyet Dönemi, Beylikler ve Milli Mücadele’ye vurgu yapılmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularının analizine dayanarak elde edilen sonuçlar ve öneriler yer verilmiştir.

4.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmenlerin tutumlarını ve görüşlerini belirlemeyi hedeflemektedir. Araştırmanın temel amacı çerçevesinde belirlenen alt problemlerin sonuçları ve bu sonuçlara ilişkin tartışmalar aşağıda “Araştırmanın Nicel Verilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç” ve “Araştırmanın Nitel Verilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç” şeklinde başlıklar halinde sunulmuştur. Ayrıca çalışma sonuçlarına dayanarak öneriler sunulmuştur.

4.1.1. Araştırmanın Nicel Verilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu başlık altında sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumları çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

4.1.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları, cinsiyet, eğitim alma durumu, eğitim düzeyi, yaş ve kıdem yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Ölçeğin genel değerlendirmesi yapıldığında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih konularına ilişkin tutumlarının genel olarak yüksek olduğu ve çoğunlukla “katılıyorum” veya “tamamen katılıyorum” şeklinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu anlamlı farklılık erkek sosyal bilgiler öğretmenlerin lehinedir. Erkek öğretmenlerin, yerel tarih konularının kullanımına ilişkin tutum puan ortalamaları, kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit

edilmiştir. Erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarih konularını kullanmaya yönelik tutumlarının kadın öğretmenlere göre daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç erkek öğretmenlerin bu konuda daha olumlu veya daha destekleyici bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, literatürde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları, cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği yönünde birçok araştırma ile benzerlik göstermektedir. Yılmaz ve Kaya (2011), yaptıkları çalışmada cinsiyetin katılımcıların tarih algıları ve tarih öğretiminin amaçlarına yönelik görüşlerini nasıl etkilediğini incelemiştir. Bulgularına göre, erkek öğretmenlerin tarih algılarının kadın öğretmenlerinkinden daha belirgin bir milliyetçi eğilim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu araştırma sonucundan farklı olarak da Arslan (2015) tarafından yapılan çalışma, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmenlerin tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılması, eğitim alma değişkenine göre, yerel tarih eğitimi alan öğretmenlerin, bu konuların sosyal bilgiler derslerinde kullanılması konusundaki ortalama puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan t- testi sonuçlarına göre, yerel tarih eğitimi alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortalama puanlarının, bu konuda eğitim almayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasıyla ilgili öğretmen tutumlarının eğitim alma durumuna bağlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenlere, yerel tarih konularının öğretimine ilişkin daha önce eğitim alıp almadıkları sorusuna çoğunlukla eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Özçakır (2023) çalışmasında, yerel tarih öğretimiyle ilgili öğretmenlerin katılım geçmişlerini araştırmış ve çalışma grubundaki tüm öğretmenlerin daha önce herhangi bir yerel tarih öğretimi kursuna veya seminerine katılmadıklarını belirttikleri bulunmuştur. Yılmaz'ın (2019) çalışmasında da, 10 öğretmene benzer bir soru yöneltilmiş ve tüm öğretmenlerin hiçbir kursa katılmadıklarını ifade ettikleri belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının

kullanılmasına ilişkin öğretmen tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin olarak, öğretmenlerin kıdem yıllarına göre tutumları incelenmiş ve öğretmenlerin yerel tarih öğretimi (YTÖ) puanlarının bu kıdem yıllarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Gruplar arasındaki bu anlamlı farklılık Örneğin, 1-5 yıl kıdemli öğretmenler ile 6-10 yıl kıdemli öğretmenler arasında YTÖ puanlarındaki farklılıklar anlamlı bulunmuştur. Benzer şekilde, farklı kıdem grupları arasında (1-5 yıl ile 11-15 yıl, 16 yıl ve üzeri arasında), (6-10 yıl ile 11-15 yıl, 16 yıl ve üzeri arasında), ve (16 yıl ve üzeri ile 1-5 yıl, 6-10 yıl arasında) anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Bu sonuç, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kıdem yıllarının, yerel tarih konularının kullanımına yönelik tutumlarını ve dolayısıyla yerel tarih öğretimi etkilediğini göstermektedir. Örneğin, 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdemli öğretmenler arasında YTÖ puanlarındaki anlamlı farklılıklar, tecrübenin yerel tarih konularını nasıl anlattığını ve öğretim sürecine nasıl entegre ettiğini etkilediğini gösterebilir. Bu araştırma sonucunda farklı olarak Arslan (2015) tarafından yapılan çalışma, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmenlerin tutumlarının mesleki deneyimlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmıştır.

4.1.2. Araştırmanın Nitel Verilerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu başlık altında Araştırmada, 30 sosyal bilgiler öğretmenin yerel tarihle ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

4.1.2.1. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ve öğelerinin neler olduğuna ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar içerik analizine tabi tutulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, "Size göre yerel tarih öğretimi ve öğeleri nedir?" sorusuna verdikleri cevaplar, "Yerel Tarih Öğretimi" ve "Yerel Tarih Öğeleri" şeklinde iki ana kategoriye ayrılmıştır. Yapılan

kodlamalarda, öğretmenlerin en fazla vurgu yaptığı kategori “Yerel Tarih Öğretimi” olmuştur. Yerel tarih öğretim kategorisinden en fazla dağılım gösteren kodlama “Yerel olan ve yaşanan çevre” kodlaması tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ve öğelerine ilişkin ifadelerinden yola çıkarak en az dağılım “Yerel Tarih Öğeleri” kategorisinde gerçekleşmiştir. Bu kategoride en az dağılım gösteren kodlamalar arasında “Kültür”, “Dil”, “Bayrak” ve “Şehirler” olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin; Yerel Tarih Öğretimi kapsamında, yerel olmak, yaşanan çevre, geçmişle bağ kurma, yaparak yaşayarak öğrenmek, özelden genele öğrenme, araştırıp gezip öğrenmenin vurguladıkları belirlenmiştir. Yerel Tarih Öğeleri olarak ise Tarihi Nesneler, Kahramanlar, Örf adetler, Belgeler, Kültür, Dil, Bayrak ve şehirler şeklinde vurguladıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin yerel tarih öğretimini yerel olanın anlatılması ve öğelerinin belgelere dayanması, neden-sonuç ilişkisi kurulması ve objektif olunması gerektiği, yerel tarih öğretiminin, yerel tarihin coğrafi dünyanın farkına varılması ve aileden başlayarak yakından uzaklara doğru yerelin öğretilmesi olarak tanımlandığı gözlemlenmiştir. Yerel tarih öğretiminin yerel bağlamı vurgulaması, belgelere dayanma gerekliliği, neden-sonuç ilişkilerinin objektif bir şekilde sunulması ve coğrafi boyutların göz önünde bulundurulması, öğrencilerin yerel tarih konularını derinlemesine anlamalarına ve bireysel bağlamlarını genişletmelerine yardımcı olabilecek önemli unsurlardır. Ayrıca bazı öğretmenler, yerel tarih öğretimini, öğrencilere bulundukları yörenin tarihsel öğelerinden yola çıkarak genel tarih anlayışına katkıda bulunma olarak tanımlamışlardır. Efsaneler, türküler, konuşulan diller, tarihi şahsiyetler, nesneler, mekanlar ve müzeler gibi unsurlar da yerel tarih öğeleri olarak belirtilmiştir. Bu ifadeler, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğelerini geniş bir perspektiften ele aldığını ve öğrencilere bu unsurlar aracılığıyla yerel kültürü, tarihi ve kimliği anlatma çabasında olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bu şekilde tanımlamaları, öğrencilerin yerel tarihi derinlemesine anlamalarına ve bireysel bağlamlarını genişletmelerine yardımcı olabilir. Bu çalışma sonucu ile örtüşen Yılmaz ve Başkaya’nın (2020) çalışmasında öğretmenler, yerel tarih ile ilgili, yaşadıkları yerin tarihi veya geçmişi, kültürel değerlerin aktarılması, tarihi mekanların öğretilmesi ve yakın çevrenin tanıtılması şeklinde ifadeler

belirtmiştir. Aynı çalışma yine öğretmenler tarihsel öğeleri öncelikli olarak “tarihi eserler, bulgular ve kalıntılar” konusunu önemsediklerini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, sırasıyla mimari eserler, hatıratlar, sanatsal çalışmalar, müzeler, halk terimleri, mektuplar, fotoğraflar, sosyal tarih, yaşam tarzları, yaylacılık, savaşlar ve medeniyetler gibi unsurlar da yerel tarih öğretiminde önemli oldukları vurgulanmıştır. Araştırma sonuçlarına dayanarak, öğretmenlerin yerel tarih öğretiminde vurguladıkları ve kullanmayı tercih ettikleri öğretim unsurları ortaya çıkmıştır.

4.1.2.2. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarihin öğretiminin sosyal bilgiler dersindeki yerine ilişkin görüşleri belirtmeleri istenmiştir. Bu amaç içinde sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersinde yerel tarihin kullanılma durumu ve rolünün ne olduğuna ilişkin verdikleri cevaplar içerik analizine tabi tutulmuştur.

Araştırma sonucunda; sosyal bilgiler dersinde yerel tarihin kullanılma durumu, “Derste Kullanılma Durumu” ve “Derste Kullanılmama Durumu” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih öğretiminin kullanılabilirliğine ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Derste Kullanılma Durumu” kategorisinde gerçekleşmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, yerel tarihin derslerde yakından uzağa ilkesine uygun olması nedeniyle etkili bir şekilde kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin yerel tarihi ders içeriğine entegre etmelerinin, öğrencilerin öncelikle kendi çevrelerindeki olayları anlamalarına ve bu olayları geniş tarihsel ve toplumsal bağlamlar içinde değerlendirmelerine olanak tanıdığını göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih öğretiminin kullanılabilirliğine ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Derslerde Kullanılmama Durumları” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en az dağılım gösteren kodlama “Zaman sorunu” kodlaması olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; bazı öğretmenler, yerel tarih öğretiminde zaman problemi yaşanması, konu yoğunluğu ve müfredat hedeflerini tamamlamada zorluklar yaratabilir şeklinde bilgi vermiştir. Bu nedenle, yerel tarih içeriğinin etkili bir şekilde işlenebilmesi için ayrı bir uygulama dersi düzenlenmesi

önerilmektedir; bu durum müze eğitimleri veya yerel tarih gezileri gibi etkinliklerle desteklenen bir yaklaşım faydalı olabilir” şeklinde ifade edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarihin yerine ilişkin görüşleri incelendiğinde “Kültür ve Miras”, “İnsanlar Yerler ve Çevreler”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Birey ve Toplum” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde yerel tarihin yerine ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Kültür ve Miras” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Kültürel devamlılık” kodlaması olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin yerel tarihin ders içeriğinde kültürel devamlılığı koruma ve öğrencilere yerel kültür ve mirası aktarma konusunda önemli bir rol oynadığını düşündüğünü göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde yerel tarihin yerine ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Birey ve Toplum” kategorisinde gerçekleşmiştir. Bu durum, öğretmenlerin yerel tarihin bireylerin topluma uyum sağlamasına katkı sağlayan yönlerini vurguladıklarını göstermektedir. Çalışmada bir öğretmen, özellikle tarih alanında yerel tarih öğelerinin kullanılmasının faydalı olduğunu vurgulamıştır. Bu görüş, yerel tarihin tarih öğretimine zenginlik kattığını ve öğrencilerin tarih bilincini yerel bağlamda güçlendirdiğini işaret etmektedir. Bir diğer öğretmen ise çocukların önce kendi yaşadıkları bölgeyi anlayıp tanımalarının ve yerel tarihi öğrenmelerinin önemine değinmiştir. Aynı zamanda bu sürecin, öğrencilerin etkin bireyler olarak yetişmelerine katkı sağladığını ve sonrasında ulusal değerlere sahip çıkmalarını desteklediğini belirtmiştir. Bu çalışma sonucu ile benzer nitelikte Yılmaz ve Başkaya (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlere göre yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılabileceği ifade edilmiştir. Metin ve Oran (2014) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin sosyal bilgiler müfredatında yerel tarihin yeterince yer almadığını ortaya koyulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, “Derslerinizde yerel tarihi kullanıyor musunuz?” sorusuna olumlu yanıt vermişlerdir. Bununla birlikte, birkaç öğretmen ise derslerinde yerel tarihi kullanamadıklarını ifade etmiştir. Bu durumun nedenleri arasında müfredatın yetersizliği, belge ve doküman eksikliği ile öğretmenlerin yeterli düzeyde yerel tarih bilgisine sahip olmamaları gösterilmiştir.

4.1.2.3. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde uygulamalar ve etkinlikler hakkındaki görüşleri belirtmeleri istenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular “Okul İçi Uygulamalar” ve “Okul Dışı Uygulamalar” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarih öğretimindeki okul içi ve okul dışı uygulamalara ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Okul Dışı Uygulamalar” kategorisinde gerçekleşmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri yerel tarihin öğretilmesinde en fazla müzeler, tarihi alanlar, öğren yerleri gibi yerleri örnek vermiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Gezi gözlem” kodlamasıdır. Öğretmenlerin okul içi ve okul dışı uygulamalar kapsamında tercih ettikleri yöntemler şunlardır: Okul içi uygulamalar arasında belgesel hazırlama, gazete çıkarma, sunumlar, pano hazırlama, sözlü tarih çalışmaları, soy ağacı oluşturma, öykü ve şiir yazma, yerli malı tanıtımı, sergi düzenleme ve eğitsel oyunlar bulunmaktadır. Okul dışı uygulamalar ise gezi ve gözlem aktiviteleri, gazileri ziyaret etme, dinleme çalışmaları, soy ağacı araştırmaları, röportajlar ve kanıt temelli öğrenme yöntemlerini içermektedir. Araştırma sonuçlarına dayanarak, öğretmenlerin öğrencilere yerel tarih konusunu öğretmek için çeşitli yöntemlerden nasıl faydalandıklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin yerel tarih etkinliklerine yönelik görüşleri şu şekildedir: Etnografik sergiler düzenleme, kent müzelerine geziler düzenleme, yerel sanatçılar, şairler, yazarlar ve müzisyenler gibi aydın insanları okullara davet etme, yerli malı haftası etkinlikleri gibi etkinlikler düzenleme önerileri bulunmaktadır. Ayrıca, okul içinde tarihsel empati çalışmaları, yaratıcı drama etkinlikleri ve eğitsel oyunlar uygulama önerileri de yer almaktadır. Okul dışında ise müze ve tarihi mekânlara gezi düzenleme ve gözlem etkinlikleri yapma gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca, çevredeki tarihi eserleri, müzeleri ve kültürel unsurları inceleme önerisinde de bulundukları sonucuna varılmıştır. Yılmaz ve Başkaya (2020) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin yerel tarih öğretiminde gezi-gözlem, akıllı tahta, görsel ve videolar, tarihi eşya ve materyaller, sanal müze, anlatım yöntemi, Eba, araştırma ödevi, fotoğraf albümü ve Google Earth cevapları verdiği belirlenmiştir. Günel ve Kaya (2023) çalışmasında, katılımcıların yerel tarih araştırmaları dersinin ve

etkinliklerinin daha etkili bir şekilde yönetilebilmesi için sundukları temel öneri, öğrencilere belirli konularda daha fazla bilgi sağlanması ve rehberlik yapılması gerektiği yönündedir. Katılımcılar, bu öneri kapsamında özellikle araştırma raporlarının nasıl hazırlanacağı, grup içinde sorumlulukların nasıl paylaşılacağı, kaynak bulma becerisinin geliştirilmesi, planlı çalışma teknikleri, video çekim ve montaj becerileri ile zaman yönetiminin önemi gibi konularda öğrencilere destek olunması gerektiğini vurgulamışlardır. Metin ve Oran (2014) çalışmasında, sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilen “Yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek yöntem, teknik ve etkinlikler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna katılan öğretmenlerin çoğunluğunun çeşitli yöntemler, teknikler ve etkinlikler önerdiği görülmüştür. En yaygın olarak önerilen yöntem gezi gözlem tekniğidir. Bunu teknoloji kullanımı, yakından uzağa tarih anlatımı, sözlü tarih (hikayeci), ev ödevi, araştırma inceleme, proje ve performans gibi yöntemler izlemiştir. En az önerilen yöntemler ise düz anlatım ve soru-cevap tekniği olmuştur.

Bulgulardan hareketle öğretmenlerin, yerel tarih öğretiminde öğrencilere etkili bir şekilde yerel tarih konularını öğretmek için çeşitli yöntemleri tercih ettiklerine işaret ettiği söylenebilir. Okul içi uygulamalar arasında belgesel hazırlama, gazete çıkarma, sunumlar, pano hazırlama gibi etkinlikler önemli bir yer tutarken, okul dışı uygulamalar arasında ise müze ve tarihi mekânlara gezi düzenleme, gözlem etkinlikleri gibi saha çalışmaları ve röportajlar gibi etkinlikler öne çıkmaktadır. Öğretmenler, yerel tarih etkinliklerinde etnografik sergiler düzenleme, kent müzelerine geziler düzenleme, yerli sanatçıları okullara davet etme gibi kültürel etkinlikleri desteklemektedirler. Araştırma sonuçları, yerel tarih öğretiminin daha etkili ve zenginleştirici hale getirilmesi için öğrencilere daha fazla rehberlik ve kaynak sağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.1.2.4. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde, sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin sağladığı katkılar hakkındaki görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin sağladığı katkılar ile ilgili görüşleri “Bireysel Katkısı” ve “Toplumsal Katkısı” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal

bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin kullanılmasının sağladığı katkılara ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Bireysel Katkısı” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Tarih bilinci” kodlamasıdır. Öte yandan, sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin kullanılmasının sağladığı katkılara ilişkin ifadelerinde en az dağılım “Toplumsal Katkısı” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre, en az dağılım gösteren kodlama ise “Toplumsal olayları değerlendirme” olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin “bireysel” olarak sağladığı faydaları şu şekilde sıraladıkları tespit edilmiştir: Tarih bilinci, ilgi çekici olması, kalıcı öğrenme, somut öğrenme, farklı perspektifler kazanma, akademik başarı ve araştırma sorgulamayı vurguladıkları görülmüştür. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin “toplumsal” olarak sağladığı faydaları ise şu şekilde sıraladıkları görülmüştür: Etkin toplum vatandaşları yetiştirme, çevresine bağlı bireyler oluşturma, atalarına sahip çıkan bir toplum oluşturma ve toplumsal olayları değerlendirme yeteneği kazandırma biçimde sıralamışlardır. Ayrıca araştırmada, öğretmenlere ait farklı görüşler şu şekilde belirtilmiştir: “Çevremizdeki tarihi ve kültürümüzü öğrenmemizi sağlar; kültür mirası öğretir.” “Öğrenciler derslerde yerel tarihi öğrenirse aktif bir vatandaş olur ve vatandaşlık bilinci gelişir. Çevrelerindeki atalarıyla yaptıkları sözlü tarih onlara hayatları boyunca sahip olamayacakları deneyimler kazandırabilir.” ve yerel tarihin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının dersin sıkıcı olmasını ortadan kaldıracabileceği, bunun yanı sıra yerel tarihten sanal müze vb. örnekler verildiğinde öğrenciler için daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebileceği vurguladıkları görülmüştür. Benzer şekilde Günal ve Kaya (2023), katılımcıların yerel tarih etkinliklerinin kişisel ve sosyal gelişimlerine önemli katkılarda bulunduğunu belirtmişlerdir. Araştırma yapma, grup içinde çalışma, hoşgörülü davranma, iletişim kurma, iş birliği yapma, özgüven geliştirme, sabırlı olma, sorumluluk alma ve resmi prosedürlere uyum gösterme gibi beceriler, katılımcıların bu etkinlikler sonucunda kazandıkları başlıca yetkinlikler olarak vurgulanmıştır. Avcı Akçalı ve Aslan (2007) çalışmasında, yerel tarihin öğrencilerin derse olan olumlu tutumlarını geliştirmede kritik bir rol oynayabileceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin, derste işlenen konuları somutlaştırmak için düzenlenen gezilerin ve yerel mekânların tarihsel açıdan

araştırılmasıyla ilgili bir ilgi gösterdiğini vurgulamışlardır. Ayrıca görsel unsurların derslerde kullanılmasının öğrenme sürecini kolaylaştırabileceği üzerinde durmuşlardır. Işık (2008) tarafından yapılan çalışmada, yerel tarih uygulamalarının akademik başarı testi sonuçlarında olumlu bir etki yarattığı ifade edilmiştir.

Araştırmada, öğretmenlerin görüşleri üzerinden yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersine katkılarını değerlendirilmiştir. Öğretmenler, çevrelerindeki tarihi ve kültürel mirası öğrenmenin önemini vurgulamış, öğrencilerin yerel tarih ile aktif vatandaşlar olabileceğini ve vatandaşlık bilincinin gelişebileceğini ifade etmişlerdir. Yerel tarih öğretiminin derslerin daha ilgi çekici hale gelmesine ve öğrencilerin daha kalıcı öğrenmeler yapmasına olanak sağladığını da vurgulamışlardır.

4.1.2.5. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri hakkındaki görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.

Araştırma sonucuna göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminde karşılaştıkları zorluklar ve önerilere ilişkin ifadelerinde en fazla dağılım “Zorluklar” kategorisinde gerçekleşmiştir. Buna göre en fazla dağılım gösteren kodlama “Müfredat Yoğunluğu” kodlamasıdır. Araştırmada yer alan öğretmenler, yerel tarih öğretiminde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirtmişlerdir. Sorunlar arasında müfredat yoğunluğu, maddi kaynak eksikliği, idari prosedürler, ulaşım problemleri, iklim problemleri, sorumluluk alma zorluğu, bilgi ve uygulama eksikliği, sınav kaygısı, aile baskısı, ilgisizlik, telefon bağımlılığı ve otorite kuramama gibi konular yer almaktadır. Önerilen çözüm yolları ise konu ve kazanımlarda sadeleşme, ders saatlerinin artırılması, gezi gözlem dersleri, iş yükünün azaltılması, maddi kaynak birimlerinin oluşturulması, ailelere ve öğrencilere yönelik zorunlu eğitimler düzenlenmesi, öğretmenlere yönelik zorunlu eğitimlerin sağlanması, yerel tarih uygulamalarına teşvik edilmesi ve eğitim planlaması gibi önerilerdir. Bu tespitler, yerel tarih öğretiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için alınması gereken adımları ve yapılabilecek düzenlemeleri ortaya koymaktadır.

Ayrıca araştırmada yer alan bazı öğretmenler, yerel tarih öğretimi sırasında karşılaştıkları sorunlardan idari evrak işlerinin yoğun olmasından dolayı işlerinden

vazgeçme durumlarını, yerel tarih kaynaklarının yetersizliği ve ulaşım sorunlarını, sorumluluk alma konusundaki endişelerini ve yerel tarih öğretiminde eğitim eksikliklerini dile getirmişlerdir. Önerileri arasında idari işlerin kolaylaştırılması, yerel tarih kaynaklarının ve ulaşımın iyileştirilmesi, velilerle işbirliği yapılması ve öğretmenlere eğitim sağlanması gibi çözüm önerileri bulunmaktadır. Bu araştırma sonucunu destekler nitelikte Günel ve Kaya (2023) tarafında yapılan çalışmada, katılımcıların yerel tarih etkinlikleri sırasında en büyük zorluklarının, araştırma konularıyla ilgili kaynak bulma ve bilgi toplama sürecinde yaşandığını belirtmişlerdir. Araştırmacılar, bazı katılımcıların kütüphane, kent arşivi ve internet gibi ortamlarda yeterli kaynağa erişemediklerini, hatta bazılarının hiçbir kaynağa ulaşamadığını vurgulamışlardır. Yıldız (2003), son otuz yılda dünyada hızla yayılan ve birçok ülkenin eğitim sisteminde önemli bir yer edinen aktif öğrenme yönteminin Türkiye’deki tarih öğretmenleri tarafından iyi bilinmesi ve uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yöntemin, tarih öğretiminde ortaya çıkan yöntemsel zorlukları büyük ölçüde çözebileceğini ve tarih derslerinin daha keyifli hale gelmesinde öncü bir rol oynayabileceğini ifade etmektedir. Bulgular ve alanyazındaki çalışmaların tespitleri, yerel tarih öğretimi sürecinde yaşanan pratik sorunların ve çözüm yollarının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

4.1.2.6. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu alt problemde, sosyal Bilgiler Öğretiminde Rize İlinin yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, öğretmenlerin Rize ilinin yerel tarihini sosyal bilgiler derslerinde nasıl değerlendirdiklerini, hangi tarihî şahsiyetleri, olayları, mekanları ve dönemleri öğrencilere öğretmeyi uygun gördüklerini ortaya koymayı hedeflemiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde Rize iline ait yerel öğelerinin öğretilmesi durumuna ilişkin görüşleri “Öğretilme Durumu” kategorisi altında ifade edilmiştir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, “Yakından uzağa”, “Gelenek ve görenek”, “Yerel olması”, “Kültürel ve coğrafi unsur”, “Tarihi kalıntılar içermesi” ve “Ulusal tarihi bilinç” kodları şeklinde oluşturulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize ilinin yerel tarih öğelerinin öğretilme durumuna

ilişkin görüşlerinde en fazla dağılım “Yakından Uzağa” kodlamasıyla belirlenmiştir. Yakından uzağa ilkesi gereğinden”, “Kesinlikle öğretilmeli öğrenci öncelikle kendi yerel tarihini bilmelidir” gibi görüşler, yerel tarihin öğrenciler tarafından öğrenilmesini ve daha geniş bağlamlar içinde ulusal ve uluslararası tarihi anlamlandırmanın teşvik edilmesini desteklemektedir. Rize ilindeki yerel tarih öğelerinin öğretilme durumuna ilişkin en az kodlama ise “Ulusal tarihi bilinç” kodlamasıdır. Örneğin, bazı öğretmenler şu görüşleri dile getirmiştir: “Öğretilmelidir. Yerel tarih öğelerinden bahsederek bütünsel bir anlayışla ulusal tarih unsurlarına geçiş yapılabilir. Mesela yerel bir şahsiyet olan İpsiz Recep’i anlatırken Milli Mücadele’den bahsetmemek mümkün değildir. Yerel tarihten başlayarak ulusal bir tarih bilinci geliştirmelidir. Yerel tarihten başlayarak ulusal bir tarih bilinci geliştirmelidir” şeklindeki ifadeleri, yerel tarihin ulusal tarih bilincinin oluşturulmasında kritik bir rol oynayabileceğini vurgulamaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde yer tutan önemli şahsiyetlere yönelik görüşleri farklı kategorilere ayrılmıştır. Öğretmenlerin belirttikleri şahsiyetler ve kategoriler şu şekildedir:

- Siyasi Şahsiyetler: Recep Tayyip Erdoğan, Zihni Derin, Mesut Yılmaz, Nihat Mete
- Askeri Şahsiyetler: İpsiz Recep
- Sanatsal Şahsiyetler: Osman Efendioğlu, Sezen Aksu, İsmail Türüt, Davut Güloğlu, Sinan Çetin, Sinan Özen
- Bilimsel Şahsiyetler: Yavuz Bahadıroğlu
- Sporcu Şahsiyetleri: Şenol Birol, Evren Kürkçü

Bu şekilde yapılan kategorizasyon ve şahsiyetlerin listelenmesi, sosyal bilgiler dersinde öğrencilere Rize tarihinin farklı yönlerini tanıtmak amacıyla önerilen içerikleri yansıtmaktadır. Avcu ve Çakar Çelik (2021) tarafından yapılan araştırmada, tarihi şahsiyetlerin yaşamlarının öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel gelişimlerinde önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Öğrencilere tarihi şahsiyetlerin öğretilmesinde öğretmenlerin kilit bir role sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin derslerde yazarlar, bilim insanları, düşünürler gibi tarihi şahsiyetlerden bahsetmelerinin, öğrencilerin bu şahsiyetleri içselleştirmesi açısından son derece etkili olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, tarihi şahsiyetlerin vatanseverlik, adalet,

milli benlik gibi kavram ve değerleri kazandırmada da önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Vatanseverlik kavramı üzerinde en fazla Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Metehan ve Seyit Onbaşı gibi şahsiyetlerin vurgulandığı, adalet kavramı bağlamında ise Osmanlı Devleti ve Osmanlı adaletinin öne çıktığı belirlenmiştir. Estetik anlayışı konusunda ise özellikle sanat ve mimari alanlara vurgu yapıldığı ve Mimar Sinan'ın isminin en çok geçen tarihi şahsiyet olduğu görülmüştür. Öğrencilerin tarihi şahsiyetleri rol model almasında ise genel olarak televizyon dizilerinin yönlendirici etkisinin önemli olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde yer tutan önemli olaylara ilişkin görüşleri “Önemli Olaylar” kategorisi altında incelenmiştir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, “Çayın Serüveni”, “Rize'nin kurtuluşu”, “Trabzon Rum İmparatorluğu'na son verilmesi”, “Pontus Rum cemiyetlerinin faaliyetleri”, “Osmanlı Rus savaşı”, “Kafkas Cephesi”, “Lazcanın kökeni”, “Zil kalenin hikayesi”, “Heyelanlar”, “Yavuz Sultan Selim'in Şehzadeliği” ve “İpek yolu mücadelesi” dönemlerinin Rize tarihinde önemli yer tutan olaylar olduğu vurgulanmıştır. En yaygın olarak vurgulanan olay “Çayın Serüveni” olarak belirlenmiştir. Ayrıca bazı öğretmenler “1461 Trabzon Rum İmparatorluğunun fethedilmesi, 2 Mart 1918 Rize'nin düşman işgalinden kurtuluşu, 20 Nisan 1924 Rize'nin vilayet olması, 17 Eylül 1924 Mustafa Kemal'in Rize'yi ziyareti, 1925 Şapka İnkılabı'nda Rize'de yaşanan olaylar” şeklinde Rize'nin tarihindeki önemli olaylara vurgu yapılmıştır. İkinci olarak, Rize tarihinde geçmişten günümüze sık sık heyelanlar olayları yaşanmaktadır. Bunları anlatılıp, alınması gereken önlemler tespit edilebilir.

Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Rize tarihinde yer tutan ve öğrencilere öğretebilecekleri önemli mekânlar hakkındaki görüşleri doğrultusunda mekânlar üç kategoriye ayrılmıştır: Askeri mekânlar, Sivil mekânlar ve Coğrafi mekânlar. Askeri mekânlar kategorisinde Zilkale, Rize Kalesi, Pazar Kız Kalesi, Ciha Kalesi gibi yerler bulunmaktadır. Sivil mekânlar kategorisinde ise Köprü köşk, Eski Rize evleri, Atatürk evi, Tarihi kemer ve köprüler, Tarihi konaklar, Tarihi Müzeler gibi yerler yer almaktadır. Coğrafi mekânlar ise Ayder Yaylası, Pokut Yaylası, Gito Yaylası, Elevit Şelalesi, Palovit Şelalesi, Ağaran Şelalesi, Şehitlik Köyü, Ziraat Çay Bahçesi gibi doğal ve coğrafi alanları kapsamaktadır. Öğretmenler,

bu mekanların öğrencilere yerel tarih öğretimi için uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebilecekleri mekanlar hakkındaki görüşlerinde en fazla “Askeri Mekanlar” kategorisinde yer almaktadır. Bu kategoride en yaygın olarak belirtilen mekan “Zilkale” olarak ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebilecek mekanlar konusundaki ifadelerinde en az dağılım “Sivil Mekanlar” kategorisinde gerçekleşmiştir. Bu kategoride en az sayıda örneğe “Ziraat Çay Bahçesi” olarak tespit edilmiştir. Kabapınar (2018), tarafında yapılan araştırması öncesinde siyasi ve askeri tarih odaklı olan öğrencilerin tarih bilimine ve yerel tarih kavramına ilişkin algılarının, araştırma sonrasında yerel tarihin kapsamına giren konu ve kavramları da ifade ettikleri şeklinde tespit etmiştir. Aktı (2018) tarafından önerilen, şehrin tarihi mekânlarına yönelik okul gezilerinin, bu değerlerin öğrencilere tanıtılmasında etkili bir yöntem olduğu belirtilmektedir. Ancak, gezilerin etkili olabilmesi için iyi planlanmalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Örneğin, gezi öncesinde okulda düzenlenecek anma programları, kompozisyon yarışmaları ve bilgi panosu hazırlama gibi etkinliklerin, öğrencilerin konuyla ilgili bilgi düzeyini derinleştirebileceği ifade edilmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde Rize tarihindeki önemli yer tutan dönemlere yönelik görüşleri “Rize Tarihindeki Önemli Dönemler” kategorisi altında incelenmiştir. Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri “Osmanlı Devleti Dönemi”, “Milli Mücadele Dönemi”, “Beylikler Dönemi”, “Cumhuriyet Dönemi”, “Pontus Rum İmparatorluğu Dönemi” ve “Kuvayı Milliye Dönemi” kodları şeklinde oluşturulmuştur. Bu bağlamda, öğretmenlerin en yaygın olarak vurguladığı dönem "Osmanlı Devleti Dönemi" olarak belirlenmiştir. Öte yandan, öğretmenlerin en az vurgu yaptığı dönem ise “Kuvayı Milliye Dönemi” olarak belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, öğretmenlerin Beylikler, Osmanlılar, Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemlerine ilişkin bilgilerin kapsamının farklılık gösterdiği ve genellikle Cumhuriyet dönemine daha fazla vurgu yapıldığı görülmüştür. Yılmaz ve Başkaya (2020) yapmış oldukları çalışmada öğretmenler, Trabzon’un tarihinde önemli bir yer tutan çeşitli konuları belirlemiş ve öğrencilere öğretebilecekleri başlıkları sıralamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri, öğrencilere özellikle Trabzon tarihindeki belirli olayları, kişilikleri,

mekânları ve dönemleri öğretmenin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi içinde Trabzon'un tarihi mirasını öğrencilere aktarırken öncelikli olarak Trabzon'un fethi, Rus işgali ve muhacirlik yılları gibi olayları, Ayasofya Camii, Sümela Manastırı ve Kanuni Evi gibi mekânları, Osmanlı ve Milli Mücadele dönemlerini ele aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuların öğrencilere tarih bilincini ve yerel kültüre olan bağlılıklarını artırma potansiyeline sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sonuçları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde karşılaştıkları zorluklar, tutumlar, uygulamalar ve katkılar hakkında hem nicel hem de nitel veriler sunmaktadır. Nicel ve nitel sonuçların benzer ve farklı yönleri şu şekilde özetlenebilir:

Benzer Yönler: Hem nicel hem de nitel analizler, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretiminde genellikle olumlu tutumlar sergilediklerini göstermektedir. Öğretmenler, yerel tarih öğelerinin derslerde kullanılmasını desteklemekte ve bu konuda çeşitli uygulamaları tercih etmektedirler. Her iki tür veri de, öğretmenlerin yerel tarih konularının önemine ve bunların eğitimde nasıl entegre edilebileceğine dair benzer görüşlere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Örneğin, “Yakından Uzağa” ilkesine göre yerel tarihin öğretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Hem nicel hem de nitel analizlerde, öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukları aşmak için önerdikleri çözüm yolları benzer şekilde ifade edilmiştir. Müfredat sadeleştirilmesi, maddi kaynakların artırılması ve öğretmen eğitiminin önemine dair görüşler her iki analizde de yer alır.

Farklı Yönler: Veri türü ve ayrıntı düzeyi açısından bakıldığında, nicel veriler: daha çok öğretmenlerin yerel tarih öğretimine ilişkin tutumlarının ölçüldüğü, cinsiyet, kıdem gibi demografik değişkenlere göre tutum farklılıklarının analiz edildiği verilerdir. Bu veriler, genel eğilimler ve frekanslar hakkında bilgi verir. Nitel Veriler: Öğretmenlerin yerel tarih konularına yönelik detaylı görüşlerini, örnek uygulamalarını ve karşılaştıkları spesifik sorunları içermektedir. Bu veriler, öğretmenlerin deneyimlerini ve önerilerini daha derinlemesine anlamaya yönelik bilgiler sunmaktadır. Kategori ve kodlamalar açısından bakıldığında, nicel veriler: Kategorilere dayalı dağılımlar sunar. Örneğin, “Yerel Tarih Öğretimi” ve “Yerel Tarih Öğeleri” gibi kategoriler altında elde edilen veriler sayısal olarak ifade edilir.

Nitel Veriler: Öğretmenlerin belirli yerel tarih olaylarını ve mekânları nasıl tanımladıkları, hangi uygulama yöntemlerini tercih ettikleri gibi konulara dair detaylı kodlamalar içerir. Bu bilgiler, daha derin bir kavramsal anlayış sağlar. Vurgulanan konular açısından bakıldığında, Nicel Veriler: Öğretmenlerin yerel tarih öğretimi konusundaki genel tutumları ve uygulama durumları hakkında geniş çaplı veri sağlar. Örneğin, “Derste Kullanma Durumu” gibi geniş kategorilerde yoğunlaşılır. Nitel Veriler: Öğretmenlerin belirli yerel tarih olayları (örneğin “Çayın Serüveni”) ve mekânlar (örneğin: “Zilkale”) hakkında ne düşündüklerini daha ayrıntılı olarak açıklar. Bu, hangi konuların daha çok ön planda olduğunu gösterir.

Bu şekilde, nicel veriler genellikle geniş çaplı eğilimleri ve genel eğilimleri analiz ederken, nitel veriler öğretmenlerin görüşlerinin ve uygulamalarının derinlemesine anlaşılmasına olanak tanır. Her iki tür veri bir arada kullanıldığında, yerel tarih öğretiminin kapsamlı bir değerlendirmesi yapılabilir.

4.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

- ✓ Yerel tarih öğretimi için daha fazla materyal ve kaynak geliştirilmesi sağlanabilir. Öğretmenlere, yerel kültür ve tarih ile ilgili zengin içeriklere erişim ve bu içerikleri derslerinde etkin bir şekilde kullanma konusunda destek verilebilir.
- ✓ Yerel tarih öğretimini desteklemek için okul işbirlikleri ve yerel müze, mezarlık ziyaretleri gibi etkinlikler düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin yerel tarihi saha çalışmalarıyla daha doğrudan bir şekilde deneyimlemelerini sağlayabilir.
- ✓ Etnografik sergiler düzenleme, yerel sanatçı ve aydınları okullara davet etme, yerli malı haftası gibi etkinlikler düzenleme gibi çeşitli etkinliklerle öğrencilerin yerel kültürü ve mirası keşfetmeleri teşvik edilebilir.
- ✓ Okul içi etkinliklerde eğitsel oyunlar ve yaratıcı drama gibi yöntemler kullanılarak öğrencilerin tarihsel olayları deneyimlemeleri ve empati kurmaları sağlanabilir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin tarih bilincini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilir.

- ✓ Öğretmenler, yerel tarih öğretimi için gerekli eğitim materyallerine erişim sağlamalı ve düzenli olarak bu konuda eğitim almaları teşvik edilmelidir. Ayrıca, yerel tarih kaynaklarının derlenmesi ve öğretmenlerin kullanımına sunulması da önemlidir.
- ✓ Yerel tarih öğretiminde yerel kaynaklardan yararlanma ve bu kaynakların sınıf içi etkinliklerde ve araştırmalarda kullanılması teşvik edilmelidir.
- ✓ Yerel tarih öğretimini daha etkili hale getirmek için müfredatın yoğunluğu göz önünde bulundurulmalı ve öğretmenlere konu ve kazanımlarda sadeleştirme imkanı tanınmalıdır. Bu sayede öğrencilerin yerel tarihle ilgili konuları derinlemesine öğrenmeleri sağlanabilir.
- ✓ Yerel tarih öğretimi için gerekli olan maddi kaynaklar, okullar tarafından sağlanmalı veya desteklenmelidir.
- ✓ Öğretmenlerin yerel tarih öğretimine odaklanabilmeleri için idari işlerin kolaylaştırılması gereklidir.
- ✓ Öğretmenler, yerel tarih öğelerini ulusal tarih unsurlarıyla ilişkilendirerek öğrencilerin ulusal kimliklerini ve tarih bilincini güçlendirecek ders içerikleri oluşturmalarıdır.
- ✓ Öğretmenler, Rize tarihinde önemli yer tutan çeşitli şahsiyetleri (siyasi, askeri, sanatsal, bilimsel, sporcu gibi) öğrencilere tanıtmalı ve bu şahsiyetlerin yaşamları üzerinden yerel tarih konularını işlemelidirler.

KAYNAKÇA

- Ablak, S., Ergün, A. ve Yeşiltaş, Z. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Beşerî Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısında İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6 (1), 48-62.
- Akçalı, A. A. (2007). *Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri Ve Önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6 (1), 86-105.
- Aktı, Ü. (2018). Tarihi Şahsiyetler ve Mekânların Günümüz Kolektif Tasavvurundaki Değeri ve Yeri (Kütahya İli Örneği), *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi (İMAD)*, 3 (2), 124-148.
- Alagöz, B. (2005). *İlköğretim 2. Kademe Sosyal Bilgiler Dersinde Yenilenebilir (alternatif) Enerji Kaynaklarının Öğretimine İlişkin Bir Ünite Modeli Önerisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, İ. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Arslan, Y. (2012). *Yerel ve Sözlü Tarihin Ortaöğretim Öğrencilerindeki Yansımaları: Tunceli Merkez Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, E. (2000). Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri. Z. A. Kızılyaprak (Ed.), *Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme içinde* (s.195-204). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Avcı Akçalı, A. (2013). *Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Avcı, Akçalı, A. ve Aslan, E. (2007). Yerel Tarih ve Tarih Öğretimindeki Rolü, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 21, 80-88.
- Avcı, G. ve Gümüş, N. (2019). Sınıf Dışı Eğitim Etkinliklerine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Turkish Studies- Educational Sciences*, 14 (3), 351-377.
- Avcu, K. M. ve Çakar Çelik Ö. (2022). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihî Şahsiyetlerin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (1), 97-110.

- Aykaç, N. ve Başar, E. (2005). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim Programının Değerlendirilmesi”, *Eğitimde Yeni Yansımalar*. VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu (14-16 Kasım 2005). Kayseri: Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı.
- Binbaşioğlu C. (2000). *Okulda Ders Dışı Etkinlikler*. (Milli Eğitim Basımevi, İstanbul).
- Bostan, M. H. (2020). *Rize'nin Sosyal Tarihi (Fetihten 18. Yüzyıla)*. A. Kuş (Tanıtan). Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları.
- Bozdoğan, A. E. (2008). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilim Merkezlerini Fen Öğretimi Açısından Değerlendirmesi: Feza Gürsey Bilim Merkezi Örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 19-41.
- Bozdoğan, A. E. (2012). Eğitim Amaçlı Gezilerin Planlanmasına İlişkin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Uygulamaları: Altı Farklı Alan Gezisinin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1050-1072.
- Bozkurt, A. ve Şimşekler Dizman, T. H. (2022). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kapsamı ve Önemi. B. Kuşdemir Kayıran ve M. Özyurt, (Ed.). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları - İlkokul Uygulamaları içinde* (s. 1-14). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. ve Plano-Clark, V. L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. London: Sage Publications.
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches* (2th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çamlı, D. (2023). *Sosyal Bilgilerde Bir Yerel Tarih Uygulaması: Niğde Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Becerilerin Kazandırılma Düzeyi: Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 969-990.
- Çobanoğlu E. O. ve Yazıcı T. (2017). Türkiye’de Sınıf Dışı Eğitim ve Tarihsel Kökenleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (9), 385- 401.
- Çolak, C., Adak, E., Cüce, P. ve Keskin, S. (2018). *Şehrimiz Rize, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı*, Ankara.
- Danacıoğlu, E. (2009). *Geçmişin İzleri Yanı Başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.

- Demir, A.Y. (2021). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında İncelenmesi, *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 1254-1290.
- Demircioğlu, İ. H. ve Demircioğlu, E. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Çevrenin Kullanımı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 99-112). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirutku, K. (2019). *Beşeri Değerler: S. F. Ersoy ve P. Ünivar (Eds.). Kuramlar Görgül Çalışmalar ve Değer Eğitimi Önerileri, Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s. 51-84), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Eds.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s.15-46). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dursun, İ. (2017). *Yerel Tarih Öğretimi: Mudurnu Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Eyriçe, N. (2005). *Tarih Eğitiminde Yerellik 1922-1950 Döneminde Menemen Kazası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Göç, N. (2008). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanması; Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri (Yozgat Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Güler, H. (2018). *2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Taslağı'nın Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Burdur İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Günel, H. ve Kaya, R. (2023). Yerel Tarih Etkinliklerinin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Durum Çalışması. *Turkish History Education Journal*, 12 (2), 136-156.
- Güvelioğlu, İ. G. (2018). *Rize'nin Tarihe Gömülen Vakıf Eserleri*, Revak-Rize Araştırmalar Vakfı, Rize.
- Hali, S. ve Turan, R. (2014). *Tarih Öğretiminde Yerel Tarih Çalışmalarının Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesi*. III. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Hiçyılmaz, M.Ü. (2014). *Fındıklı Seyahatnamesi, Fındıklıdan Viçe'ye Yolculuk*, Anadolu Serisi, İstanbul: Dergah yayınları.
- Hiçyılmaz, M.Ü. (2017). *Çamlıhemşin Seyahatnamesi*, Anadolu Serisi, İstanbul: Dergah yayınları.
- Işık, H. (2002). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler (6. Sınıf) Programı Tarih Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde Tarih Konularının Yerel Tarih İle İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (4), 290-310.
- İnan, S. (2014). Sosyal Bilgiler Eğitimi: Nedir, Ne Zaman ve Neden?. S. İnan, (Ed.). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş Kavramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler içinde*. (s. 1-21). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Johnson, R. B. ve Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 33 (7), 14-26.
- Kabapınar, Y. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında “Okul Dışı Öğrenme”ye Bakmak: ‘Bize Her Yer Sınıf Bize Her Yer Öğrenme Ortamı’. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Eds.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde* (s. 43-74). Ankara: Pegem Akademi.
- Kabapınar, Y. (2018). (Editör) *Genç Tarihçiler Üsküdar'ın Yerel Tarihini Yazıyor Belgeselini Çekiyor*. İstanbul: Hat Baskı Sanatları.
- Kan, Ç. (2010). A.B.D ve Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (2), 663-672.
- Karademir, E. (2013). *Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Fen ve Teknolojisi Dersi Kapsamında Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerini Gerçekleştirme Amaçlarının Planmış Davranış Teorisi Yoluyla Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karamustafaoğlu, O. ve Ermiş, M. (2020). Biyoteknoloji Konusunun Okul Dışı Fen Ortamında Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 5 (1), 92- 114.
- Kassas M. (2002). Environmental Education: Biodiversity. *The Environmentlist*, 22, 345- 351.
- Köstüklü, N. (2003). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Konya: Günay Ofset
- Kuzucu, C. (2018). *İlkokul 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi İle Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Temel İnsani Değerler Açısından Karşılaştırılması*.

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Kütükoğlu, M. S. (1998). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Lincoln, Y. ve Guba, E. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverlt Hills, CA: Sage.

MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5,6ve7.sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Daire Başkanlığı Elektronik Yayın. Erişim adresi:<http://mufredat.meb.gov.tr>

Metin, B. ve Oran, M.(2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçi Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri Uşak İli Örneği, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 204-216.

Miles, M. ve Huberman, A. (1994). *Qualitative Data Analtsis*. (2th ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.

Nas, R. (2003) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Bursa: Ezgi Yayınları.

Okutan, B. (2023). *Ardeşen Kültür-Toplum Yapısı-Şahsiyetler*. Rize: Revak-Rize Araştırmalar Vakfı.

Oran, M. (2013). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçi Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri Uşak İli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Öner, G. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Dışı Tarih Öğretimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4 (1), 89-121.

Örten, H. (2008). *Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Çalışma (Tokat İli Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Özçakır, G. (2023). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri: Kdz. Ereğli Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Özer. E. (2012). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel ve Sözlü Tarih Etkinliklerinin Programlanması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Öztaşçı, C. A. (2017). *Yerel Tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak: Bir Eylem Araştırması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Öztaşçı, C. A., Kabapınar, Y. ve Tuncel, G. (2020). Yerel Tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanmak: Yanıbaşında Olan Geçmiş Görmek ve Duyumsamak. *Turkish History Education Journal*, 9 (1), 66-88. <https://doi.org/10.17497/tuhed.669015>.
- Öztürk, C. (2007). Küreselleşme ve Bilgi Çağında Sosyal Bilgiler Öğretimi. A. Oktay ve P. Ö. Unutkan (Eds.). *İlköğretimde Alan Öğretimi* içinde (s. 101-142), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öztürk, D. (2010). *Yaratıcı Düşünme Becerisinin İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkililiği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, M. (2001). Sihirli Aynayı Kırarak: Yeni Başımızdaki Tarih ve Öğretmenler. F. Çelebi (Ed.), *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi* içinde (s.199-205). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Özyurt, M. (2022). Öğretim Programlarında Ve Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Okul Dışı Öğrenme. B. Kuşdemir Kayıran ve M. Özyurt, (Eds.). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları-İlkokul Uygulamaları* içinde (s. 15-31). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research And Evaluation Methods* (3rd ed.) Sage Publications.
- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. B. Tay ve A. Öcal (Eds.). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (2-18). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Safran, M. ve Ata, B. (2006). *Okul Dışı Tarih Öğretimi, Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sarıtekin, T. (2023). *Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Günlük Kullanımının Derse Yönelik Akademik Başarıya Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Seyhan, A. (2020). Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Dersin de Okul Dışı Öğrenmenin Etkililiği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7 (3), 27-51.
- Seyhan, A. (2022). Kamu Kurumları ve Sanayi Kuruluşları. B. Kuşdemir Kayıran ve M. Özyurt (Eds.). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları - İlkokul Uygulamaları* içinde (s. 217-244). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şimşek, A. ve Kaymakçı S. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amacı ve Kapsamı. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Eds.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 1-14). Ankara: Pegem Akademi.

- Şimşek, U. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Şehitlik, Anıt Ve Mezarlıkların Kullanımı. A. Şimşek, ve S. Kaymakçı (Eds.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 225-234). Ankara: Pegem Akademi.
- Taş, A. M. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Eğitimi Program Standartlarının Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28-54.
- Taşdemir, A., Kartal, T. ve Özdemir, A. M. (2014). Using Science Centers And Museums For Teacher Training İn Turkey. *Asia-Pacific Edu Res*, 23 (1), 61-72.
- Tatar, N. ve Bağrıyanık, K. B. (2012). Fen ve Teknoloji Dersi Öğretmenlerinin Okul Dışı Eğitime Yönelik Görüşleri. *İlköğretim Online*, 11 (4), 883-896.
- Tavakol, M. ve Dennick, R. (2011). Making Sense of Cronbach's Alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53-55.
- Tay, B. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Dünü, Bugünü ve Yarını. R.Turan ve K. Ulusoy (Eds.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (s. 2-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Tekeli, İ. (1986). Türkiye'de 19. Yüzyıl Ortalarından 1950'ye Kadar Kentsel Araştırmaların Gelişimi. S. Atauz (Derleyen). *Türkiye'de Sosyal Bilimler Araştırmalarının Gelişimi* içinde (s. 239-268). Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- Topçu, E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Öğretmen Adayları ile Fenomenolojik Bir Çalışma. *International Education Studies*, 10 (7), 1-17.
- Tunç, Şahin. C. (2011). Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve Öğrenci Ürünlerine Etkisi. *Uluslararası Araştırma Dergisi*, 16, 453-462.
- Türer, A. (2011). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Detay.
- Worth K. 2010. Science in Early Childhood Classrooms: Content and Process. Collected Papers from the SEED (STEM in Early Education and Development) Conference May 2010, University of Northern Iowa, Cedar Falls, Iowa, USA. Published Fall 2010.
- Yeşilbursa, C. C. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Eds.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde* (s.143-170). Pegem Akademi.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Genişletilmiş 9. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye'de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 181-190.

- Yılmaz, K. ve Kaya, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Algısı ve Tarih Öğretimine Pedagojik Yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 73-95.
- Yılmaz, M. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi: Trabzon Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, M. ve Başkaya M. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi, *Turkish Studies - Educational Sciences*, 15 (1), 457-479.
- Yuvacı, İ. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih ile İlgili Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar Sivas İli Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

EKLER

Ek-1. Öğretmen Görüşme Formu

Değerli öğretmenler;

Bu görüşme formu, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutum ve Görüşleri-Rize İli Örneği” isimli teze veri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın güvenilirliği ve amacına ulaşmasında önemli bir rol oynayacaktır. Görüşme formu vasıtasıyla toplanacak olan veriler gizli tutulacak ve yalnızca bu bilimsel araştırmanın amacı çerçevesinde kullanılacaktır. Çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Nilay Yeniay
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyet : Kadın () Erkek ()
(...../...../.....)

Tarih:

3- Mesleki tecrübe: 0- 5 () 6- 10 () 11- 15 () 16- 20 () 21+ ()

4- Mezun olduğunuz üniversite ve program:

5- Daha önceden yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa ya da seminere katıldınız mı? Cevabınız evetse katıldığınız kursların isimlerini söyleyiniz.

2. BÖLÜM: GÖRÜŞME SORULARI

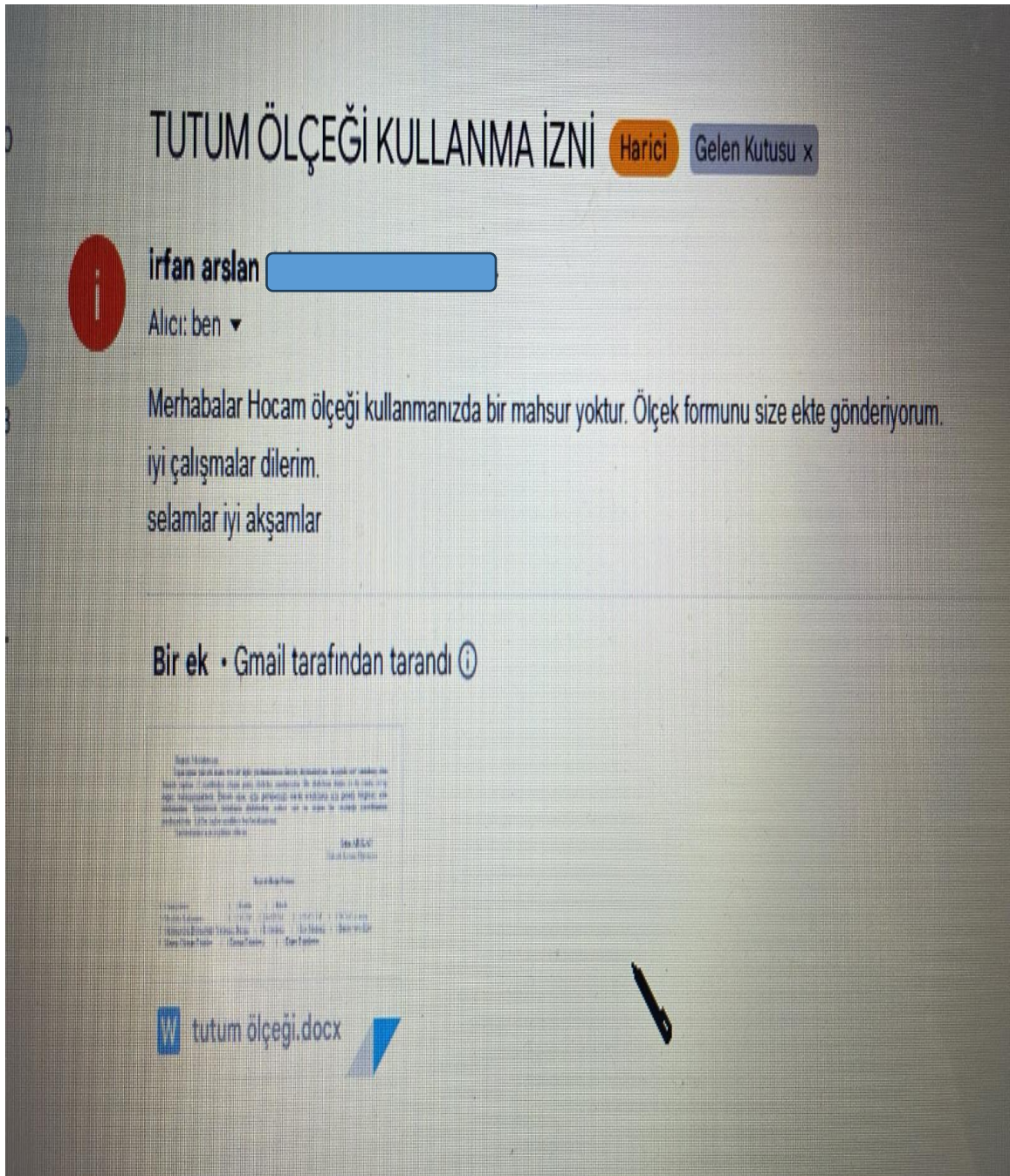
1- Size göre yerel tarih öğretimi ve öğeleri nedir? Açıklayınız.

2- Size göre sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih öğretimi kullanılabilir mi?
Neden?

Ek-1 (Devamı). ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- 1- Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih ve öğeleri nedir? Açıklayınız.
- 2- Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarih kullanılabilir mi? Neden?
- 3- Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin rolü (yeri) nasıldır? Açıklayınız.
- 4- Sosyal bilgiler dersi öğretiminde kullanılabilecek yerel tarih uygulamaları nelerdir? Açıklayınız
- 5- Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğretiminin sağladığı katkılar nelerdir?
- 6- Sosyal bilgiler dersi öğretiminde yerel tarihin kullanılmasında karşılaşılan zorluklar nelerdir?
- 7- Size göre sosyal bilgiler dersi kapsamında Rize ilinin yerel tarih öğeleri öğretilmeli midir? Neden?
- 8- Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz şahsiyetler kimlerdir? (Edebiyatçı, sanatçı, sporcu, siyasetçi ve bilim adamı olabilir). Bu şahsiyetler hakkında neler biliyorsunuz? Neden bu kişileri tercih ederdiniz?
- 9- Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz olaylar nelerdir? Bu olaylar hangi yönüyle önemlidir?
- 10- Rize tarihinde öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz mekânlar hangileridir?
- 11- Rize tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz dönemler hangileridir? (İlk Türk Beylikleri Dönemi, Osmanlı Dönemi, Milli Mücadele Dönemi, Cumhuriyet dönemi vb. gibi). Bu dönemler hakkında bilgiler veriniz.

Ek-2. Ölçek Kullanım İzni

Ek-3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YEREL TARİH KONULARININ KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

Değerli Meslektaşım,

Bu anket Rize İl ve ilçeleri ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda size sunulmuş olan formda toplam 22 maddeden oluşan görüş ifadeleri sunulmuştur. Bu ifadelerin doğru ya da yanlış cevap değeri bulunmamaktadır. Burada amaç sizin görüşlerinizi alarak araştırmam için gerekli bulguları elde edebilmektir. Maddelerle belirlenen ifadelerden sadece size en uygun gelen bir seçeneği işaretlemeniz gerekmektedir. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Nilay YENİAY

Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. Ayşe SEYHAN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Kişisel Bilgi Formu

- 1) Cinsiyetinin : () Kadın () Erkek
- 2) Mesleki Kıdeminin : () 1-5 () Yıl 6-10 Yıl () 11-15 Yıl () 16 Yıl ve üstü
- 3) Okulunuzun Bulunduğu Yerleşim Birimi : () İl Merkezi () İlçe Merkezi () Belde ve Köy
- 4) Mezun olduğu Fakülte : () Eğitim Fakültesi () Diğer Fakülteler

Ek-3. (Devamı) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği

Bu bölümde sosyal bilgiler eğitimine ilişkin görüşlerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda; 5- Tamamen Katılmıyorum, 4-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 2-Katılıyorum, 1- Tamamen katılıyorum seçeneklerinden birini tik (X) koyarak cevaplandırınız.

ÖLÇEK FORMU		Tamamen katılıyorm	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1.	Sosyal Bilgiler Öğretimi açısından yerel tarih önemlidir.					
2.	Yerel tarih öğretimi öğrencinin edindiği bilgileri kalıcılığını artırır.					
3.	Yerel tarih öğrencilere içinde yaşadığı bölgenin tarihini öğrenmek için önemli değildir.					
4.	Öğrencilerin genel tarihi öğrenmelerinde yerel tarihin önemli bir yeri vardır.					
5.	Sosyal bilgiler dersinde yerel tarih öğrencilerde tarih bilincinin oluşmasına katkı sağlar.					
6.	Yerel tarih öğrencinin yaşadığı çevrenin tarihini anlamasına yardımcı olmaz.					
7.	Yerel tarih sosyal bilgiler öğretiminde kazanılanların yapılandırılmasında önemli bir basamaktır.					
8.	Sosyal bilgiler dersinde Yerel tarih, tarih konularının öğretimini kolaylaştırır.					
9.	Yerel tarih öğretiminde müzelere ziyaret önemlidir.					
10.	Yerel tarih öğretimi öğrencilerin çevrelerinde var olan tarihi unsurları benimsemesini sağlar.					
11.	Yerel tarih öğretimi toplumsal kültürün öğrencilere kazandırılması açısından önemli değildir.					
12.	Yerel tarih öğrencilerin çevrelerini tanımlarına yardımcı olmaz.					
13.	Yerel tarihin öğretiminde gezi-gözlem yöntemi önemlidir.					
14.	Yerel tarih öğretimi öğrencilerin yaşadığı çevrenin tarihini anlamasına yardımcı olmaz					
15.	Yerel tarih öğretimiyle tarih konularının sıkıcılığı giderilir.					
16.	Yerel tarih toplumsal kültürün öğrencilere aktarımında önemlidir.					

Ek-3. (Devamı) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği

17.	Yerel tarih toplumsal kültürün öğrencilere aktarımında önemlidir.					
18.	Yerel tarih öğrencilerin yorum yapma becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaz.					
19.	Sosyal bilgilerde olguların öğretiminde yerel tarih önemli bir yere sahip değildir.					
20.	Yerel tarih öğrencilerin tarihi olaylara farklı bir bakış açısı ile bakmasını sağlar.					
21.	Yerel tarih öğrencilerin geçmişle gelecek arasında bağ kurmalarına yardımcı olmaz.					
22.	Yerel tarih öğretimi diğer derslerin öğretimine katkı sağlamaz.					

Ek-4. Araştırma Uygulama İzni

T.C.
RİZE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-57774812-605.01-95161357
Konu : Tez Çalışması İzni

24.01.2024

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 12.01.2024 tarihli ve 12930 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 21/01/2020 tarihli ve 1563890 (2020/2) sayılı Genelgesi.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Enstitümüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Nilay YENİAY'ın " Sosyal Bilgiler öğretiminde Yerel Tarih Kullanımına ilişkin Öğretmen Tutum ve Görüşmeleri-Rize ili Örneği " konulu bilimsel araştırması kapsamında ekte sunulan Anket-mülakat-ölçek formlarını 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında ilimizde görev yapan öğretmenlere uygulama isteği ilgi yazı ile bildirilmektedir.

Söz konusu Anket-mülakat-ölçek formlarını 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında denetimi okul idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ilimizde görev yapan öğretmenlere uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Resul KUL
Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR

Yusuf TÜFEKÇİ
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : İl Millî Eğitim Müdürlüğü RİZE

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (464) 280 53 00

E-Posta: rizemem@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hu01.kep.tr

Bilgi için: Hamit GÖMLEKSİZ

Uyvan : Şef

İnternet Adresi: rize.meb.gov.tr

Faks: 4642805316

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgun.meb.gov.tr> adresinden 2d81-b30d-3159-9f56-8efa koda ile teyit edilebilir.

ETİK KURUL KARARI

T.C.

RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

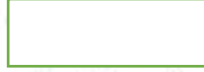
DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 13/12/2023

Toplantı K. Sayısı : 2023/363

Nilay YENLAY'ın "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutum ve Görüşleri-Rize İli Örneği" isimli proje çalışması kapsamında yürütülecek çalışmalar için izin talebi kurulumuzca değerlendirilmiş olup;

- ☒ Etik açıdan uygun bulunmuştur.
- ☐ Etik açıdan uygun bulunmamıştır.
- ☐ Etik açıdan önerilen değişikliklerin yapılmasıyla uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Nebi GÜMÜŞ

Başkan